EROI AI ANULUI 1972

Munca a fost, în cele mai îndepărtate ere geologice, prima condiție a ridicării omului pe treapta de om.

Munca a perfecționat omul, l-a minat spre cunoaștere, l-a înnobilat cu cele mai alese simțăminte.

Munca i-a îmbogățit omului viața, i-a ușurat-o și i-a înfrumusețat-o.

Munca a devenit mijlocul prin care omul a ieșit biruitor în lupta cu stihiile oarbe ale naturii, le-a supus rînd pe rînd, reușind nu numai să le canalizeze, dar și să le transforme, să le pună la lucru în folosul său.

Pentru omul societății noastre socialiste, munca a devenit o chestiune de onoare și de eroism; munca închinată triumfului socialismului, desfășurată sub îndrumarea partidului marxist-leninist al clasei muncitoare, în condițiile noilor relații de producție, socialiste — iată suprema rațiune de existență a omului noii societăți.

În acest spirit i-a educat Partidul Comunist Român pe cei ce muncesc din țara noastră.

În anul ce se încheie cu importante succese în toate domeniile de activitate — an al unui eveniment de importanță istorică, Conferința Națională a P.C.R. din 19—21 iulie, an al sărbătoririi a 25 de ani de la proclamarea republicii, glorios sfert de veac cinstit prin epocale realizări în toate domeniile de activitate — hotărînd să realizeze numai în patru ani și jumătate prevederile cincinalului, cei ce muncesc și-au înzecit eforturile. Din rîndurile lor s-au ridicat zeci de mii de fruntași ai întrecerii socialiste. Unii dintre ei avînd realizări cu totul și cu totul deosebite au fost încununați cu cel mai înalt titlu acordat autorilor marilor fapte ale construcției socialiste: cel de Erou al Muncii Socialiste și Medalia de aur „Secera și Ciocanul".

Lor — ca și tuturor celor ce muncesc cu devotament și abnegație — li s-a adresat tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R., cu următoarele cuvinte:

„Doresc ca de la înalta tribună a Conferinței Naționale a partidului să adresez cele mai calde felicitări muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, întregului nostru popor, organelor și organizațiilor de partid, tuturor comuniștilor, pentru marile realizări dobîndite în construcția economică și socială, pentru munca eroică închinată patriei, pentru hotărîrea și spiritul de abnegație cu care înfăptuiesc programul Congresului al X-lea de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României".

VASILE GHEORGHIȚĂ

Moldoveanul acesta voinic, originar din Broscăuții Botoșanilor, avea doar 19 ani cînd a început să lucreze ca mecanic. Iar din cei 25 de ani ce au trecut de atunci, 23 a fost angajatul uneia și aceleiași întreprinderi: „Energomontaj" din București. În cadrul întreprinderii și-a ridicat permanent calificarea, devenind un priceput montor de centrale termo și hidroelectrice. La Borzești, la Bicaz, la hidrocentralele de pe Bistrița dintre Bicaz și Bacău, apoi la Porțile de Fier — între timp absolvind și școala tehnică de maiștri „Iosif Rangheț" din București — maistrul montor Vasile Gheorghiță a cucerit treaptă după treaptă în meseria sa și a crescut permanent în stima tovarășilor săi de muncă.

Dovada marii sale capacități a dat-o Vasile Gheorghiță pe șantierul de la Porțile de Fier unde a condus lucrările de montaj de la ecluza cap-aval și apoi pe cele de la baraj. Mulțumită priceperii, seriozității și — în multe împrejurări — unui adevărat spirit de eroism de care a dat dovadă Vasile Gheorghiță, ecluza a putut fi dată în funcțiune înainte de termen și tot înainte de termen s-au putut închide cîmpurile deversoare ale barajului, în vederea ridicării cotei în lacul de acumulare.

PETRU BRATA

Lăcătușul Petru Brata este unul dintre cei mai vechi muncitori din secția a II-a a Uzinei de vagoane din Arad: de peste 30 de ani el se află pe același loc de muncă. Spirit novator, în veșnică cercetare, el are, la vîrsta de 53 de ani, 54 de inovații înregistrate. Inovații care înseamnă economii de milioane de lei.

Dar activitatea Eroului Muncii Socialiste Petru Brata nu se mărginește numai la îndeplinirea sarcinilor în producție, într-un spirit de permanentă efervescență în cercetarea căilor de înnoire a metodelor de muncă. Cunoscut de numeroși cetățeni din Arad, el se bucură de mare încredere, fapt pentru care l-au ales deputat în cel mai înalt sfat al țării — Marea Adunare Națională.

MARIA TĂNASE

De mai bine de douăzeci de ani lucrează operatoarea chimistă Maria Tănase în Combinatul chimic-Făgăraș — și tot de atîția ani fotografia și numele ei apar permanent pe panourile de onoare ale acestei mari unități, veteran al industriei noastre chimice.

Maria Tănase a muncit dintotdeauna cu dăruire, și-a îmbogățit permanent cunoștințele profesionale, conștientă de faptul că o înaltă productivitate a muncii și produse de cea mai bună calitate nu se pot obține decît prin permanenta ridicare a calificării.

Paralel cu munca neîncetată pentru propria sa perfecționare, ea și-a închinat o bună parte din forțele sale formării de tinere cadre. Mai bine de 20 de tineri chimiști făgărășeni bine pregătiți își datorează formarea lor profesională — și nu numai profesională, ci și morală și politică — Mariei Tănase, Erou al Muncii Socialiste.

VASILE BOLDAN

„Trăim azi o viață cum nu am visat înainte" — a spus, în cuvîntul ce l-a rostit în cadrul mitingului prilejuit de vizita pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut-o în luna februarie 1972 la Uzina de vagoane din Arad, maistrul lăcătuș Vasile Boldan.

Și, într-adevăr, de unde avea să viseze în anul 1938 cînd, tînăr strungar, Vasile Boldan s-a angajat în această uzină, că după 34 de ani, la data cînd întreprinderea va aniversa 80 de ani de existență, el va fi cinstit cu cel mai înalt titlu ce poate fi acordat muncii?

Eroul Muncii Socialiste Vasile Boldan a mai spus cu acel prilej:

„Pentru mine personal, partidul, al cărui membru sînt din 1948, a reprezentat școala și călăuza cea mai de preț, care m-a învățat că nimic nu se poate concepe și realiza în viață fără muncă".

DUMITRU DUMITRESCU

Cînd, în urma luptelor forțelor patriotice din august-septembrie 1944, fasciștii au fost alungați din Turnu Severin, prima celulă de partid ce activa în condițiile legalității în Uzina de vagoane din acest străvechi oraș număra, printre membrii biroului ei, și pe strungarul Dumitru Dumitrescu.

„Nea Mitică", cum îi zic cu multă dragoste cei ce-l cunosc mai îndeaproape, este unul dintre cei mai vechi muncitori din Uzina de vagoane din Drobeta-Turnu Severin: lucrează aici, ca strungar, de copil — de acum 45 de ani! Dar și rezultatele muncii lui sînt pe măsura bogatei experiențe pe care a acumulat-o în această aproape o jumătate de veac! Secția sa realizează constant depășiri medii ale planului lunar cu 20 de procente.

Eroul Muncii Socialiste Dumitru Dumitrescu acordă cea mai mare atenție creșterii permanente de noi cadre de strungari pricepuți. Fără nici o exagerare se poate spune că în îndelungata sa activitate el a format mii de strungari.

GHEORGHE G. ZAHARIA

Fiul de ceferist brăilean care la 23 August 1944 nu avea decît 14 ani, a avut fericirea să crească sub soarele libertății.

Absolvent al Institutului hidrotehnic din Odessa, tînărul inginer stagiar și-a început munca pe șantierul primei dintre marile noastre lucrări hidroenergetice: Bicaz. După cinci ani îl aflăm inginer principal pe același șantier, în sectorul baraj. Începîndu-se lucrările de pe Argeș, inginerul Zaharia, avînd acum multă experiență, este mutat pe noul șantier, fiind numit șef de lot, apoi inginer-șef, funcție în care a activat din 1964 pînă la terminarea lucrărilor, pentru ca în 1966 să i se acorde funcția de inginer-șef la Porțile de Fier. Aci a lucrat pînă la darea în funcțiune a marii hidrocentrale și a sistemului de navigație, dată cînd i s-a acordat și înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste. În prezent este inginer-șef al Întreprinderii de construcții hidroenergetice—București.

Pasiunea sa: construcțiile. Cînd se află pe un șantier, muncește cu dăruire totală, zi și noapte fără întrerupere. Așa a rezolvat numeroase probleme tehnice extrem de dificile ce i s-au pus în față la marile lucrări pe care le-a condus.

VICHENTE PICĂ

În anul 1951 un tînăr de 18 ani, absolvent al școlii medii tehnice de chimie, se angaja la Combinatul chimic din Făgăraș, unde urma să pună în practică cele învățate în școală și să-și însușească noi și numeroase cunoștințe. Perseverent, el nu a încetat nici o zi învățătura și în 1960 a susținut cu succes examenul de echivalare, obținînd diploma de maistru cu specialitatea fabricarea de mase plastice și fibre sintetice. Astăzi, după alți 12 ani, el este socotit un adevărat expert în producția de fenol. În această calitate și-a adus un aport deosebit la îmbunătățirea procesului tehnologic și a calității producției din noua fabrică de fenol din combinat.

Cînd, cu prilejul jubileului Combinatului chimic din Făgăraș, în luna mai 1972, i s-a acordat înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste, Vichente Pică a mărturisit emoționat: „Eu fac parte dintr-o familie de chimiști. Aici a lucrat tata, lucrează frații mei, soția mea, și aici vor lucra copiii mei. De fapt, eu sînt o părticică din însăși viața și existența combinatului".

AURELIA GRAMA

Operatoarea chimistă Aurelia Grama este binecunoscută la Combinatul chimic-Făgăraș pentru strădaniile pe care, de mai bine de două decenii, le depune pentru diversificarea produselor și îmbunătățirea calității lor. Dacă ar fi să înșirăm toate inovațiile și realizările ei pe linia aceasta, ar trebui să întocmim un adevărat catalog. Ne vom mărgini să amintim faptul că și-a adus o contribuție hotărîtoare la elaborarea celuloidului colorat și marmorat, că a reușit să pună la punct un procedeu nou de colorare la malaxor a unei serii de articole de celuloid etc. Tot ea a conceput și aplicat o metodă proprie, originală, de descărcare a malaxoarelor, în prezent extinsă în toate schimburile în combinat.

Cu pasiune de cercetător, Eroul Muncii Socialiste Aurelia Grama scotocește, cercetează, experimentează fără odihnă, pentru a-și face munca sa și a tovarășilor sale din ce în ce mai productivă.

TUDOR MORAR

La 29 de ani, în anul 1948, minerul Tudor Morar din comuna Lujerdiu (jud. Cluj) făcea cunoștință cu primul mare șantier: cel de la Salva-Vișeu. Pînă în 1950 a lucrat aici, sfredelind munții pentru a face loc drumului-de-fier; din 1950 încoace, s-a deprins să sape în măruntaiele pămîntului pentru a croi albii subterane apelor: la Bicaz (1950—1961), la hidrocentrala de pe Argeș (1961—1966), la Lotru (1966—1967), la Porțile de Fier (1967—1971)...

La gigantica lucrare de pe Dunăre a fost adus ca specialist în armarea puțurilor de sub albia fluviului. Șef de brigadă, el a condus cu succes lucrările de armare a 17 puțuri. Iar cînd splendida lucrare a fost dată în funcțiune, pentru contribuția cu totul deosebită adusă la această victorie a tehnicii românești, Tudor Morar a fost unul dintre cei trei fruntași în muncă distinși cu înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste.

Făcînd parte din cadrele Întreprinderii de construcții hidroenergetice—București, la terminarea lucrărilor în care s-a specializat, Tudor Morar a fost transferat la o altă mare lucrare hidroenergetică: pe șantierul hidrocentralei de pe Someș. Acolo, în inima Apusenilor, la galeria de aducțiune principală, lucrează și în prezent.

IOSIF NAGY

Maistrul strungar Iosif Nagy, Erou al Muncii Socialiste, s-a angajat la Uzina de vagoane din Arad în anul 1929. Tînăr muncitor, el a cunoscut din plin exploatarea capitalistă, dublată de asuprirea națională. Dar tot în acea epocă de crunte suferințe a aflat că există și o forță uriașă care luptă pentru desființarea exploatării și asupririi, forța muncitorimii organizate, condusă de Partidul Comunist. Neuitată îi va rămîne lui Iosif Nagy ziua cînd prima oară a luat cunoștință de această forță. Era la 1 august 1930, cînd trei muncitori au arborat, pe cel mai înalt coș al uzinei, steagul roșu al luptei și biruinței proletare.

A trebuit să mai treacă încă 14 ani, pentru ca tot într-un august, în 1944, același steag roșu să fluture biruitor pe toate coșurile uzinei, deasupra întregului oraș, a întregii țări...

Drumul de atunci pînă astăzi al lui Iosif Nagy este unul singur: cel indicat de partid.

„Vrednicie, pricepere, stăruință sînt, după părerea mea, trei calități esențiale de care trebuie să dea dovadă un om pentru a putea fi demn" — iată crezul de viață pe care-l mărturisește Iosif Nagy.

GHEORGHE MAIER

Feciorul de țărani săraci Gheorghe Maier a fost dat la o școală de ucenici din Făgăraș în anul 1938, cînd avea doar 14 ani. Calificîndu-se ca mecanic, la 18 ani a intrat ca lucrător în fosta fabrică de explozive. Dar abia după 1954, cînd s-a întors din armată, avea Gheorghe Maier să-și însușească o calificare temeinică. Setea sa de perfecționare, receptivitatea la tot ce e nou și, mai ales, sprijinul primit din partea partidului, al cărui membru a devenit de tînăr, de la 23 de ani, l-au ajutat să ajungă unul dintre cei mai pricepuți și mai mult solicitați maiștri mecanici din uzină.

De 25 de ani secretar de organizație de bază într-una din secțiile combinatului, comunistul Gh. Maier a constituit un exemplu de dăruire pentru toți cei ce au lucrat alături de dînsul. Autor a numeroase inovații și perfecționări în producție, cu mare eficiență economică la fabricarea îngrășămintelor chimice, Eroul Muncii Socialiste Gheorghe Maier nu a făcut nici o clipă distincție între activitatea sa profesională și cea politică, îmbinîndu-le permanent și cucerindu-și stima și dragostea colectivului în care lucrează.

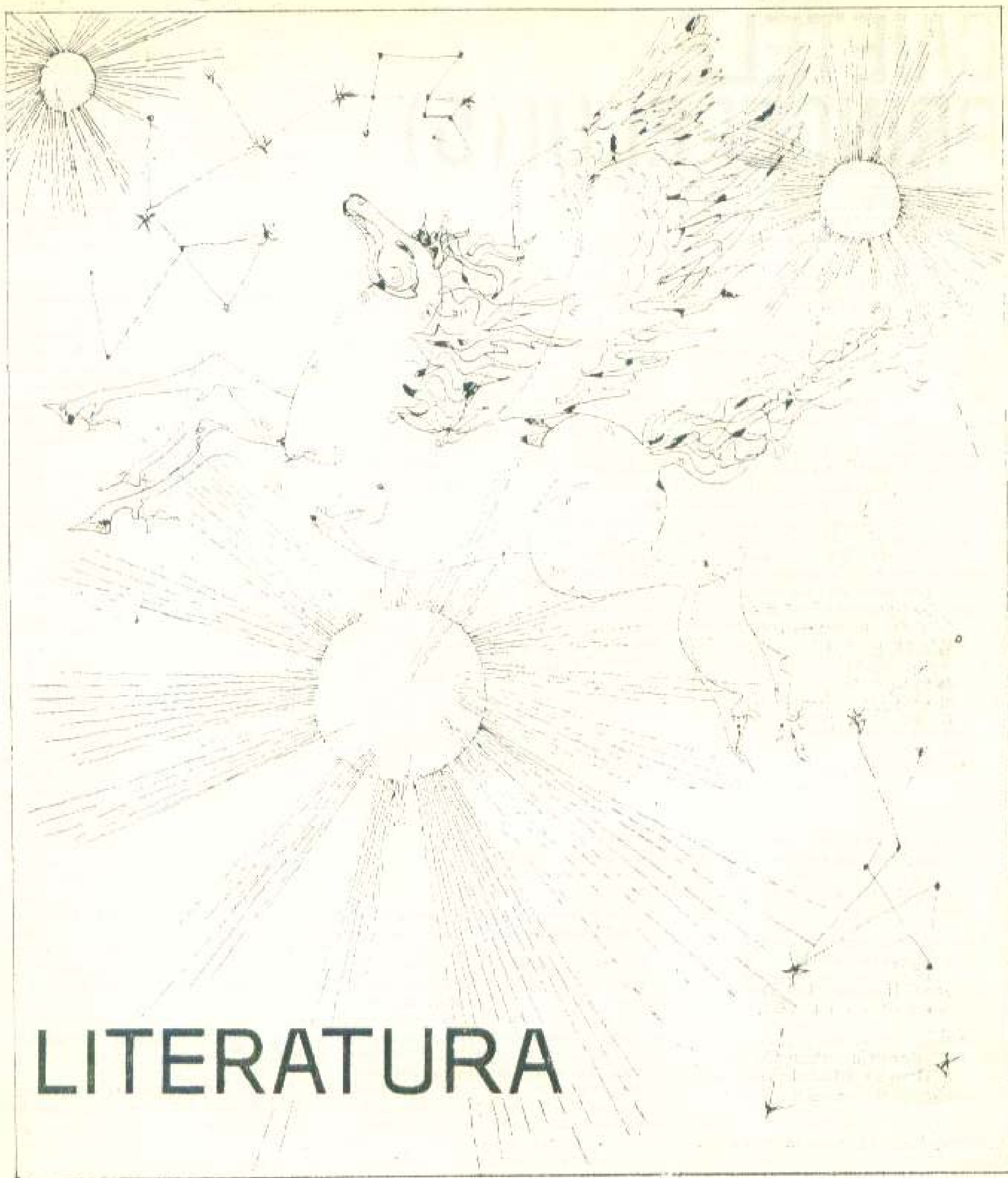

GHEORGHE A. ZAHARIA

Fiu, nepot și strănepot de clăcaș de pe plaiurile mehedințene, actualul Erou al Muncii Socialiste Gheorghe Al. Zaharia s-a născut în 1923 în satul Girnița, comuna Prunișor. De mic a fost deprins să-și ajute părinții în muncile agricole, iar cînd a împlinit 15 ani, tatăl său l-a dus la Reșița; ucenic și elev la școala profesională a uzinelor reșițene, peste patru ani el avea să iasă lăcătuș calificat.

Drumul lui Gheorghe Al. Zaharia de atunci pînă în prezent a fost rectiliniu: permanent fruntaș în producție — pînă în 1950 la Reșița, de atunci la Uzina de vagoane Drobeta Turnu Severin — spirit în necontenită frămîntare pentru descoperirea noului, el este autorul a numeroase propuneri de îmbunătățire a producției și diversificării ei. Dintre cele 28 de tipuri noi de vagoane ce au fost asimilate în producția de serie a uzinei, nu mai puțin de 14 poartă semnătura de autor a lui Gheorghe Al. Zaharia.

Seriozitatea și competența sa au determinat să i se acorde sarcini dintre cele de cea mai mare răspundere. Printre altele, în întreg anul 1969, împreună cu inginerul Valeriu Popa, el a lucrat în Cuba, dînd o competentă asistență tehnică la asamblarea unor vagoane speciale pentru transportul melasei, al trestiei-de-zahăr și al zahărului tos.

LITERATURA

CAIETELE PRINCEPELUI (5)

de Eugen BARBU

Ghirlandajo murind de ciumă...

Femeile romane purtînd pe umeri papagali și maimuțe pe străzile Romei ... (parcă Carcopino).

Un *Bacchus* ruinat al lui Michelangelo, după modelul contelui Ghinazzo.

Cenușa lui Savonarola aruncată în Arno de pe Ponte Vecchio.

Rivalitatea lui Michelangelo cu Da Vinci, faimos pe atunci pentru statuia ecvestră a contelui Sforza și *Cina cea de taină*, Lionardo făcuse și el disecții anatomice. Lionardo, frumos, elegant, savant, știa teoriile lui Euclid, geologia, inventase pușca cu repetiție, macaraua, pompele de absorbție, aparate de măsurat iuțeala vîntului și chiar un avion. Era fiul nelegitim al unei fete de hangiu din Vinci. Michelangelo îl place la început pe Rafael care vine la el, deși vor fi rivali. Michelangelo l-a auzit pe Machiavelli citindu-și *Mandragora* la palatul Rucellai, în *Academia Platon*.

— Michelangelo părăsind Florența pe care o trădează, lăsîndu-i întăriturile făcute chiar de el.

— *Pietà*, creată la 24 de ani.

— *Judecata de apoi*, pe cale de a fi acoperită din ordinul Papei. Bărbații goi au căpătat *calzoni* și femeile, fuste. Ce-mi amintește mie asta?

Arta are un dușman numit ignoranță — proverb toscan.

Mallarmé îi spune lui Degas că poezia se face nu cu idei, ci cu cuvinte...

Ne-ar fi dus prin smîrcurile cărnii, cum ar fi spus Sfîntul Augustin (Villara).

Il en coûte trop cher de s'élever au-dessus des hommes (Marius de Montesquieu — Gide-*Jurnalul*).

Dintr-o carte despre George Sand (pentru *Janus*):

G. Sand în pantaloni roșii și papuci galbeni, cerîndu-i lui Chopin un *fidibus* pentru a-și aprinde trabucele.

— *Casa vînturilor* de la Palma de Majorca, unde au locuit cei doi.

— *sauterie* — dans fără caracter; nu exprimă un sentiment sau o acțiune.

— *aubade* — cîntec de zori de zi.

— iubitele lui Chopin: Maria Wodzinska, Constanța Gladkowska, Wanda Radziwill, Prințesa Czartoryska, Contesa Delfina Potocka, George Sand.

— cravata lui Chopin: *botișor, de iepure*.

— Chopin văzut de Camille Saint Saëns: trebuie să fi auzit, sub domnia bunului Ludovic Filip, cu ce aer prețios și cunoscător pronunțau femeile cele două silabe ale acestui nume, țuguindu-și în mod delicat buzele. Acest nume ușor de pronunțat și eleganța manierelor artistului au contribuit, desigur, foarte mult la prodigiosul său succes. Pe deasupra mai era și bolnav într-o vreme în care sănătatea înfloritoare nu era la modă. Boala reală a lui Chopin trece în ochii lumii drept o atitudine. Toate acestea îi serveau chiar mai bine decît talentul său.

— Chopin, un Rafael al pianului (Heine).

Nous sommes pleins de choses qui nous jettent au dehors (Pascal).

Eu am realizat profundul adevăr al cuvintelor: cine vrea să-și cîștige viața, o s-o piardă. În mod cert, individualismul triumfă în perfectă abnegație și renunțare la sine, e culmea afirmației. Prin preferința de sine, Răul ne subjugă și ne cuprinde. Cine ar îndrăzni să vorbească aici despre eliberare? Despre ce fel de legi? Ca și cum viciul n-ar fi mai imperios ca orice datorie? (Gide — *Jurnalul*).

Jurnalul de la Poiana:

La 24 august, anul acesta, a sosit veritabila logodnică a lui Gică Doi în vîrstă de o lună și cîteva zile. E o cățelușă neagră, cu guler alb la gît, cu babețică și calțavete, foarte frumoasă, care scîncește și vrea la maică-sa, de la care a fost luată (sursa: nea Costea, care ne furnizează toți cîinii). Gică devine gelos văzînd că noua sosită suge tot laptele pe care el îl refuză sistematic și pentru că *fetița* primește mîngîieri repetate. Se insinuează sub brațul meu, eu îi arăt arena necuviințelor sale, a refuzurilor față de pîinea înmuiată în lapte, și el se preface a fi preocupat de laptele din troacă din care gustă superficial. Pe urmă ia chiar o bucată de pîine, degniază să o guste ca să arate că de fapt e un cîine cumsecade, asta nu-l salvează însă. Ceea ce îl tulbură mult e faptul că în coteț s-au adus fire de iarbă proaspătă în care noua sosită adoarme (copil, ce vrei, după cîteva secunde doborîtă de primul ei prînz, luat la noi în familie). Vrea să zică cotețul îi va fi ocupat, deși el detestă cotețul pentru că îi amintește de perioada cînd era legat și trebuia să locuiască în el. Și-acum cînd îi arăți lanțul îl rupe cu colții. Se uită lung, ne studiază, nu știm ce gîndește, dar un cui în inimă tot are. De cîte ori apare cineva nou, porția lui zilnică de salam dispare. Pentru el noii sosiți înseamnă neplăcere. E convocat și N. ca s-o botezăm pe noua venită. Se propune, Gina. Seamănă la apel cu Gică și vom avea dificultăți. Să-i spunem Coca, e cam vulgar. Rămînem la *Lady*, deși asta ne amintește de *Foamea neagră* care nu a mai revenit după ce a fost alungată pentru că arăta îngrozitor deși avea ochi credincioși.

Ne-am înmulțit iar. Un pui mort de găină, un păunaș tînăr, ucis de maică-sa, iată rezultatul verii, și această cățelușă care va veghea cu Gică Doi casa în iarna care se și anunță printr-un frig nejustificat de noiembrie pe valea noastră...

Opera de artă e totdeauna rezultatul unei perseverențe neliniștite (Gide — *Jurnalul*).

Pentru *Janus*, partea muzicală: (Din *Robert Pitrou — Viața intimă a lui Schubert*).

— *Șapte cuvinte ale lui Christos* de Haydn.

— *Tînguirea lui Agar* (lied de Schubert).

(Din Pandi Marianne; Monteverdi)

— Cremona în arta barocă.

— Cele 27 *de Responsorii* atribuite lui Palestrina, care erau de fapt ale lui Marcantonio Ingegneri (1545-92) *(O Istorie a plagiatului)*.

— Cipriano de Rove (1516-65), compozitor italian, autor de madrigale, motete, cîntece religioase.

— *frottolele* și *vilanellele* — cîntece de stradă, de inspirație populară. De la *frottolei* (sec. XVI), pe voci omofone.

— autori de madrigale: Constanzo Porta, Constanzo Festa, Jacob Arcadelt, Adrian Willaert, Philippe Verdelot.

— la 15 ani, Monteverdi scrie *Sacrae Cantiuncuiae* (1582), la Editura *Gardano* din Veneția, *Madrigali spirituali* (1583).

— Un spectacol în aer liber la Florența (azi): *maggio musicale*, opera Poppea, o fîntînă, clădiri și pini, ca decor pentru *Janus*.

— moda *favolei pastorale* (opera *Daphne*)

— *organo di legno* (orgă mică).

— *chitarrone* (chitară) (în aria lui Orfeu).

— o orchestră care face ca trenul în *Longobarzii* de Verdi.

— la Veneția, ostașii lui Napoleon dau foc vasului *Bucintore*, de pe care Dogele arunca un inel în mare, logodindu-se cu ea. În vas erau multe opere nepublicate ale lui Monteverdi, care au ars.

— antifonia Evului Mediu.

— în al 6-lea volum de *Madrigale* se găsește varianta polifonică a vestitei *Lamento D'Ariana*, *Sestina*, scrisă cu prilejul morții Catenucciei și prelucrarea în genul madrigalului a poeziei *Zefiro torna* de Petrarca. Cîntecul *Le lacrime d'amanta al sepulcro dell'amata*.

— *Combattimento* lui Monteverdi (orchestra ia parte activă la dramă). Ea sugerează zgomotul cailor și-al săbiilor. Opera are trei personaje: Tancred, Clorinda și Testo (martorul ocular). Corul grecesc egal sau *Evanghelistul* din *pasiunele protestante*.

last but not least (la urmă, dar nu cel de pe urmă) pentru o poezie, ca titlu.

Artistul trebuie să-și distrugă fără încetare propria-i tehnică (Pavese).

Michelet *La montagne* vorbește despre Xerxes îndrăgostit de un platan. La fel, Donne.

Nobila mea facultate poetică mă constrînge la... (Mallarmé).

O Istorie a plagiatului.

Surse ale Bibliei: *Cultul lui Mythra* (e aidoma cu cultul lui Isus). Babilonienii se salutau cu *Mythra a înviat! — Adevărat a înviat!* se răspundea.

— Mythra avea aureolă, ca și sfinții indieni (vezi la creștini). Tragerea clopotelor la morți venea din ideea că bronzul scotea sunete purificatoare (*Misterele Eleusine*), aduse de Orfeu din Thracia în Grecia.

Povestea Potopului se află și în Ghilgameș și în Mitologia greacă, unde cuplul Deucalion și Phyra au scăpat de potop fiind avertizați de zei. În *Misterele Eleusine* ideea că omul s-a întrupat pentru a ispăși un păcat capital. Nașterea e o pedeapsă a sufletului. Ceea ce sufletul a pierdut prin nenorocirea de a se naște, filozofia îi restituie prin amintiri. *Misterele Eleusine* spuneau că toți sîntem exilați. Sufletele devin sferice după moarte. De ce? Sufletele sînt atașate corpurilor pentru a expia crima de a mînca carne și alelofobia (crima de a se devora între ei). Aluzie la legenda Titanilor, strămoșii oamenilor, care l-au mîncat pe Dyonissos, adică sufletul uman a pierdut unitatea sa inițială pentru a se diviza în interiorul corpului omenesc. Sufletele devin sferice după moarte. Corpul este atașat sufletului ca scoica de stridie, e numai un veșmînt (corpul) ostreic (de la *ostracos* — scoică). Grecii credeau, luînd de la caldeeni, că sufletul are trei energii. La greci, Athena Tritogenia sau Tritonida (înțelegînd că înțelepciunea are trei aspecte). Creștinii ziceau că Dumnezeu e unul ca Ființă și întreit ca persoană (Tatăl, Fiul, Sfîntul Duh). În *Misterele Eleusine* există stropirea cu apă, imersiunea chiar la un alt grad de inițiere se aruncau de pe stînca Leucade (stînca albă) la creștini: Botezul. Dar dacă stînca e sufletul care iese printre dinți, *Leucade* — egal, *alb*. Dinții sînt albi. *Regele păstor* al popoarelor luat și de creștini. Creștinismul a luat toate riturile de la *misterele eleusine*. Isusar fi fost un inițiat care a trădat tainele și a fost ucis pentru asta. Naștere, egal moarte, e o idee luată din *Misterele* lui Mythra, *Misterele eleusine* mai apoi. *Pomul cunoașterii* e luat din filozofia indiană (Adam și Eva, plus Mărul). Din *Manuscrisele de la Marea Moartă* (de la El Kumran) a mai luat Biblia (relatată de Cristos înainte de acesta cu 300 de ani. (Din *Les mystères d'Eleusis* de Victor Magnien).

— Surse ale Bibliei din *De la Zamolxis la Gengis Han* de Mircea Eliade: — o temă iraniană găsită în legendele creștine ale nativității în grota de la Bethleem. După autorul anonim al lui *Opus imperfectum* al lui Mathaeum, regii magi erau în fiecare an la Muntele Victoriei unde se afla o grotă cu izvoare și copaci, așteptînd apariția *stelei*. Ea a apărut sub forma unui *copil* în cele din urmă care le-a spus să plece în Iudeea. În *Cronica lui Zugnin* există o legendă cu 12 regi înțelepți care urcă în fiecare lună pe munte și pătrund în grota comorilor. Aici văd o coloană de lumină, cu stea în vîrf. Sînt orbiți și îngenunche. Apare un copil care-i sfătuiește să plece în Galileia, sfătuit de Tatăl ceresc (Mitul cavernei, ritualul luat de la Platon chiar). *Imago mundi* — *caverna* egal *lumea*.

Omul nu se va putea întoarce la Dumnezeu dacă nu redevine sănătos, adică întreg, perfect, frumos pe dinăuntru și pe dinafară, ca Adam înainte de a cădea în păcat.

Lapidarii pentru virtuțile pietrei prețioase. *Bestiarii* pentru înrîuririle exercitate de către animale. *Virdariile* pentru înrîuririle plantelor.

Hotarele Renașterii după Papini: 1305 — Divina Comedie (începutul), apariția lui Giotto. Final: moartea lui Michelangelo (1564) și nașterea lui Galilei. După Henry Thode, Renașterea începe cu Francesco de Assisi (1182-1226). El face o legătură între franciscanism și Giotto.

O Istorie a plagiatului:

Din (*Renașterea* lui Oțetea):

— Sub forma unui comentariu al Vechiului Testament, *Cabala* era în realitate o compilație de filozofie, puternic impregnată de platonism, transmis prin tradiția arabă.

Pentru *Janus*:

acele *opprobria rustica* la romani, glume grosolane ale țăranilor beți care culegeau viile.

— cîntece *fescennine* — satiric licențioase la Roma, însoțite de dans.

Din 1789 sînt forțat să gîndesc, mă doare capul (Raymond Radiguet).

Von Forbach, alcoolic, colecţionar de virgule din opera lui Dante (Raymond Radiguet — *Bal la contele d'Orgel*).

După Dante cuvintele sînt onctuoase şi aspre, în funcţie de feluritele lor calităţi sonore. Altfel spus: *pexa et hirsuta*, netede şi zbîrlite...

Vorbirea picturală la Shakespeare (Ezra Pound).

Rime feminine (acelaşi).

Lectura siderală a lumii (Jünger).

O lume văzută ca printr-o ureche de peşte (un amurg) sau printr-un solz de peşte...

un strigăt de ghips...

Utrillo aruncînd creioane de la fereastra cu gratii şi ascultînd cum cad pe caldarîm. Asta îl inspira ca merele putrede pe Schiller.

Literatura este un limbaj încărcat de semnificaţii (Ezra Pound).

Jurnalul de la Poiana;
Primul conflict în ogradă al lui *Lady* junior: cu cloţa şi cei 6 magnifici (unul e mort). Ei, familia cloţei, veneau la laptele şi pîinea abandonată de Gică, găsind deodată ceva negru şi agresiv care latră şi-i sperie. Am ieşit alarmat afară, crezînd că a reapărut eretele ... Pare rea această viitoare mireasă...

Maestru al vînătorilor subtile (Jünger) (asta se poate spune despre poezie).

Originile israelite ale cubismului pe care le nega Picasso (vezi Carco *Farmecul Parisului*).

Arta începe acolo unde încetează natura (Wagner).

...o clară grădină (un poet).

Jobenul *Bibi*, din Carco, sau roşul *capucine* din acelaşi autor.

O *Nouba* (o mică petrecere) — Carco despre pictorul Pascin.

Sînt o supă de lacrimi (Katherine Mansfield).

Barocul e stilul norilor (Blaga).

O grădină mirată (Giurgiuca).

Unul care a făcut carieră cu o nevastă urîtă în diplomaţie. Toate nevestele de ambasador o invitau la petreceri pentru ca să strălucească ele. Depozitarul acestei comori e chemat mereu la Pekin, la Londra sau Paris cu o dragoste exagerată şi imprevizibilă pentru el (relatarea lui Bogdanovici).

În *Sezonul ploilor*, ultima parte din *Janus*, D. vrea să-l ucidă pe eroul pentru că acesta a văzut-o slută (desfigurată de un accident de automobil). Nu suportă ideea că el se va întoarce în ţară şi va povesti amicilor că ea nu mai este decît o mutilată... Crima din pricina orgoliului...

O strălucită agonie (Villiers de l'Isle Adam).

Unele animale din Australia, între altele maimuţa roşie şi unele specii de papagali, imită zgomotul tunetului (acelaşi).

iminenta gravitate a serii (acelaşi).

Voi englezii sînteţi în ce priveşte istoria sfîntă de o ignoranţă mai clasică decît aceea a lui Rousseau (Malaparte).

Apropo de M.C. Mă uit cum îmbătrînesc falnic ca cedrii din Liban tîlharii. Nimic nu-i clatină, nu le smulge o creangă. Sub ei viermuie bălegarul de linguşitori şi tămîia îi face să înflorească aureola, pestilenţial. E un spectacol magnific care te vindecă de orice speranţă. Moare în acelaşi timp purul actor Antal, ros de cancer, ucis mişeleşte. Dacă există Dumnezeu, în ce loc îşi petrece el vacanţa de atîtea mii de ani?

M. în luna a cincea, înainte de a pierde copilul:
— A mişcat, parcă e un fluture care-mi traversează burta. Mişcarea lui e ca bătaia de aripi a fluturilor tropicali, somnoroşi...

Seara, pe mica uliţă Preda Buzescu din Poiana trec berbeci cu capul lui Homer...

Replici din teatrul lui Montherlant:
Pompei (către Cato): Cel ce iubeşte curajul nu va pieri din pricina curajului...
Cato: Curaj, Lucius! Pompei are trei boli: frigurile, patima guvernării şi patima de a fi lăudat. Ar suporta foarte bine o înfrîngere dacă i s-ar spune: Retragerea ta? Ce capodoperă.
Cato: Partidele au totdeauna prostul obicei de a se preface mereu mulţumite.
Domitius: Cezar dispreţuieşte pînă şi admiraţia pe care o caută...
Domitius: Şi eu n-aş vrea să mai visez decît în somn la cuvintele: libertate şi dreptate, cuvinte care nu mai pot fi pronunţate din clipa în care au fost rostite de om...
Cato: Şi au înjunghiat ţara ca să facă din leşul ei un soclu pentru statuia lor...
Cato (despre Pompei, lui Brutus): Lent, tainic şi perfid ca lagunele din Dyrrachium sub care se mişcă un curent abia perceptibil, venit dintr-o mare nemişcată...
Cato: Brutus şi jumătatea lui de devotament...

DIN AVENTURILE PROFESORULUI GROSSO ŞI ALE ASISTENTULUI SĂU, MODO*)

de Aurel BARANGA

CAPITOLUL V

Moto: (Din „La Medeleni" de Ionel Teodoreanu, din „La arme!" de Şt.O.Iosif şi din „La anul şi la mulţi ani", zicală populară de un autor, pînă la această oră, complet necunoscut.)

La ora şase dimineaţa, profesorul Grosso se trezi scuturat de o febră evidentă. Îşi controlă temperatura şi termometrul îi semnală o cifră alarmantă. „Ce curios, gîndi profesorul. Sîntem sănătoşi sau bolnavi, în funcţie de fantezia unui tub de sticlă. Intolerabil".

Dar, în sfîrşit, de vreme ce asta era situaţia, şi nu alta, de vreme ce trupul puţintel al savantului dădea semnele unei vădite oboseli, de vreme ce privindu-se în oglindă se văzu palid, cu marea lui frunte

*) *Capitolele I—IV au apărut în Almanahul „Flacăra" 1972.*

olimpiană brăzdată de cute suspecte, Grosso se așeză la masa de lucru și își redactă testamentul.

Literele se înșirau fără pauze sau ezitări, dovadă că gîndurile așternute erau rezultatul unei îndelungate reflectări: „Subscrisul profesor Grosso", — sînt un vanitos iremediabil, gîndi în tăcere savantul, dacă îmi încep testamentul cu menționarea titlului academic — „în deplină sănătate, stăpîn pe facultățile mele mintale și cîteva universități străine al căror honoris causa sînt, gîndindu-mă că orișice viață omenească are un sfîrșit și dornic să pun o oarecare ordine în cele ce vor urma după dispariția mea pămîntească, hotărăsc următoarele:

Las fratelui meu geamăn, din prima căsătorie a tatălui meu, casa părintească în proprietate nudă, cu obligația din partea lui de a-i adăuga o frunză de viță, pudoarea constituind, cum se știe, sentimentul fundamental al întregii mele existențe.

Colecția de tablouri o las surorii mele, de care sînt legat printr-o puternică afecțiune, cu obligația din partea ei de a ceda ramele bătrînei îngrijitoare care m-a ocrotit toată viața, iar pînzele, „Societății de geozofie" în ambianța căreia m-am format din punct de vedere spiritual.

Casa de la țară, cu livada de pomi fructiferi, o las fostei mele soții, cu obligația să nu locuiască acolo și să nu beneficieze de pe urma roadelor, avînd însă grijă de plata impozitelor.

Biblioteca mea de peste opt mii de volume o las unui geometru, cel mai tînăr și mai strălucit absolvent al Facultății de matematică, desemnat de rector prin tragere la sorți, cu obligația din partea sa de a o pune la punct.

În biroul meu de lucru, în sertarul din stînga, se află o colecție vastă de scrisori anonime, semnate de personalități celebre. O donez Academiei, secției de documente, cu obligația sacră de a nu fi cercetată înainte de împlinirea a cincizeci de ani de la moartea subsemnatului, și nici atunci fără autorizația mea specială.

Uzufructul lucrărilor mele științifice și literare îl las la aprecierea cititorilor.

Dealtfel — și aici scrisul profesorului deveni subit nervos — țin să precizez că nici unul din bunurile menționate mai sus nu există. Le las totuși moștenitorilor mei, ca să văd cum se descurcă la partaj.

Dacă vor fi unii care se vor întreba: cum poți să faci un testament cînd nu posezi nici un fel de bunuri materiale, le răspund: nici Luca sau Matei n-au avut avere, și asta nu i-a împiedicat să lase în urma lor „Noul Testament".

Scris și subscris astăzi, 10 iunie 1972, într-un moment de răscruce al vieții, și semnat: Grosso".

După care băgă documentul într-un plic pe care scrise citeț: *„Testamentul meu"*.

Dar, fiindcă avea oroarea privirilor indiscrete, luă plicul, îl închise într-un alt plic pe care nu scria nimic, îl lipi și-l zvîrli într-un sertar ce purta o etichetă: *„Hîrtii inutile. De ars"*.

Apoi, satisfăcut, ca la sfîrșitul unei munci bune, cum se fac atîtea pe lumea asta, trecu liniștit la preocupările sale curente.

CAPITOLUL VI

Moto: (Din partitura „Aurul Rinului" de Richard Wagner).

Între profesor și asistent domnea, de cîteva săptămîni, o stare de tensiune surdă. E interesant de notat că nici Grosso și nici asistentul său Modo nu-și mai aduceau aminte, cu precizie, care fuseseră motivele inițiale ale încordării. În schimb, erau amîndoi deciși, fără s-o declare fățiș, să pună capăt colaborării lor. Modo, care locuia în casa maestrului, la mansardă, hotărî să se mute. Luă, în consecință, și măsuri concrete: dădu la ziar un anunț: *„Vînd lucruri fără valoare la preț convenabil"*, iar savantul un alt anunț: *„Cedez apartament patru camere central, contra o odaie la periferie"*. După care, atît maestrul cît și discipolul său, mulțumiți de a fi pus capăt unei situații insuportabile, își concentrară atenția asupra lucrărilor în curs: Modo, cercetări asupra arhitectonicii contemporane, în care demonstra că odăile moderne au un cubaj insuficient, nu fiindcă plafonul e prea jos, ci fiindcă dușumeaua e plasată prea sus, iar Grosso: „Contribuții la dezvoltarea muzicii de avangardă", studiu asupra căruia refuza să dea amănunte.

Și totuși, într-o seară, în camera de lucru a profesorului, asistentul îl sili pe ilustrul savant să se explice.

Așezat într-un fotoliu, profesorul asculta fascinat, în fața unui patefon „Columbia" tip 1932, o placă ce se învîrtea într-o tăcere profundă, fără ca acul să atingă discul. Liniștea era absolută, iar plăcerea savantului, satisfacția lui estetică, atît de evidentă, încît profesorul își călcă pe inimă și, în pofida pactului semnat de sine însuși de a rupe cu Modo orice conlucrare, trecu la mărturisiri:

— Dragă Modo — cînd începea astfel era semnul unei desconsiderări suverane — să te întreb, în prealabil, ceva: ai studii de acustică? Evident, nu.

Va trebui, deci, să-ți dau cîteva detalii pe care le cunosc și analfabeții. Știi care e domeniul muzicii?

— Lumea sunetelor, îndrăzni, sufocat de emoții, asistentul.

— Pînă aici merge, concedă plictisit savantul. Dar despre ce sunete e vorba, te-ai întrebat?

— Sunetele pe care le percepe urechea omenească.

— Nici acest răspuns nu te descalifică: sunetele pe care le percepe urechea umană. Ei bine, de aici înainte fă un efort de atenție. Știi că atît în registrul de sus al acutelor, cît și în cel de jos, al notelor grave, există o infinitate de sunete pe care urechea umană nu le aude, deși ele există în natură, în jurul nostru, pretutindeni? La acest imperiu de sonorități ai reflectat vreodată? La acest nemărginit univers de armonii, încă neauzite de nimeni, te-ai gîndit în viața dumitale, Modo?

— Nu, maestre.

— Nu te învinuiesc, fiindcă la subiectul ăsta nu știu să fi meditat cineva. Ei bine, dragul meu, în clipa asta meditez eu. Urmărește-mă. S-a făcut, pînă acum, o muzică academică — romantică sau clasică — n-are nici o importanță. Sînt informat că se practică astăzi o muzică de avangardă: dodecafonică sau concretă, mi-e egal. Propun ca pentru prima dată să scriem o muzică într-adevăr nouă, modernă, îndrăzneață: o muzică avînd la temelie sunetele încă neauzite și pe care nici o ureche nu le poate înregistra. Văd sala de concert în care se vor executa viitoarele simfonii. Intră în scenă muzicanții, dar fără instrumente. Nu există pupitre și nici un fel de partituri. Dirijorul ridică bagheta și nu se aude nimic. În sală domnește o liniște de catedrală. Îți dai seama ce revoluție, Modo?

— Da, maestre.

— Nu-ți dai seama, fiindcă altminteri ai fi realizat încă ceva: va fi prima muzică, cea dintîi în istorie, care va reuni în sălile de spectacol, deopotrivă, și pe melomani și pe surdomuți.

Și zicînd acest lucru, încredințat că Modo n-a înțeles nimic, Grosso învîrti manivela patefonului. Discul începu să se învîrtească și, fără ca acul să atingă placa, în tăcerea pioasă care se lăsa, profesorul gustă, netulburat, marile voluptăți ale unei arte, poate cea mai nouă din cîte au fost vreodată gîndite și visate de mintea veșnic scornitoare a omului.

La sfîrșit, cînd discul se opri obosit, asistentul îndrăzni să întrebe sfîșiat de toate sfielile:

— Și cum vă gîndiți să intitulați această muzică, maestre? Muzica nova?

— Aș! Muzica Muta!

După care savantul se închise în sine cu cheia unei muzici cunoscute exclusiv de el.

CAPITOLUL VII

Moto: „Nu confundați știința cu conștiința" (proverb cartaginez).

— Ce părere ai, Modo, despre transplantul de organe? îl întrebă iritat Grosso pe asistentul său, după ce azvîrli, cu un evident gest de dezaprobare, ziarul, citit pînă atunci cu o mare atenție.

— Bună! răspunse prompt devotatul discipol al ilustrului savant. Și chiar dacă rezultatele obținute nu sînt în întregime satisfăcătoare, constituie totuși — cum să spun, maestre — o speranță, o încurajare, o iluzie fascinantă.

— Taci, nefericitule, sclav al tuturor ereziilor la modă, nu te mai urmăresc.

— De ce, maestre?!

— Fiindcă nu-ți dai seama ce primejdii ne pîndesc. Te lași indus în eroare de faptul că s-a încercat transplantarea unei inimi, și că operația a reușit? Pari sedus de perspectiva înlocuirii unui ficat în suferință, ești gata să exalți tentativa substituirii unui pancreas defectuos. Dar la urmările acestei sinistre aventuri ai meditat?

Și fără ca asistentul să mai aibă dreptul la apelul unei replici, savantul continuă:

— Dacă perseverăm pe calea asta, vom asista la alte inițiative similare. S-ar putea ca nu știu cine să încerce transplantarea unui creier uman. Realizezi?

— Nu.

— Perfect. Atunci, fii atent la ipoteză. În cazul cînd șoferului de autobuz X i se transplantează creierul savantului Y — numește-l Einstein, Fermi sau Cristofor Columb, mi-e indiferent — la sfîrșitul operației, dacă intervenția reușește, pe cine vom avea în față, pe fostul șofer de autobuz sau pe Cristofor Columb?

— Pe Cristofor Columb, șopti paralizat de emoție asistentul.

— E clar, nu? Și totuși să mai luăm un exemplu. Să presupunem că celebrei primadone Zet i se transplantează creierul unui general, să zicem Bonaparte. După operație, la trezirea din narcoză, pe cine vom avea înaintea ochilor? Pe fosta cîntăreață sau pe celebrul strateg? Răspunde-mi!

— Evident că pe general.

— Da, dar ce fel de general? Un general cu sîni, coapse, bucle, gata să-l ia pe do diez de sus. Acum, cel puțin acum, în acest al doisprezecelea ceas al pericolelor, realizezi în spre ce gravă, cumplită, prăpastie se îndreaptă omenirea? Nu, dragul meu Modo, sînt încredințat că n-ai reprezentarea exactă a infernului care ne așteaptă, în cazul că schimbul ăsta absurd de măruntaie continuă. Ne vom afla într-o zi într-un Turn al lui Babel, unde nu graiurile vor fi amestecate, ci ființele umane. Scumpul meu, umanitatea nu poate fi abandonată unui destin atît de absurd.

— Și ce e de făcut, maestre?

— Să punem ordine, să prevenim și să inventariem. Ai văzut vreodată actul de proprietate al unui automobil? E prevăzută culoarea mașinii, numărul motorului, caii-putere și o infinitate de alte amănunte asupra cărora n-are rost să insist. Or, un om am impresia că este mai prețios decît o mașină, nu?

— Și atunci?

— Atunci văd necesitatea ca fiecărui individ venit pe lume să i se întocmească o fișă care să facă imposibilă orice confuzie. Fișa aceasta personală va trebui să înceapă cu...

— Amprentele digitale, îndrăzni să avanseze asistentul.

— Ce măsură elementară și naivă! Și savantul zîmbi patern. Altceva va trebui notat în fișă, cu o rigoare matematică, sub stricta supraveghere a unor cadre de o înaltă calificare: forma inimii și greutatea, culoarea splinei, dimensiunea glandelor cu secreție internă, tiroidă, paratiroidă, suprarenală, cantitatea de sînge, numărul de hematii și de globule albe, capacitatea craniană...

— Și cum vom obține aceste date, maestre?

— Prin autopsie.

Și răspunsul savantului fu atît de puternic, încît Modo își pierdu cunoștința. O căută cu disperare pînă seara, fără să dea de urma ei. De aceea a doua zi dădu un anunț la ziare prin care o declară nulă în mîna oricui s-ar găsi.

CAPITOLUL VIII

Moto: Unele urechi au pereți. (Inscripție pe un zid.)

Intelectual subtil, solicitat de problemele cele mai variate ale spiritului, profesorul Grosso era, în același timp, la fel de sensibil la tot ceea ce se petrece în domeniul sportului. Cititor pasionat al rubricilor de specialitate din coloanele cotidianelor, ilustrul savant putea da, oricînd, un pronostic logic în materie de șah, dar excela atunci cînd era vorba de fotbal. Cunoscător al tuturor echipelor, urmărite cu asiduitate în evoluția lor inconsecventă, arbitru obiectiv al competițiilor cunoscute din ziare, judecător imparțial, liber de patimi și prejudecăți, profesorul Grosso deținea și în materie de sport, ca în atîtea alte sectoare, un punct de vedere din care nu putea fi clintit.

— Dragă Modo, fă efortul să mă înțelegi, deși n-ai nici o șansă, spuse într-o dimineață de vară savantul, discipolului său preferat. Încearcă totuși.

Și, în timp ce asistentul se așeză, ca de obicei, pe scaunul din fața biroului, pregătit să asculte o lungă expunere, profesorul se sculă și își începu agitata sa excursie prin cameră, semn al unei chinuitoare tulburări sufletești.

Trecură multe clipe de încordată așteptare, pînă ce profesorul își ordonă mintal cele pe care ținea să le demonstreze.

— Iubitul meu Modo, știi că peste cîteva zile reprezentativa noastră de fotbal are de trecut un examen greu?

— Știu, maestre.

— Nu știi, n-ai de unde să știi, și mai ales nu mă întrerupe. Ascul-

tă-mă pînă la fluierul final. Apoi, satisfăcut de gluma sa, continuă: E vorba de meciul pentru campionatul mondial pe care îl susținem în compania reprezentativei Portugaliei.

— Eusebio, îndrăzni să șoptească Modo, dornic să-i demonstreze că nu e cu desăvîrșire străin de chestiune.

— Eusebio, și nu numai el. Adversara noastră se prezintă în acest meci întărită cu cîteva elemente racolate din fotbalul mondial și îți citez spre exemplificare un singur nume: Bobby Charlton.

— Sîntem pierduți, exclamă asistentul, deși numele cunoscutei vedete britanice nu-i spunea mare lucru.

— Dimpotrivă, i-o reteză scurt savantul, sînt de cu totul altă părere. Cred că putem aborda liniștiți acest meci și orice altă competiție mondială, dar numai cu respectarea cîtorva condiții.

— Care, maestre?

— Plasa din spatele porții noastre trebuie plasată nu îndărătul porții, ci în fața ei.

— Și n-o să se vadă?

— O facem din fire de nailon, invizibile.

— Așa da.

— Mai departe. Fundașii noștri trebuie să constituie un lacăt pentru care ar fi bine să se facă, din timp, o comandă specială cunoscutelor fabrici „Yale". Unul dintre mijlocași e recomandabil să joace „măturător", dar înarmat cu un aspirator de praf, în stare să înghită orice minge. Pentru ca înaintașii noștri să marcheze, e obligatoriu să joace retrași completamente de pe teren.

— Fără asta n-am făcut nimic.

— N-am terminat. E absolut necesar să modificăm regulamentul internațional și formulez cîteva condiții: în clipa în care un atacant advers depășește înaintarea noastră trebuie fluierat „ofsaid". Loviturile de pedeapsă le vom executa nu de la unsprezece metri, ci de la doi. În caz de ratare, se va repeta execuția. Dacă la sfîrșitul celor nouăzeci de minute regulamentare de joc scorul va fi alb, se vor acorda prelungiri de două-trei săptămîni, în care timp, dacă ne luăm sarcina în serios, nu se poate să nu înscriem și noi. Și, în sfîrșit, propun ca balonul nostru să fie rotund iar al adversarilor, cubic. Dar crezi, Modo, că voi fi ascultat? Nu-ți face asemenea iluzii. Toate marile idei au fost întîmpinate cu rezistență, unele urechi au, din nefericire, pereți.

Și rostind aceste memorabile cuvinte, profesorul Grosso, eliberat de griji și de răspunderi, fericit de a fi rezolvat și acest capitol atît de important, atacă, frontal și pieptiș, alte probleme.

(Urmare în almanahul viitor)

UN VIITOR TATĂ

de Saul BELLOW

Rogin era frămîntat de cele mai ciudate gînduri, care își făcuseră loc în spiritul lui într-un chip neobișnuit. Tînăr, doar de 31 de ani, cu o înfățișare destul de plăcută, cu un păr negru scurt și o frunte înaltă, Rogin era cercetător chimist și avea o minte clară.

Dar în acea duminică seara, în timp ce se îndrepta prin ninsoare către stația de metro, îmbrăcat cu o haină încheiată pînă la gît, cu mersul său ciudat, legănîndu-și trupul scund și aruncînd picioarele în lături, a căzut pradă unei stări de spirit cu totul deosebite.

Se ducea să ia masa de seară cu logodnica lui. Ea îi telefonase cu puțin timp înainte:

— Ar fi bine să cumperi cîte ceva cînd te întorci acasă.

— De ce ai nevoie?

— În primul rînd de niște friptură de vacă. Am cumpărat vreo 100 g cînd m-am întors de la mătușa mea.

— Dar de ce numai 100 g, Joan? — replică Rogin profund plictisit. Asta nu ajunge decît pentru un singur sandviș.

— N-am avut bani. Deci trebuie să te oprești la magazinul de delicatese.

Era gata s-o întrebe: „Dar ce-ai făcut cu cei 30 de dolari pe care ți i-am dat miercuri?".

— A trebuit să-i dau bani lui Phyllis pentru femeia care a făcut curățenie.

Phyllis, vara lui Joan, era o tînără divorțată, foarte bogată și locuia cu ea în același apartament.

— Friptură de vacă — confirmă el. Altceva?

— Niște șampon, dragul meu. Mi-am terminat șamponul. Și grăbește-te, ți-am simțit lipsa toată ziua!

— Și eu am simțit lipsa ta! — răspunse Rogin, dar de fapt el se necăjise tot timpul pentru alte lucruri. Avea un frate, pe care îl întreținea în școală. Iar mama lui, ale cărei venituri nu-i mai ajungeau în acea perioadă de inflație și de urcare a prețurilor, avea și ea mereu nevoie de bani. Joan contractase datorii pe care el trebuia să le suporte, fiindcă ea nu lucra; căuta un serviciu care să-i convină. Frumoasă, cultivată, cu maniere aristocratice, n-ar fi fost potrivită — gîndea — ca salariată într-un magazin mic; nu putea face nici croitorie (Rogin credea că o astfel de muncă le face pe femei să devină rigide și puțin înfumurate — și nu dorea să i se întîmple și ei aceasta) — și, în nici un caz, nu i-ar fi convenit postul de chelneriță sau casieriță undeva. Dar atunci ce-ar fi putut face? Doar dacă ar fi apărut prin minune ceva potrivit. Dar Rogin nu îndrăznea să obiecteze nimic asupra acestei situații. Îi plătea toate cheltuielile: dentistul, cumpărăturile, osteopatul, psihiatrul, medicul internist. Cel puțin de Crăciun Rogin era ca și înnebunit. Joan îi cumpărase o haină de catifea cu fermoar, o pipă splendidă și o pungă de tutun. Lui Phyllis îi luase o broșă cu rubine, o umbrelă de mătase italiană și un portțigaret de aur. Pentru alte prietene cumpărase tot felul de obiecte de metal sau sticlărie suedeză. Și cheltuise cinci sute de dolari pe toate astea, din banii dați de Rogin. Ținea prea mult la ea pentru a-i arăta că toate acestea îi provoacă încurcături. Era convins totuși că are o fire bună.

Ea nu se îngrijea niciodată de problemele bănești.

Avea un caracter minunat, întotdeauna plină de voie bună și, nici pe departe, nu-i era necesar un psihiatru. Se ducea totuși la unul din curiozitate, fiindcă se ducea și Phyllis. Se străduia mult prea mult să nu fie mai prejos decît Phyllis, al cărei tată cîștigase milioane în comerțul cu covoare.

În timp ce vînzătoarea de la drogherie împacheta sticla de șampon, o idee fulgeră deodată mintea lui Rogin: banii ne înconjură în viață, ca și pămîntul după moarte. Prețul maxim este legea universală. Cine e liber? Nimeni nu e liber. Cine nu are greutăți? Toți trăim sub apăsarea greutăților. Tot ce e pe pămînt: stînci, ape, animale, oameni, copii — toate au de îndurat o greutate. Gîndul i-a apărut la început foarte limpede. Apoi a devenit mai confuz, dar efectul său puternic a stăruit, făcîndu-l să se simtă ca și cînd ar fi primit un dar valoros (nu ca haina de catifea pe care nu se hotărîse s-o îmbrace, sau ca pipa care îl făcea să se sufoce ori de cîte ori încerca să fumeze). Acest gînd — că totul este sub apăsarea unor greutăți, sub povara unor suferințe — în loc de a-l întrista, îi dădu dimpotrivă o stare de spirit cît se poate de bună. Era de necrezut cît de vesel și senin devenise. Nu lăsa să-i scape din ochi nimic din jurul lui. Vedea cum droghistul și vînzătoarea, care împacheta sticla de șampon, își zîmbeau și se priveau afectuos, cum expresia de tristețe de pe fața vînzătoarei se schimba în voioșie, cum droghistul, rîzînd și dezvelindu-și gingiile, nu se sinchisea să-și ascundă sentimentele.

La fel și la magazinul de delicatese, Rogin a remarcat uimitor de multe lucruri și se simțea fericit numai pentru simplul fapt de a se afla acolo.

Duminica seara, cînd celelalte magazine sînt închise, magazinele de delicatese profită cît pot de această situație și iau prețuri înfiorător de mari. În mod normal, Rogin nu făcea cumpărături duminica seara, dar de data aceasta trebuia să rezolve totul imediat. Mirosul de murături, mezeluri, muștar și pește afumat îi făcea plăcere. Compătimea pe cei care cumpărau salată de pasăre sau tocătură de heringi; cu toții făceau asemenea cumpărături, numai fiindcă nu erau în stare să-și dea seama de ceea ce luau: bucățile unsuroase de ardei de pe carnea de pui, tocătura de heringi, amestecată cu pîine uscată și îmbibată în oțet. Cine le-ar fi putut cumpăra? Doar oamenii care trăiesc singuri se scoală după-amiaza tîrziu și își găsesc frigiderele goale, sau oamenii care privesc doar înlăuntrul lor fără a observa cele din jur. Friptura de vacă nu părea însă să fie rea și Rogin ceru o jumătate de kilogram.

În timp ce negustorul îi tăia carnea, Rogin țipă la un puști din Porto Rico, care se întindea să ia niște biscuiți cu ciocolată: „Vrei să mă dărîmi, puștiule? Așteaptă o clipă!" Negustorul, un om cu ochi de broască și brațe puternice, semăna cu unul din acei semeni ai lui Pancho Villa, care își doborau dușmanii și îi îngrămădeau în mormane ca niște mușuroaie de furnici. Deși după înfățișare ar fi trebuit mai degrabă să poarte pistoale la brîu decît să stea pașnic îndărătul unei tejghele, negustorul nu era totuși un om chiar atît de rău. Rogin, care era de fel din Albany, gîndi că negustorul este newyorkez, obișnuit cu toate fărădelegile ce se săvîrșesc în oraș și deci înclinat să suspecteze pe oricine. Dar față de el se purtă corect și chiar binevoitor.

Copilul din Porto Rico era în ținută de cow-boy: pălărie verde cu panglică albă, revolvere, cizme cu pinteni și mănuși lungi de călărie, dar nu știa deloc englezește. Rogin deschise învelitoarea de celofan a unui pachet de biscuiți rotunzi și i-l dădu. Băiatul rupse celofanul cu dinții și începu să mestece un biscuit rotund, uscat. Rogin înțelese comportarea băiatului și descoperi în ea intensitatea cu care în copilărie participăm cu toții la orice mică bucurie. Cîndva și pentru el acei biscuiți ar fi fost delicioși. Acum însă nu i-ar mai veni să mănînce vreunul.

„Ce-ar mai dori Joan? — gîndi Rogin cu afecțiune. Niște căpșuni".

— Dați-mi niște căpșuni înghețate. Sau nu, mai degrabă zmeură; îi place mai mult zmeura. Și niște frișcă, cîteva chifle, puțină brînză și cîțiva castraveciori.

— Ce fel de castraveciori?

— Din aceia mici, de culoare închisă. Niște înghețată, și cam asta e tot.

Cînd să iasă pe ușă Rogin simți îndemnul de a se gîndi afectuos la Joan, de a găsi un cuvînt frumos, o comparație. Ce ten minunat! Nu există nimic pe lume care să se poată compara cu fața ei mică, dulce, vioaie, bine proporționată, sfidătoare și timidă în același timp. Ce ființă complicată, dar cît e de frumoasă!

Cînd Rogin intră în metro și respiră aerul închis, neprimenit, cu miros de metal, surprinse o mărturisire făcută de un bărbat unui prieten al său. Erau amîndoi foarte înalți, purtînd niște paltoane lungi și largi ca niște anterie.

— De cînd mă cunoști? — întrebă unul din ei.

— De 12 ani.

— Trebuie să-ți mărturisesc, s-ar putea să te fi cunoscut și eu. Dar sînt un bețiv înrăit. Poate că n-ai știut. În adevăr, un bețiv.

Dar prietenul lui nu părea deloc surprins și i-a răspuns imediat:

— Ba am știut foarte bine.

— Cum de ai știut? Cum se poate?

Cum a știut? Oare asta mai poate fi un secret pentru cineva? gîndi Rogin. Numai să privești fața aceea prelungă, tristă, răvășită de băutură, nasul de bețiv, pielea roșie ca o gușă de curcan și ochii împăienjeniți de băutor de whisky.

— Păi așa, am știut.

— Nu cred. Nu e posibil să fi știut.

Era contrariat, iar prietenul său nu dorea deloc să-l liniștească.

— Dar acum m-am lăsat. Mă duc la un doctor și iau niște pilule. Un medicament nou, o descoperire daneză care a revoluționat știința. O adevărată minune. Încep să cred că danezii pot să vindece pe oricine de orice. Nu-i întrece nimeni în știință. Sînt în stare de orice. Este un medicament care seamănă cu aspirina. O supraaspirină. Ei o numesc aspirina viitorului. Dar dacă o iei, te lași negreșit de băutură. Rogin, ca un chimist încercat, se întrebă ce compoziție putea avea acel medicament danez; apoi gîndul îi alunecă spre diferitele lui invenții: albumina sintetică, țigara ce se aprinde singură și un combustibil industrial ieftin. Și totuși avea nevoie de bani. Mai mult decît oricînd. Ce era de făcut? Mama lui îi crea greutăți din ce în ce mai mari. Vineri seara ea uitase să taie și pentru el o bucată de carne și asta o supărase. Stătea la masă nemișcată, cu figura tristă, aspră și l-a lăsat să-și ia singur carne, lucru pe care nu-l

mai făcuse niciodată. Îl răsfățase întotdeauna, provocînd astfel invidia fratelui său. Dar acum ce mai dorea? Doamne, cît de mult plătea acum pentru toate aceste lucruri, despre care nu crezuse vreodată că pot avea vreun preț.

Se așeză pe un scaun ca orice călător și își recăpătă calmul și limpezimea minții. Ca să te gîndești la bani, înseamnă să te gîndești doar la ceea ce îți impune lumea dinafară; să nu fii stăpîn pe tine însuți. Cînd oamenii spun că fac ceva din dragoste pentru bani, par a înțelege că dragostea și banul reprezintă pasiuni cu totul opuse, una fiind dușmana celeilalte. Și continuă să reflecteze cît de puțin își dau seama oamenii de aceasta, cît de adormiți și lipsiți de pătrundere trec prin viață. Și figura senină, cu nas cîrn, a lui Rogin iradia în timp ce gîndurile acestea profunde despre ignoranța oamenilor îi făceau inima să tresalte de bucurie. Acest bețiv care de atîția ani trăia cu amăgirea că nici chiar cei mai apropiați prieteni nu-i pot observa năravul era un exemplu grăitor. Rogin se uita de-a lungul spațiului dintre scaunele vagonului, căutînd să-l descopere din nou, dar individul plecase.

Îi atrase apoi atenția o familie de străini, ce păreau a fi din America Centrală: o mamă foarte bătrînă, cu fața întunecată și părul alb și un fiu cu mîini albite și păroase de spălător de vase. Dar ce era piticul care stătea între ei? Un fiu sau o fiică? Avea păr lung și obraji de fetiță, dar purta cămașă și cravată bărbătească. Avea pardesiu de femeie, iar pantofii... cu ei era o încurcătură: o pereche de pantofi maro, cu cusătură exterioară de pantofi bărbătești, dar cu tocuri foarte înalte, vîrfuri boante de pantofi bărbătești, dar cu o curelușă peste căpută ca la pantofii de damă. Ciorapi nu avea. Degetele erau pline de inele, deși nu avea verighetă. Fața avea cute adînci. Ochii erau umflați dar Rogin nu se îndoia că ei ar fi putut revela lucruri ciudate și că viața lăuntrică a acelei ființe avea sensuri adînci. Rogin avea de multă vreme cartea lui De la Mare: „Memoriile unui pitic" și luă acum hotărîrea de a o citi. Îndată, după aceasta, îi dispăru curiozitatea de a mai studia această ființă și de a se lămuri asupra sexului ei și atenția îi fu atrasă de persoana de lîngă el.

În metro, de obicei, călătorii au o stare de spirit specială, care le dă o înclinare către meditație, datorită agitației continue, a forfotei maselor de oameni și zornăitului vagoanelor, în goana lor pe sub străzi, sub rîuri și sub fundațiile marilor clădiri; și mintea lui Rogin era și ea stimulată într-un chip ciudat. Închizînd bine punga cu alimente, din care venea un miros de pîine și condimente, el urmărea un șir de reflecții, începînd de la chimie, la determinarea sexului, cromozomii X și Y, ereditate, maternitate și pînă — ca un fel de ușurare — la fratele lui.

Între timp, el nu încetase de a examina pasagerii și începu să studieze un bărbat de lîngă el. Era un om pe care nu-l mai văzuse niciodată în viața lui, dar de care își simți deodată legată toată existența lui. Era un om între două vîrste, bine făcut, cu ochii albaștri. Avea mîini curate, frumoase, dar lui Rogin nu-i plăcură. Purta o haină albastră cadrilată, de bună calitate, dar pe care Rogin niciodată nu ar fi făcut-o pentru el. N-ar fi purtat niciodată pantofi albaștri de antilopă și nici o astfel de pălărie înaltă și înconjurată cu o panglică groasă și lată. Sînt tot felul de filfizoni, dar nu toți sînt oameni de nimic; sînt și filfizoni respectabili, iar tovarășul de drum al lui Rogin făcea parte din această categorie. Profilul său cu nas de formă regulată era frumos, dar îi dădea înfățișarea unui om anost. Dar în felul său anost de a fi el părea totuși să spună oamenilor că nu are nici o treabă cu ei și nici o dorință de a-i cunoaște. Fiindcă purta pantofi de antilopă albastră, pasagerii se fereau să nu-l calce pe picioare și păreau să facă în jurul lui o zonă ferită, privilegiată, lăsîndu-l să-și vadă de treabă și să-și citească ziarul. Ținea în mînă ziarul „Tribune" și ar fi fost greu de spus ce citea.

Pielea rumenă a feței, ochii albaștri, nasul drept, roman, de formă regulată, totul îl făcea pe Rogin să-și amintească de o singură persoană: Joan. Încercă să evite orice comparație între el și Joan, dar nu izbuti. Omul acesta, nu numai că semăna cu tatăl lui Joan, pentru care Rogin nutrea o profundă antipatie, dar semăna chiar cu Joan. Peste patruzeci de ani, dacă Joan ar avea un fiu, ar semăna exact cu acel om. Un fiu al ei? Și Rogin se gîndi că el ar fi putut fi tatăl. După trăsăturile principale, care toate erau ale lui Joan, nu putea descoperi eventuala lui paternitate. Probabil că copilul ar urma să semene numai cu ea. La gîndul că peste patruzeci de ani, un bărbat ca acela care sta lîngă el, în vagonul ce gonea într-una, în acea amestecătură de oameni — toți participanți inconștienți la un carnaval al circulației — ar duce mai departe în timp existența lui, se simți profund mîniat.

Din cauza aceasta își simți întreaga lui existență legată de el. Ce reprezentau patruzeci de ani față de eternitate! Patruzeci de ani trec repede, iar el se va găsi față în față cu fiul lui. Asta e! Rogin era speriat și emoționat. Fiul meu, fiul meu! — își spunea și, cuprins de tristețe, îi venea să izbucnească în plîns. Prin voința sfîntă și înspăimîntătoare a puterilor stăpîne peste viață și moarte, ajungem în astfel de situații. Noi nu sîntem altceva decît simple instrumente. Ne străduim pentru țeluri care socotim că sînt ale noastre. Dar nicidecum. Totul nu e decît nedreptate. Să suferi, să muncești, să te trudești, să-ți croiești drum printre spinii înțepători ai vieții, să te tîrîi prin cavernele ei întunecoase, să înfrunți lucrurile cele mai rele, să te zbați sub greutatea banului, să cîștigi, numai ca să devii tatăl unui om ca ăsta, de cea mai proastă speță, anost, banal, stupid, roșcovan, cu o figură de burghez mulțumit de sine! Ce blestem să ai un fiu stupid și anost! Un astfel de fiu n-ar putea niciodată să-și înțeleagă tatăl. N-ar putea avea niciodată vreo afinitate cu un asemenea fiu sclivisit, durduliu și cu ochi albaștri. E atît de îngîmfat, încîntat — gîndi Rogin — de tot ce face, de tot ce are și ce reprezintă, încît nici nu-și clintește buzele. Să te uiți la buzele lui țuguiate ca un ghimpe sau un cioc de pasăre! N-ar putea să se facă niciodată folositor cuiva, nici doar ca să-i spună cît e ceasul! Asta va fi probabil peste patruzeci de ani! Oamenii vor deveni din ce în ce mai reci, mai lipsiți de sensibilitate, pe măsură ce lumea va evolua. Inumanitatea generațiilor viitoare îl mînia pe Rogin. Tatăl și fiul n-au nimic să-și spună. Îngrozitor! În ce infern mă cufund? — gîndi Rogin. Să fiu tatăl unui exemplar uman identic cu tatăl ei. Imaginea acelui om cu părul alb, voluminos, ursuz,

cu ochi albaştri, urîţi, cu expresia egoistă, îl revoltă pe Rogin. Iată cum va arăta nepotul lui. Joan, care începea şi ea să-i displacă din ce în ce mai mult, n-avea ce să facă. Pentru ea totul era inevitabil. Dar trebuia oare să fie absolut inevitabil? Atunci Rogin, prostănacule, nu fi un instrument netrebnic! Pleacă din drumul ei!

Dar era prea tîrziu pentru asta, fiindcă trăise senzaţia de a sta alături de propriul lor fiu, al lui şi al lui Joan. Continuă să se uite fix la el, aşteptînd să spună ceva, dar fiul prezumtiv continua să tacă, cu atitudinea lui rece şi nepăsătoare, deşi părea să-şi dea seama că Rogin îl cerceta. Coborîră amîndoi la aceeaşi staţie, Sheridan Square. Cînd au ajuns pe trotuar, individul, fără să-i arunce nici măcar o privire lui Rogin, se îndreptă în altă direcţie, în haina lui oribilă, albastră cadrilată şi cu figura aceea roşcovană, dezgustătoare.

Toate acestea l-au mîhnit pe Rogin peste măsură. Cînd s-a apropiat de uşa lui Joan şi a auzit pe Henri, căţelul lui Phyllis, lătrînd înainte ca el să fi bătut la uşă, i s-a congestionat faţa. „N-am să mă las folosit în felul ăsta — îşi spuse. Am dreptul la propria mea existenţă! Joan n-are decît să se îngrijească de ea". Joan avea un fel uşuratic de a ocoli problemele grave, care pentru el constituiau preocupări serioase. Ea socotea întotdeauna că n-are să se întîmple nimic rău. În ceea ce-l privea, el nu-şi putea îngădui o asemenea comportare nepăsătoare, fiindcă trebuia să muncească din greu ca să cîştige bani şi să preîntîmpine ivirea unor situaţii supărătoare.

Joan veni la uşă, purtînd una din elegantele rochii de casă ale lui Phyllis. Îi venea foarte bine. Cînd îi văzu figura fericită, Rogin fu impresionat din primul moment de o umbră de asemănare, extrem de vagă şi aproape imaginară, care totuşi făcea să tremure toată carnea de pe el.

Începu să-l sărute şi să-i spună:

— Copilaş mic, eşti plin de zăpadă. De ce nu ţi-ai pus pălăria? Căpşorul lui e tot plin de zăpadă! Îi plăcea să folosească întotdeauna persoana a treia cînd îl alinta.

— Bine, lasă-mă să pun jos punga asta. Lasă-mă să-mi scot haina! — mormăi Rogin şi se retrase din braţele ei. „De ce n-a aşteptat să fie afectuos el mai întîi?" — gîndi el. E atît de cald aici! Mi s-au încins obrajii. De ce faci atîta căldură? Şi nenorocitul ăsta de cîine latră într-una. Dacă nu l-ai ţine mereu închis în casă n-ar fi aşa de plictisitor şi zgomotos. De ce nu-l plimbă nimeni afară?

— Of, dar nu e atît de cald. Ţi se pare fiindcă vii din frig. Nu crezi că rochia asta de casă îmi vine mai bine decît lui Phyllis? Mai ales pe şolduri! Şi ea e de aceeaşi părere. Ar fi dispusă să mi-o vîndă.

— Sper că nu! — izbucni Rogin.

Ea aduse un prosop ca să şteargă zăpada topită de pe părul lui negru, scurt. Mişcarea prosopului, în timp ce Joan îl freca pe Rogin pe cap, îl întărîtă pe Henri şi Joan îl încuie în dormitor. Acolo continuă să facă zgomot, sărind cu picioarele pe pereţi şi zgîriind cu ghearele lemnăria.

Joan spuse:

— Ai adus şamponul?

— Iată-l.

— Atunci am să te spăl pe cap înainte de masă.

— Nu, nu vreau să mă spăl.

— Haide! — spuse ea rîzînd.

Lui Joan îi lipsea total orice urmă de conştiinţă a propriei ei vinovăţii. Şi el nu putea înţelege aceasta. Iar camera cu covoare, cu mobile bogate, cu lămpi sclipitoare, cu perdele, părea că îi sar în ochi. Se simţi mînios pe sine însuşi, pe spiritul său cuprins de amărăciune, dar nu găsea cu cale să-şi mărturisească de ce. Şi se lăsă tîrît de supărare pentru ca motivele acestei supărări să nu dispară din spiritul său.

În baie îşi scoase haina şi cămaşa, iar ea umplu chiuveta. Rogin fremăta de emoţii tulburătoare; acum, cînd era cu pieptul gol, i se părea că îşi simte mai bine emoţiile dinlăuntrul lui, şi îşi spuse: „Am să-i spun imediat cîteva lucruri. N-am să mai las lucrurile să meargă aşa! Crezi — urma să-i spună el — că eu sînt făcut să duc singur povara întregii lumi? Crezi că m-am născut doar ca să fiu sacrificat, ca să profite alţii de pe urma mea? Crezi că nu sînt decît un fel de resursă naturală, un fel de mină de cărbune, o sondă de petrol sau o baltă cu peşte?"

— Stai jos! — îi spuse Joan aducînd lîngă chiuvetă un scăunaş de bucătărie. Părul ţi s-a încîlcit de tot.

Continua să stea cu pieptul lipit de emailul rece, cu bărbia pe marginea chiuvetei, privind apa fierbinte, verzuie, în care se reflectau faianţa şi oglinda, în timp ce şamponul plăcut, răcoros şi înviorător îi curgea pe cap. Ea începu să-l spele.

— Ai pielea capului atît de roză şi sănătoasă!

— Ar trebui să fie albă, poate că mi s-a întîmplat ceva! — răspunse el.

— Dar nu ai nimic, totul e perfect — spuse Joan şi se lipi de el, înlănţuindu-l, turnîndu-i uşor apă pe cap. I se păru că apa venea dinlăuntrul lui, ca un fluid fierbinte izvorît din adîncimile tainice ale spiritului său generos. Şi uită cuvintele pe care le rostise în gînd, iar supărarea pe viitorul său fiu îi dispăru cu desăvîrşire. Oftă şi, cu capul aplecat spre chiuvetă, îi spuse:

— Tu ai întotdeauna numai idei minunate, Joan. Ştii? Ai un instinct extraordinar, un adevărat dar!

Traducere de Adrian IONAŞCU

ÎN FAŢA UNUI CEAI

de Maria-Luiza CRISTESCU

Îmi beau ceaiul, în bucătărie, rece şi sleit, gîndindu-mă ca de obicei la fel de fel de lucruri fără legătură. Supravegheam ceea ce avea să devină la ora mesei supa lui Val. Sună soneria cu voioşia şi febrilitatea ce puteau fi numai ale lui Octavian. M-am ridicat mulţumită că tocmai astăzi găsisem halatul meu cu flori roşii ca macii pe o cîmpie şi avea să mi-l vadă cineva. Eram pieptănată. Rămăsesem însă încălţată cu vechii mei papuci comozi şi lăbărţaţi. Nu se cuvenea să-i mai păstrez. Nu mă încumetam nici să-i părăsesc. Totuşi mi-am strecurat repede tălpile goale în pantofii albi, strălucitori, de lac cu care fu-

sesem încălțată seara pentru a ieși pe străzi și în lume. A năvălit Octavian înșirîndu-mi repede zece impresii pe care i le-au făcut culorile mele din obraji care, se pare, îmi străluceau altfel decît de obicei, ca și cum se pogorise asupra mea o deosebită fericire.

— Nu poate arăta așa fericirea pe obraz decît dacă iubești mult, tare. Spune drept că e cum zic eu!

— Dar asta mi se întîmplă de destulă vreme. Mă mir că doar acum începe să se vadă pentru ceilalți, după culorile obrazului. Dar s-ar putea să fie de vină pudra și nu iubirea, dragă Octavian.

— Nu, nu trivializa degeaba. Nu înțeleg, zău, ce-i cu voi astea, multe, de vă temeți de fericire ca de o rușine. Ar trebui să-i ridici în fiecare dimineață imnuri de slavă celui care îți trezește asemenea sentimente.

— Îi ridic.

— Ar trebui să te afunzi cu totul și cu totul în dragoste, să nu scapi nici o clipă, nici o moleculă....

— Nu scap.

— ... să guști, să rumegi, să mesteci, să epuizezi fiecare părticică a unei asemenea fericiri...

— Gust, rumeg, mestec, epuizez!

Am izbucnit amîndoi în rîs.

— Nu mă iei în serios, Raluca, și zău dacă nu greșești! Se întîmplă o minune cînd iubești și trebuie să-ți spui în fiecare clipă că e așa.

— Vorbești ca și cum ai fi iubit tot timpul de cînd te știu.

— Tot timpul!? Cine poate iubi cu adevărat tot timpul? Natura ne lasă și pauze și lungi-lungi momente de răgaz de cîte un an, un deceniu, o viață. Îi invidiez pe cei îndrăgostiți și mi se pare că sînt tot timpul la un pas de o asemenea stare. Mi se întîmplă însă un lucru tare curios. Nu depășesc începutul, înfiriparea și sînt mereu în această situație nedecisă, care nu ajunge la intensitatea necesară și se moaie, se pierde, nu știu cum să-ți spun, ca puterea unui motor stricat.... E singurul lucru în care cred că anii pierduți în tinerețe contează. Atunci, dacă aș fi avut condițiile să mă îndrăgostesc și să am lîngă mine fata sau femeia aceea, cred că toată viața aș fi dus-o numai într-o dragoste.

— Acum ești tu trivial și caraghios, ca îndrăgostit ratat. În orice caz mă bucur că ți se pare că ai pierdut și tu ceva în acei ani care ți-au lipsit, ți-au fost luați din tinerețe.

— Nu e chiar așa, mă corectează el. (Mă enervează aceste treceri bruște de la extaz la înțelepciune cu seriozitate. Știu că îmi va ține iar stupida teorrie.)

— Am trăit foarte intens atunci, chiar dacă dinafară, și chiar obiectiv am fost în alte condiții decît restul lumii. Sigur că e altceva să poți ieși seara la ora șase cu fata pe care o iubești, să ai libertatea să-ți folosești trupul cum vrei, să faci ceea ce face în general orice om obișnuit, chiar dacă la bătrînețe i se pare că a pierdut acel timp și că ar fi putut face mai bine un milion de alte lucruri, dar nu s-a priceput sau nu și-a dat seama. Gîndește-te numai la savanții aceia tineri, savanți dintotdeauna, fără vîrstă, care se închid în bibliotecile sau în atelierele lor și habar n-au că au douăzeci de ani, că afară au înflorit cireșii, că e un soare puternic de care trebuie să te ascunzi cu iubita în spatele storurilor trase. Habar n-au nici cînd începe să plouă urît de toamnă, nici cînd cad primii fulgi. Ei stau acolo între zilele și anotimpurile lucrărilor lor savante. N-au habar, dar li se pare că așa trebuie făcut cu tinerețea, nu neapărat gustată părticică cu părticică, biologic, fiecare clipă a meteorologiei. Ai să-mi spui că ei s-au claustrat de bunăvoie, iar eu nu. Faptul că ei înșiși au vrut-o e ceva doar pentru orgolioși.

— Octavian, tu vorbești ca un ascet, ca un om fără dimensiuni practice, sociale, ca o abstracțiune. S-ar putea să fie chiar așa, dar atunci asta înseamnă că nu ești om adevărat și experiența ta nu mă interesează! E cu totul particulară.

— Iar uiți de unde am pornit. Așa sînt eu făcut și ce ne e dat inițial nu poate fi mai bun sau mai rău la unul ca la celălalt, căci nu ține de noi. Nu vreau să spun că n-am dorit să ies, să alerg pe străzi, să bat în fereastra unei fete de care mă îndrăgostisem puțin înainte. Chiar dacă eu am, poate mai rar ca alții, asemenea impulsuri, cînd mi-s interzise, le încerc totuși. Mi le pot stăpîni însă mai bine, în așa fel încît nu-mi ruinează firea, personalitatea. Deci, să lăsăm teorria!

Atunci eram îndrăgostit! Nu-ți poți închipui la ce fantastice culmi de simțire m-au dus exact situația în care mă aflam, condițiile speciale de care îți place să vorbești. O femeie pe care n-o puteam vedea, mi-o închipuiam, o înfrumusețam, îi modificam culoarea ochilor, mersul, îi schimbam linia coapselor cu ale alteia, mai frumoase, îi croiam zilnic alte rochii, după vreme, după gustul meu, după împrejurările, balurile, petrecerile, plimbările pe cîmp la care participam în imaginație. Am trăit cu ea o lungă și pasionată poveste de dragoste, o gelozie prelungită cu scene de disperare și furie, cu împăcări miraculoase.

După zece ani ne-am despărțit. O mai iubeam încă, mă mai iubea încă. A fost ceva peste puterea și voința noastră comună. Peste o lună îmi regăseam anii și îi reluam de acolo de unde îi lăsasem. Pentru mine ea murise cu totul și am încercat să nu mă mai gîndesc niciodată la ea. Doar cînd eram extenuat de muncă sau obosit îmi revenea în visuri. Eram însă vigilent și, cu un efort supraomenesc, mă trezeam și stam așa pînă cînd urmele visului dispăreau pentru ca adormind iarăși să nu-l continui.

Octavian tăcu și eu mă țineam să nu izbucnesc în plîns de durere și neputință. Mi-era drag și simțeam pentru el o duioșie fără margini, ca pentru un peisaj de Courbet, lipsit de oameni, în fața căruia tocmai din pricina pustietății, inutilului, simți nevoia să plîngi durerile întregii lumi.

Atîta cîtă răzbătea prin voioșia lui fără sens, nostalgia pieri în cîteva clipe. Atît de ușor zboară din el orice sentiment ca să facă loc veșnicei febrilități.

— Ce vremuri frumoase au fost! oftă el cu un zîmbet pînă la urechi.

Mă simțeam ca un butoi de pulbere gata oricînd să izbucnesc din sufocare.

— Bine, dar e îngrozitor ce spui, e abominabil! Faci elogiul celei mai mari erori cu putință: privarea de libertate.

— Nu, nu e vorba despre asta, ci de anii pe care *i-am trăit*. Înțelege ceea ce vreau să spun, dincolo de aparențe sau, dacă vrei, dincolo de realitățile obiective. Au fost cei mai frumoși ani ai mei. Nu încerca să te pui în situația mea căci rămîi numai la suprafața lucrurilor. Ceea ce e vizibil și poate fi povestit nu se apropie de esență. Uite, întotdeauna am constatat că ceea ce ne oprește să ajungem la sufletul unui om, la profunzimea lui, la adevărul despre el sînt anecdotele, întîmplările vieții lui. Sîntem niște ființe contaminate de

artificiul literaturii. Ceea ce *i s-a întîmplat* nu e totul și în nici un caz adevărul despre omul acela. Atîtea acte discordante face fiecare, cu sensuri care se lovesc cap în cap! Dacă le-ai interpreta, ai ajunge la un fals adevăr, căci ceea ce contează e atmosfera sufletului cuiva, acea stare magmatică pe care, orice i s-ar întîmpla, bine sau rău, orice ar face spre fericirea sa sau construindu-și nenorocirea, rămîne în el. Și omul e acea stare, care poate fi fericire și încredere, chiar cînd nu vede zece ani și mănîncă arpacaș, sau golul, deșertăciunea, chiar cînd e autorul unor monumente durabile cît eternitatea. Anecdotele noastre, prejudecățile asupra ceea ce credem că e spre binele și spre fericirea omului în general, ele ne stăvilesc calea spre adevărul despre cineva. N-ai voie să spui că cineva este nefericit fiindcă nu e iubit, cînd magma sufletului său e de profundă liniște, n-ai voie să crezi că, „totuși", cineva trebuie să fie fericit fiindcă e adorat de cea mai frumoasă femeie din lume, cînd balta sufletului său e neîncrederea și frustrarea. Anecdotele noastre, întîmplările, faptele, n-au nici o importanță. Din pricina lor, un sfîrșit de poveste ni se pare paradoxal, neașteptat. De fapt, am interpretat noi greșit, pe cînd el este exact în firea lucrurilor acelui om pe care nu l-am cunoscut de fapt.

— Lasă-mă, Octavian! Cu asemenea discuții ajungem la Dumnezeu.

— Nu știu. În orice caz, nu neapărat.

Eram amîndoi cu coatele pe masă, aplecați peste ea, sprijinindu-ne bărbiile în pumni, înghesuind între noi ceștile și farfurioarele rămase de la masa de dimineață.

— Nu — reluă el — după o clipă, numai dacă numim cu acest nume ceea ce înseamnă adevărul omului, de nepătruns decît prin întîmplare și făcînd parte dintr-un adevăr mare al naturii. Uite, voiam de mult să-ți spun o poveste. Și să nu mă întrebi ce semnificație are. Are exact semnificația pe care vrei să *i-o dai*. Dar este vorba în ea despre toate aceste lucruri, despre misterul omului și al naturii, despre absurdul rigorilor noastre raționale, despre alte puteri decît cele ce cad sub forța gîndirii noastre imediate. Eu mă gîndesc deseori la ea, și imaginea acelei seri sau nopți lungi, foarte lungi mi-a rămas în minte și îmi apare uneori brusc și parcă nejustificat. Mă întreb atunci de ce m-am gîndit în acel moment la ea. Caut, mă străduiesc, analizez, așa cum faci tu, și nu izbutesc altceva decît, încet-încet, să uit că m-am întrebat. Mi s-a întîmplat demult, înaintea tinereții mele claustrate, cînd eram un adolescent pe jumătate țăran și pe jumătate orășean dintr-un internat de elevi ai ultimelor clase. Singurele mele zile plăcute din acei ani erau vacanțele de vară, cînd părăseam dormitorul cu aer închis și cu douăzeci de paturi pentru a mă întoarce în satul meu de pădurari și tăietori de lemne. Tot anul sufeream sufocîndu-mă de prea puțin aer și visam munții împăduriți pe unde mă rătăceam cu zilele pe cînd eram în sat. Mă înăbușeau coridoarele, învățam ca un nebun pentru a mă împiedica să gîndesc la tristețea vieții mele de izgonit din natură. Dacă ar fi fost după impulsul firii mele aș fi dormit iarnă și vară sub cerul liber, în iarba cosită sau pe o grămadă de zăpadă bătătorită, mi-aș fi petrecut nopțile cu ochii la stele cu lumină palidă, stinsă sau aș fi urmărit mișcările încete, aproape imperceptibile ale norilor, rărirea lor, subțierea stratului negru prin care se strecoară vîntul. Frigul nu-mi îngheța oasele și nu cunoșteam muzică mai frumoasă, mai copleșitoare decît trosnetele crengilor subțiri și înghețate ale copacilor sub care mă așezam și nici mișcare mai diafană ca scuturarea zăpezii de pe o tulpină de unde își lua zborul o pasăre tristă și înfrigurată. În internat, între băieții cruzi și violenți, mă cuprindea adesea un plîns țărănesc, care poate îmi da în ochii lor un aer de prostăvan și le excita pumnii să mă lovească și buzele să mă împroaște cu obscenități. Aș fi putut să-i bat la sînge. Eram mult mai puternic decît ei. Tăiasem și cărasem lemne, doborîsem brazi uriași și chiuisem între munți făcînd să se declanșeze avalanșe de zăpadă. Mi-era milă de acești băieți viciați de urîtul orășelului de provincie, mohorît, fără viață, cu cofetăria lui igrasioasă și cinematograful murdar, cu pereți descojiți de tencuială și miros urît. Nu știau să viseze altceva decît o duminică liberă în care să se plimbe încet între cofetăria cu limonadă leșinată și cinematograful cu placarde decolorate și grotești. Își băteau capul ceasuri întregi cum să ajungă la prima lor aventură erotică.

N-am rămas prieten cu nici unul și dacă ne-am revăzut peste ani, de cele mai multe ori nu i-am recunoscut. Memoria mea refuză tot ce am auzit și am aflat în timpul liceului, ca pe un coșmar. Nu mă gîndeam decît la satul nostru cu case mari din bîrne și cu prispa lată, cu stîlpi groși și scobiți în lemn de bărbați, stîlpi plini de flori și obraze de lemn, plini de povești frumoase făcute din vîrful ascuțit al custurii. Hainele orășenești mi se păreau că miros a mort, mă incomodau și aveam întotdeauna mînecile descusute și nasturii căzuți. Pedagogii mă certau și mă pedepseau pentru ținuta mea nereglementară, iar eu nu înțelegeam cum aș fi putut prin grija mea să fac mai frumos acest costum mohorît, în culori care nu există în natură, parcă și ele o invenție a acestui vis urît de oraș. Mă îngrozeam că în odăile strîmte, cu pereții mînjiți în mici floricele cafenii pot trăi o viață întreagă oameni, fără să simtă vreodată mirosul de văruială proaspătă și albastră, de pămînt amestecat cu bălegar cu care se ungea tinda înainte de Paști. Și icoanele din casa noastră aveau miros bun, și grinzile de la pod, afumate și ulcelele atîrnate de ele. Așteptam vara să lepăd odată hainele astea urîte și să-mi recapăt identitatea. Mama îmi trimitea cam prin mai cămașa mea albă cu șire colorate la mîneci și cu nasture cusut cu cînepă la gît și pantalonii largi, albi și aspri prinși cu un brăcinar împletit peste care puneam cureaua lată de piele cafenie bătută cu ținte. Noaptea pipăiam țesătura răcoroasă a îmbrăcămintei mele ca pe o piele de care trupul meu fusese lipsit atîta vreme și pe care o regăseam. Nici nu mă gîndeam vreodată că aș putea îmbrăca aceste veșminte înainte de soroc, ca și cum folosirea lor în altă lume decît în cea căreia îi aparțineam ar fi fost blestemată. Băieții netunși și buboși îmi descopereau hainele și rîdeau de ele, și le zvîrleau unul altuia cînd voiam să li le smulg și mă purtau așa, de la un colț al camerei la celălalt, cîte o jumătate de ceas, în hohotele lor de rîs schimonosite. Nici atunci măcar n-am simțit nevoia să-i bat, ci tot o mare milă că nu puteau înțelege. Apoi venea ultima zi de ședere în internat, cînd mă sculam de dimineață și înghesuiam hainele negre-ver-

zui în geamantan, o ladă mare de lemn vopsit în verde, ca a feciorilor ce pleacă la armată, cu un puiuc, o despărțitură mică de stinghii în care îmi puneam briciul și săpunul de ras. Apoi mă îmbrăcam în nădragii albi cu brăcinar și cămașa țeapănă de cînepă. Îmi încheiam pe picioarele goale bocancii negri dați cu cremă, așa cum se făcea în sat, în timp ce băieții se tăvăleau pe paturi în hohote de rîs. Numai oboseala îi făcea să înceteze pentru cîteva clipe ca să poată începe mai tare. Intra cîte un profesor și pleca fără să încerce să-i potolească. Mă știau din anii trecuți, cînd la fiecare început de vară se petrecea același lucru. Dădeau din umeri așteptînd să se termine această zi de debandadă, ultima din anul școlar. Plecam fără să le vorbesc, fără să le dau bună ziua, ca și cum nu erau nimeni. Îmi purtam agale geamantanul de lemn verde pe străzile cu case urîte ale orașului, în curiozitatea localnicilor izbiți de portul meu, de albul veșmintelor. Mă duceam la gară cu două ceasuri înainte, așa cum ar fi făcut orice om din satul meu. Începeam să mă simt acasă.

În ultimul an de liceu am coborît în gara noastră după ce mersesem în trenul personal cu vagoanele necompartimentate aproape o zi întreagă. Nici fumul, nici sudoarea verii nu-mi murdăriseră cămașa mea aspră de cînepă cu poale lungi și largi. De la gară mai aveam de mers pe jos zece kilometri pînă în sat. Am apucat-o pe drumul cu urme adînci de care încete, trase de bivoli, cu șanțuri lungi de glod întărit, mergînd cînd pe cărarea înverzită de la marginea drumului, cînd pe galbenul prăfos. Se vedea departe pădurea care începea să urce pe munte și în care se ascundea satul. Am mers așa cam vreun ceas pînă cînd, din pădure, am văzut că se desprinde un nor de praf. Se apropia atît de încet încît am început să mă grăbesc eu spre el, ca și cum pîlcul acela de călăreți pe care îl bănuiam învăluit de el venea mai încet spre mine pe drumul de care, decît eu spre el. Am mai mers mult pînă am început să deslușesc mai întîi albul strălucitor al cămășilor aspre de cînepă iar apoi siluetele celor patru călăreți. Mi se părea că spre mine călăresc grăbiți să mă întîlnească și făceam tot ce-mi era cu putință să micșorez timpul ce despărțea întîlnirea noastră. Au început apoi să se lumineze siluetele lor iar praful din jur să se rărească, iar apoi să dispară cu desăvîrșire. De departe am încercat să-i recunosc pe flăcăii din satul meu, căci fusesem de la început sigur că sînt din satul meu. Și le-am recunoscut apoi de departe obrajii. Erau, așa cum am spus, feciori pe care îi cunoșteam. Nu puteam să le spun prieteni, căci acest cuvînt l-am dobîndit mult mai tîrziu, la oraș, nici frați de cruce, căci nu făcusem legămînt cu ei. Îmi erau însă foarte aproape de suflet și anii în care lipseam din sat, dispărînd din viața lor nu mă înstrăinau de gîndurile lor bune, așa după cum schimbările pe care toți acești ani îi aduceau pe frunțile noastre nu ne îndepărtau cu nimic, nu ne schimbau gîndurile și sufletele. Numele lor n-au nici o importanță, căci sînt nume greoaie, țărănești, așa cum este și al meu pronunțat de săteni, cu graiul lor aspru, care modifică accentul și scrîșnește consoanele. Scrise, aceste nume sînt banale și lipsite de mister, căci li se ia viața care nu scînteiază decît acolo în sat, spuse de vocile lor, încărcate de firea și secretul țăranilor. Nu și-au încetinit mersul, ba chiar mi se părea că se întețește cavalcada pînă la a trece peste mine, dacă le-aș fi stat în cale. S-au oprit toți patru drept în fața mea într-un enorm nechezat al cailor și un chiot comun al feciorilor. Au descălecat cu graba mesagerilor ce aduc o veste de mare însemnătate. Ne-am salutat ca și cum nu trecuse aproape un an de cînd ne despărțisem. Nici un gol nu exista în trăirea noastră în comun. Unul din ei mi-a zîmbit sfios și cu duioșie în timp ce acela mai puternic și mai mare dintre ei îmi spunea vestea. Căci era o veste, iar ei călăreau spre mine, în întîmpinarea mea. Erau patru și la noapte trebuiau să fie cinci la casa Anei Roșului din Deal. De aceea cămășile lor erau albe și pline de motive pe mîneci și cusute cu mărgele la grumaz. Hainele lor de duminică. În acea zi ar fi trebuit să aibă cămășile înnegrite de la mijlocul săptămînii, cele cu care cosiseră otava și seceraseră ovăzul din zorii zilei pînă la ojină, cele cu care se culcaseră sub un măr, în iarbă, să se odihnească un ceas de arșiță după care să reînceapă munca. Obrajii lor erau proaspăt rași și albiți acolo unde barba neînlăturată cîte o săptămînă ferise pielea de soare. Părul le era tuns scurt de curînd și decolorat. În jurul mijlocului erau încinși cu brîurile late cusute cu mărgele ce nășteau flori fantastice și căprioare galbene care le pășteau. Soarta trebuia înduplecată cu solemnitate și fast.

— Acasă ți s-a pregătit ciubărul cu leșie clocotită și brîul cu flori și ciucuri. Și calul. Să vii cînd se face întuneric!

Atît mi-au spus și au încălecat iarăși pornind în același tropot de furtună înapoi spre sat. Știam ce înseamnă asta. Știam că o femeie e vlăguită, că nici un leac și nici o slovă sfîntă nu-i mai pot da viața care i se scurge din trup. Numai noi, feciorii, îi puteam împrumuta din puterea noastră cea mai curată. Am ajuns la amiază întîmpinat de la toate porțile de vesel bun venit. Mă așteptau ai mei cu găina cea mai grasă și mămăliga cea mai galbenă. Am mîncat în tăcerea și surîsul mamei, grăbiți apoi la sfîrșit de ca care știa ce lucru important mă așteaptă. Tot ea m-a ajutat ținîndu-mi o verincă mare de cînepă în care mă înfășor ieșind din leșia rituală care trebuia să-mi dea sănătatea și puterea ce o voi putea transmite. Mi-a făcut apoi o cruce cu ulei pe frunte și mi-a adus mere de vară luate cu mîna de pe creangă și aburite de soare. Aveau fiecare o frunză prăfuită și o codiță scurtă. Am stat în odaia dinainte, cea în care doar de Paști și Crăciun se adună familia în jurul sticlei cu vinars fiert și chihlimbariu și farfuria cu pancove. Era răcoare acolo și curat, erau obloanele trase și doar prin crăpăturile lor intra cîte o dîră de lumină oprindu-se pe farfuriile colorate și înconjurate de ștergare țepene cu ciucuri lungi. Pernele tari așteptau unele peste altele, din zestrea de demult a mamei. Erau tot atît de răcoroase ca și paiele ce se sfărîmau cu zgomot sub țolul gros de lînă pe care azi aveam voie să mă așez. Din cînd în cînd ușa scîrțîitoare se întredeschidea, și cîte un copil din vecini îndrăznea să arunce o privire speriată și plină de curiozitate aici unde se întîmplau atîtea lucruri tainice. Nimeni nu vorbea nici acum despre fapta noastră de flăcăi și aveau s-o uite cu toții apoi, fără să pomenească vreodată ceva. Bărbații se vor trezi a doua zi obosiți, cu șalele grele și cu ochii tulburi. Cei cinci însă aveau să doarmă într-o zi de lucru, pînă cînd

soarele va coborî la ojină, să-și recapete puterile, să le întoarcă somnul ceea ce au dăruit. Ședeam învelit în verinca aspră, simțind cum urcă în mine harul ce trebuia revărsat, afundîndu-mă într-o liniște fără gînduri ca într-o aripă de înger. Așa au trecut ceasurile după amiezii și înserării, așa s-au retras razele de soare și apoi de lumină ce se strecurau ca niște săbii prin crăpăturile oblonului. M-am ridicat încet dintre pernele tari, cusute și ele cu flori colorate de mîinile fetei de altădată, tocmai cînd mama, crăpînd ușa nu mai mult decît o făcuseră ochii sfredelitori ai copiilor din vecini, îmi șopti: „Gata, e vremea!" Pe laviță lungă cît peretele așteptau hainele albe pe care străluceau ca steluțele lumii mărgelele, gîze într-un sabat. Mi-am tras cămașa cu mîneci largi și mi-am simțit brațele puternice în stare oricînd să doboare un copac. Mi-am prins la sfîrșit brîul sclipind ca o coroană de raze colorate și mi-am pus pintenii la cizmele grele și lucioase ca apa pîrîului. Cînd am ieșit, nimeni nu mi-a stat în cale, pe nimeni n-am întîlnit, ca și cum totul adormise în jur. Nimeni nu tulbura taina. Cu frîul legat de un stîlp al pridvorului sforăia calul cu pielea periată și unsă cu seu, cu coama împletită și legată în panglică albastră.

Am încălecat încet, strîngînd hățurile.

În uliță era pustiu. Doar dîra așternută de lună pe mijlocul drumului pînă departe. Am pornit pe ea ca pe o pajiște și pașii calului se afundau în pulberea moale a pămîntului. Nici o lampă nu ardea în sat, nimeni nu rămăsese pe lumină. Toți vegheau liniștea desăvîrșită și doar cei cîțiva cărbuni ascunși de cenușă în sobele pe care se fiersese laptele de seară mai pîlpîiau. Bărbații ședeau întinși lîngă nevestele lor, cu ochii treji ațintiți în tavan. Pașii calului meu răsunau înăbușit pe fîșia de lumină galbenă întinsă în cale de lună. Pe altă uliță, pe altă rază a lunii venea alt fecior, călare pe alt cal.

Așa, ca niște tobe lovite înfundat răsunau pașii cailor celor cinci flăcăi pe drumul spre casa în care zăcea Ana Roșului din Deal. Am urcat dealul încet, auzind înaintea mea, departe, pașii altui cal, și, mai încet, mai departe, ai altuia. Am trecut pe lîngă casele tot mai rare, pe lîngă livezile de meri, pe lîngă țintirim, intrînd pe poteca îngustă împrejmuită de gard din nuiele pe ambele laturi, pînă la înălțimea calului. Vedeam sus în vîrful dealului un trup retezat de la mijloc în jos al unui flăcău și parcă zbura lin pe deasupra potecii. Luna se împlinea și își ascuțea lumina, dînd viață brîurilor de mărgele care ne încingeau cu focul lor. La o singură fereastră a casei femeii ce trăgea să moară, lumina slab o flacără. Nu mai urcasem pînă aici de cînd Ana Roșului era o femeie încă tînără și ne aduna pe copiii de o seamă cu ai ei să ne dea mere de vară. Vîrstele pe care le avusese ea de atunci încoace le uitasem și îmi apărea acum în minte ca femeia de atunci cu basmaua înflorată legată la ceafă și cu obrajii albi, scăldați de sudoare și zîmbet. Înainte de a ajunge am auzit de patru ori chiotul puternic cu care cei dinaintea mea își opriseră caii și nechezatul de patru ori al acestora, pînă acum tăcuți, bănuiți doar ca fantomele ființelor ce erau. M-am înțepenit în spinarea calului pe care o simțeam zvîcnind cu încordare și grijă. Eram ultimul, al cincilea chiot. Mi-am ridicat fruntea spre lună primindu-i razele în luminile ochilor și am lăsat să se rostogolească din pieptul meu strigătul primit de calul de sub mine cu feerică liniște. Am descălecat lîngă focul ce începuse să pîlpîie în grămada de lemne uscate. Trei erau așezați în jurul lui privind acolo unde începeau să trosnească vreascurile. Al patrulea scormonea și întărîta flacăra. Mi-am ocupat locul așteptînd să se așeze ultimul pentru ca nimic din puterea flăcării să nu se strecoare printre noi din cercul magic. Caii se depărtaseră, rătăcind printre pomi cu gîturile ridicate lunatic. Satul veghea flacăra care apăruse pe deal și ținea loc de zgomote, mișcare și viață. Cînd focul s-a înălțat pînă la un stat de om, cel mai mare și mai puternic dintre noi a început molcom descîntecul vechi, tărăgănat, cu izbucniri de vigoare și căderi molcome în odihnă. Glasul i se ridica apoi într-un nou elan, spre lună, înzecit de liniștea cerului. Doar primul fecior își ținea pieptul drept și privirea slobozită departe în lume. Noi scormoneam focul cu cîte o crenguță verde. Descîntecul avea vorbe dintr-o altă limbă decît cea pe care o știam cu toții, folositoare ca să înțeleagă oamenii pe oameni. Înțelegeam sensul lor fără să ne gîndim, știind că n-au întrebuințare decît în această noapte. Din cînd în cînd înălțările și căderile vocii lui aduceau un fior în noi și ne făceau să înălțăm capetele spre cer. Cîntul sfîrși cu un strigăt în pieptul flăcăului și capul lui căzu în piept. Nici nu i se termină ecoul că el porni încet, stins, bîjbîind din trupul celuilalt. Primul flăcău se înălță încet în fața focului, eliberînd o umbră lungă, ce se întindea pînă la ușa casei Anei Roșului. Porni apoi cu pași mari ce înghițeau acea umbră. Deschise ușa și mi se păru sau chiar se întîmplă că a pîlpîit flacăra stinsă din fereastra ei. Vocea celui de-al doilea se ridică, înaltă, ca într-un strigăt lung de cerb, rămînînd clipe în șir agățată parcă de vîrfurile brazilor de pe piscuri. Apoi coborî, se prăvăli ca o cascadă în geamătul apei zdrobite de stîncă. Rămase apoi un murmur și parcă și focul înțelese și nu se grozăvi spre văzduh, mocnind o vreme fără ca vreunul dintre noi să-l ințețească. Trecu timpul și parcă abia dacă se mai auzea unda descîntecului. Flăcăii scormoniră încet jeraticul cu crenguțele verzi și aruncară cîte un vreasc uscat. Abia cînd cel de-al treilea își începuse cîntul, cu o voce întru totul asemănătoare cu a celui ce cîntase pînă atunci, l-am văzut pe al doilea ridicîndu-se înalt cît pomii, înșirîndu-și umbra spre ușa casei Anei Roșului. Primul se așeză la locul lui, cu capul plecat, întinzînd încet crenguța lui spre jeratic. Nu-l auzisem întorcîndu-se, nu auzisem scîrțîitul ușii și nici pașii lui spre foc. Treceau clipele și cel de-al treilea uguia cînd ca un porumbel, cînd făcea ca un mistreț ce simte amenințarea. Focul ardea acum înalt și iute și cerea tot mai multe uscături. Am pus pe el crengi mai groase și după aceea bucăți de lemn din stiva curții gospodăriei. Dacă la început din descîntec se mai auzea și înțelegea cîte o vorbă spusă, acum, cînd îl ducea mai departe al treilea, nici melodie tînguioasă nu mai era, ci doar strigăt prelung. Apoi se stingea, pînă la murmur, pașnic într-o vremelnică odihnă. Departe, la poalele dealului se simțea satul întreg veghind la ferestre creșterea și descreșterea focului, temîndu-se poate că am uita să-i dăm hrana pe care o cere și care dă vigoarea. Dacă n-ar fi fost cîntecul, s-ar fi auzit poate respirația egală, răbdătoare și încăpățînată a celor care erau cu mintea și gîndul alături de noi și urmăreau semnele focului. Se făcuse o noapte de argint

și luna începuse să coboare, dar cîntul nu încetase nici o clipă. Se intorsese apoi cel de-al treilea și îi luase locul cel de-al patrulea călcînd pe cărarea umbrei lui. Nu-mi trebuise nici un semn ca să înțeleg că venise rîndul meu să încep cîntul și să-l ridic pe vîrfurile brazilor și pe piscurile munților, iar apoi să-l las să se zbată în freamăt prelung. Pieptul mi se umplea de putere și parcă stelele spre care ridicasem fruntea coborau încet spre mine ajutîndu-mă. Pămîntul mă ținea strîns de el, apoi mă slobozea mai greu ca și cum turnase în mine vlagă. Nu mă auzeam, dar mă vedeam oglindit în ochii celor din jurul focului, pe obrajii lor de flacără roșie, apoi albastră, apoi fumurie. Ultima frîntură de cînt părăsită de mine departe, în depărtare, fu prinsă de primul și adusă înapoi lîngă foc. A fost clipa în care eu însumi, al cincilea, mă înălțam lîngă flacără, întrecînd-o cu mult, cu toate că ea întrecea vîrfurile copacilor și porneam să cinstesc bătrîna ca pe o fată de măritat. Umbra mi s-a întins pînă la ușa Anei Roșului și am pornit străluminat, urmat și sprijinit de înălțările descîntecului.

... Asta e povestea — sfîrși Octavian. Avea picuri strălucitori de sudoare pe frunte și un gîfîit în glas. O șuviță de păr îi căzuse pe frunte și ochii îi erau obosiți și luminoși. Își coborî privirile cînd spuse:

— Femeia care trăgea să moară a mai trăit apoi cinci ani încheiați.

N-am spus nimic, nu mi-a mai spus nimic. Am tăcut împreună o vreme și l-am condus apoi, mai tîrziu, spre ușă. Părea prea obosit ca să mai întreb ce va face în acea zi.

FURIA LUI LYRIPLICK

de Mircea Horia SIMIONESCU

În ciuda faptului că toată lumea cunoaște adevărul, Institutul central de geofizică și microseismologie comparată, cu sediul la Brănești, continuă încă și astăzi să ignoreze că marele cutremur de pămînt din toamna lui 1940 a fost declanșat de către Panait Lyriplick, tehnician dentar din București, strada Vulturi nr. 14.

Nu știu cine are interesul, într-un secol al expansiunii teribile a informațiilor, ca acest institut modern, ce se bucură de o mare reputație mondială, să rămînă în urma vieții, să disprețuiască cu atîta îndărătnicie evidența și să susțină morțiș o versiune cu totul falsă asupra cauzelor cataclismului. Este dăunător pentru noi toți, pentru preocupările noastre complexe, de oameni contemporani, printre care agricultura își ocupă locul binemeritat, ca o instituție de la care se așteaptă atît de mult, să dea atît de puțin. Nici un cuvînt lămuritor nu s-a adăugat comunicatului oferit acum 32 de ani, cu toate că știința a evoluat între timp spectaculos, tinzînd să concureze într-o zi plăsmuirile fanteziei și basmele străvechi, depozitare de mari adevăruri. Cum să explicăm copiilor noștri, care au o reprezentare anecdotică a fenomenului, că încercarea la care am fost supuși în dimineața acelui noiembrie cețos n-a avut precizamente nici un rost pedagogic, nici n-a urmărit să demonstreze rezistența așezărilor orașului, așa cum s-a crezut. Dacă generația noastră este hotărîtă să nu mai ascundă adevărul, după cum s-a angajat, este de datoria celor care cunosc împrejurările să mărturisească integral ceea ce știu, și anume că epicentrul moral al criminalei tremurături s-a aflat la numai cîțiva kilometri de Piața Sf. Gheorghe, într-o casă vagon, construită înaintea primului război mondial, cu ferestre înalte, vopsite în verde, cu o boltă de viță peste curtea lungă și pietruită, în fund cu un garaj transformat în atelier de dărăcit lîna.

Principala menire a unui institut care-și obține fondurile de pe urma exploatării raționale a cutremurelor de pămînt și care nu își începe activitatea decît după ce cutremurul a dărîmat un oraș, două, este de a-și însuși cît mai repede părerea generală, experiența și ipotezele oamenilor de bine care, ori de cîte ori își exprimă presupunerile sau înaintează o explicație, n-o fac zadarnic și nici în necunoștință de cauză, ci întemeiați pe fapte trăite, pe intențiile cele mai constructive pentru mersul înainte al științei și al speței omenești.

Panait Lyriplick își amintește foarte bine cum s-au petrecut lucrurile. Cu două săptămîni înainte de îngrozitoarea întîmplare se plimbase o seară întreagă cu Marieta Diaconescu, lenjereasa de lux de pe Dudești, căreia îi vorbise despre intențiile sale serioase, despre convingerea lui că părinții, mici negustori în provincie, nu vor avea nimic împotriva unei eventuale căsătorii, mai cu seamă dacă li se vor comunica date exacte despre talia, aparențele și veniturile nostimei lenjerese. Marieta Diaconescu mărturisise sincer că ea fusese pățită, lucru firesc pentru o tînără fără experiență, de aceea nu o interesează atît ce vor spune părinții lui, cît mai ales dacă intențiile tînărului se bazează pe sentimente reale, statornice și lucrative, și aceste sentimente, dacă există, trebuie să fie puse în mișcare și exprimate lămurit, pentru că ea, după trista decepție, se consideră asemenea unei cetăți, nu mai cedează decît în fața asalturilor serioase. Căsnicia poate fi comparată cu o butonieră, declarase cetatea, te poate prinde la larg, totul ți se pare la început minunat, dar foarte curînd îți poate deveni stînjenitoare și oricum te-ai smuci atunci, nu vei reuși decît să te imobilizezi la colțuri strîmte și fără perspectivă, ca un nasture.

Traversaseră pe la Sfînta Vineri, ferindu-se de tramvaiul care se năpustea asupră-le, cînd Panait simțise în capul pieptului, la lingurică, sfredelul delicat al sentimentelor pe care ea i le zgîndărea. Se grăbise să-i semnaleze pe loc existența acelora, căutînd să descrie cu exactitate ceea ce simțea. El explicase cum îl gîdilă și cum i se răsucesc în burtă macaroanele dragostei curate, chestiunea veniturilor prăvăliei nu era interesantă decît spre a cunoaște că tînăra pereche nu se azvîrle ca orbeții în viață, ci că are o bază, esențiale fiind însă legămîntul și simpatia, tocmai înțelegerea de care ea nu avusese parte.

Tăcuseră o vreme amîndoi. Spre piață ea se oprise puțin la vitrina unui aurar, ca să admire mulțimea sclipitoare a bijuteriilor de tinichea,

pietrele prețioase cu prețuri reduse. Spre a-i confirma simțămintele sale alese, Panait îi propusese cu mare entuziasm să intre la cinematograf. La Cringași, citise în gazetă, jucau Deanna Durbin și Gary Cooper, i se spusese că filmul este grozav, pasiuni descătușate, suspense, mii de morți. Marieta refuzase cu un mersi îmbujorat, anunțind că nu va putea întîrzia după ora 8, fiindcă de cînd a început războiul maică-sa rămîne deșteaptă pînă o vede din nou acasă. Îi răspunsese cinstit, deschis, ca o lenjereasă fără prejudecăți în ce privește raporturile. Dovadă că nu se simțise deloc stînjenită cînd, pomenindu-se în fața unei gherete cu gogoși calde, îl rugase să o servească.

În Piața de Flori aflaseră o bancă sub un zarzăr prăfuit, departe de privirile trecătorilor. Se așezaseră. Marieta începuse să povestească cum tatăl său era apreciat, Dumnezeu să-l odihnească, pentru formidabila lui pricepere de-a desface pielea de pe mieii sacrificați, în timp ce mama ei, de o hărnicie cum nu s-a văzut, știe că prepare papricaș cu ceapă, pentru că a fost măritată prima oară cu un plutonier din Trei Scaune, om de viață.

Nu știu dacă îți place papricașul cu ceapă, spusese Marieta, dar cînd ne vom cunoaște mai bine, vei veni la noi să mănînci. Îl pregătea și ea destul de corect, numai că maică-sa era o adevărată maestră. Dealtfel, au și grădină, vara poți mînca cireșe și căpșuni luate din rug, totul depinde de sentimentele tale — spusese.

„Femeia aceasta este minunată, — gîndea Panait Lyriplick stînd alături pe bancă — îmi oferă o viață plină de promisiuni și nu încape îndoială că împreună am alcătui o pereche ideală. Nu știu ce părere ai despre colecția celor 15 lei?", o întrebase pe neașteptate Panait spre a-i sonda cultura. Nu citise și nu reținuse, dar asta nu făcea nimic. În realitate nici lui nu-i plăceau cărțile alea, numai povestea cu urangutanul care și-a omorît stăpînul îl amuzase întrucîtva. Nu înțelegea de ce dentistul la care lucra se dădea în vînt pentru colecția asta cu care își burdușise dulăpioarele de nu mai putea el să scoată dinții de ghips pentru comandă. Dar tiribomba îți dă amețeli? continuase Panait.

Fără îndoială. „Tiribomba îmi produce în cap o amețeală nemaipomenită", spusese ea. Se dăduse în lanțuri în Obor chiar săptămîna trecută, cînd o prietenă cu logodnicul ei o invitaseră să iasă împreună. Minunată descoperire! — exclamase Marieta, căzînd în visare. Cînd mașinăria își dă drumul cu toată forța și policioarele se urcă pînă în slăvi, parcă tot orașul se desface în mii de bucăți, acoperișurile zboară cît colo, oamenii aleargă dedesubt ca furnicile. Un băiat de liceu încercase chiar s-o învîrtească în lanț, dar ea țipase și cei de jos făcuseră haz. E minunat, e minunat! — spusese în încheiere. Și încheiase.

În duminica următoare se duseseră împreună să se dea în călușei. Panait mărturisind că, în ce-l privește, nu suferă vitezele mari, la înălțime, și suferind în sinea lui pentru că descoperă în șirul de asemănări un punct de nepotrivire. Călușeii mergeau fără motor, motiv de decepție pentru tînăra pereche, căruțele trase de cai albi fiind acționate de cîțiva țigani voinici. Se așezaseră într-o caretă vopsită în albastru scrobeală și îndată ce drăcovenia începu să se învîrtească, Panait redeschise chestiunea. Era hotărît să nu mai întîrzie: războiul din lume, știa el bine, a făcut ca prețurile să crească. Se pot face afaceri bune, pentru că pericolul măcelului care amenință Europa îndeamnă pe tot mai mulți oameni să-și pună dantură de aur. Nu mai prididește cu comenzile. Un țăran cu o gură de perle suferise șlefuiri îngrozitoare ca să se poată bucura în cele din urmă de o garnitură întreagă — ce crezi, — de 18 carate! Nu cred că e o coincidență, intervenise Marieta, dar și comenzile de lenjerie de pat au sporit. Dacă ar lucra pe cont propriu, adăugase, era sigură că ar face avere.

Călușeii, după aceste spuse, se opriră. Deciseră să se mai dea o dată. Plătiră. El spuse îndată că e momentul, ce să mai întîrziem, nunțile se fac toamna, chit că a căzut bruma și că dacă și ea simte același lucru, toate amănuntele se rezumă la găsirea nașilor. Marieta păru stînjenită. Călușeii porniră. Neprimind un răspuns la propunerea sa foarte lămurită, Panait rămase tăcut pe banca lui, mulțumindu-se să admire panorama Oborului, răsturnată, recompusă, din nou răsturnată.

Se despărțiră tîrziu, către zece seara, neștiind ce să-și spună, bolnavi de dragoste și stînjeniți de propria lor tăcere. Panait era acum convins că ea, în sfîrșit, se hotărîse, că dragostea învinsese și că cetatea era cucerită, dar nu-și explica de ce femeia iubită nu-i sare în brațe să-i mulțumească și să-l sărute. Probabil, mai mult ca sigur, că Marieta nu voia să pară nici în asemenea clipe ușuratică. Îi reținu chipul transfigurat, ochii mari și frumoși, palpitul buzei sub care se simțeau știrii tari și merse cu acest dulce bagaj pe Ștefan cel Mare și încă pe Dorobanți, pînă la prăvălia unui grec, căruia îi comandă o ciorbă de burtă, că i se făcuse foame și era fericit.

Dragostea este cel mai frumos cadou pe care ni-l face natura, la vîrsta cînd ea trebuie să vină, gîndea Panait, șlefuind cu pricepere caninul unui avocat. Tocmai își închipuia cum va arăta dintele în gura maestrului, cînd va fi plantat acolo cu șurub, că ușa se deschise și un puști îi întinse un bilet. Era de la Marieta, care-l înștiința că să o ierte, nu vruse să se angajeze pentru că mai ținea încă la celălalt, la cel dintîi, la Mitică, contrar voinței părinților ei, dar că aceia se învoiseră în cele din urmă, cedaseră, vința e ca o butonieră, îi dorește toată fericirea, Mitică se înapoiase, se bucură că rămăsese cinstită și nu-l amăgise, mersi pentru călușei, în sfîrșit, se mută cu omul care o decepționase la Găiești, iartă-mă.

Panait rămase paralizat. Nu înțelegea, pentru că totul era de înțeles. Îngrozitor! Își făcuse atîtea vise, chiar le visase întocmai, adio speranțe. La donna è mobile, vorba lui Caruso. Simți că pămîntul se cutremură sub tălpile lui și că avocatul nu-și va putea vedea caninul în gură înainte de două săptămîni.

Cîntă, zeiță, mînia nemaipomenită care-l cuprinse pe Panait Lyriplick, marea lui experiență și finalul teribil.

Cine își închipuise că mînia, și durerea, și decepția, și celelalte ale unui tehnician dentist (str. Vulturi 14) sînt superflue și trecătoare, se înșela amarnic. Panait Lyriplick aleargă într-un suflet acasă, își desfăcu grăbit halatul alb și își spălă mîinile și din acel moment mintea lui răvășită căută răzbunarea. (Răzbunarea unui tehnician dentist poate fi, depinde, firește, de împrejurări, mai cumplită decît cea a unui războinic căruia i-a fost ucis prietenul.)

Mai întîi răsturnă patul. Călcă în picioare așternutul în care femeia iubită nu va înnopta niciodată, dind gestului său înțelesuri simbolice, terfeli astfel într-o clipă întreaga lenjerie de pat a lumii, inclusiv ideea de lenjerie. Lovi cu putere ușa pînă o scoase din țîțîni, desfăcînd-o cu

tălpile pantofilor în fibre și țăndări. Ridică cu violență scîndura de călcat și sparse cu învîrtirea ei oglinda șifonierului și măsuța de la fereastră. Trase cu răutate și neîmpăcată furie perdelele din galeriile lor, răscolind praful de prin unghere și dărîmînd policioara pe care avea un bust al Minervei, autor necunoscut, cîștigat la o tombolă. În sfîrșit, prăpădi prin lovituri repetate un cufăr, tezaurul personal ce-l însoțise în armată timp de doi ani, la infanterie, blestemă aprig (din nou în sfîrșit) viața, fericirea, căsnicia, gogoșile, tiribomba, strada Vulturi și străzile vecine pînă în Dudești-Cioplea, meseria brățară de aur, dinții de aur, lucrările complete, protezele, viitorul lui și infidelitatea femeior. Dispreţui într-o supremă sforțare a înțelepciunii dentare femeile și Femeia, părinții care despică magistral micii și prepară papricaș cu ceapă, călușeii, lenjeresele de pe tot globul, plăpumăresele, vînzătoarele de la magazine, atelierele de dărăcit lînă, avocatura, croitoresele, cizmăresele, manichiuristele, tîmplăresele, apoi pe tîmplari, pe fierari, pe voiajorii comerciali și banca pe care au stat amăgindu-se.

Căzu în genunchi și se rugă cerului ca pămîntul să nu rabde o asemenea mișelie. Să se zbată, să se cutremure, să crape și să fiarbă! Să se aleagă praful de tot ce stă în picioare și mai are pretenția să se fudulească!

La orele 4 și 32 de minute, ora Bucureștiului, un puternic cutremur de pămînt avu loc, într-adevăr.

Două povestiri de Octav PANCU-IAȘI

DUMINICĂ DE MARTIE

Ceva, cineva trebuia să fie de vină, pentru că nu te poți trezi într-o duminică de martie la ora șase singur, fără să sune ceasul, fără să tragă mama pătura de pe tine, fără să vină tata să-ți spună pentru a mia oară că omenirea n-a creat nimic de seamă dormind, fără, în sfîrșit, să-ți juri tu însuți că în vacanță trei zile încheiate o să dormi neîntors. Ceva, cineva trebuia să fie de vină, pentru că n-o trezești pe bunica la șase și zece, anunțînd-o, gata îmbrăcat, că te duci tu să cumperi lapte, tu, cel căruia, duminici și duminici la rînd, i s-a reproșat că nu vei ajunge nimic în viață pentru că nu semeni cu băieții lui Tănăsescu de la patru, minunații băieți care aleargă să cumpere lapte mai repede decît rachetele cosmice, mai bine dispuși decît copilul care, în reclama din ziar, mănîncă delicioasele și hrănitoarele paste făinoase, mai mîndri de fapta lor decît toți eroii cărților noastre pentru copii puși cap la cap. Ceva, cineva trebuia să fie de vină, pentru că, după coada la lapte, tot din proprie inițiativă, el s-a dus să cumpere pîine, în fiecare din aceste drumuri realizînd recorduri absolute de viteză, arborînd un zîmbet care voia să spună tuturor: „Iată, acesta sînt: nu mă uit că e duminică, nu-mi pasă că e sărbătoare, mă scol dimineața și încep să-mi ajut familia..."

Da, aceasta era întrebarea: ce anume, cine anume putea fi de vină? Acuma, nu că i-ar fi plăcut lucrurile exacte, dar voia să știe, avea dreptul să știe ce căuta el, într-o duminică de martie, la ora șapte dimineața, după ce a cumpărat lapte și pîine, treaz deci, îmbrăcat deci, pe banca verde din fața blocului, spunînd bună dimineața fiecărui vecin și sărut mîna fiecărei vecine care abia plecau la cumpărături?

Cu Titi n-avea întîlnire, deoarece Titi, marea vedetă, regele neîncoronat al driblingurilor și fentelor, îl dăduse afară din echipă, îi spusese în față că n-are ce căuta în fotbal, să se apuce mai bine de țintar sau să colecționeze timbre cu pisici.

Îl aștepta pe Dan? Nici vorbă. Se împăcase cu gîndul că Dan n-o să-i mai înapoieze în vecii-vecilor briceagul finlandez, cu renul acela trist imprimat pe plăsele. Ce scapi în mîna lui Dan, adio! Noroc că apucase și el să-i sechestreze pompa de la bicicletă și vreun sfert de metru de ventil!

Voia s-o întîlnească pe Violeta? Exclus! După cele petrecute aseară tot el să fie acela care să caute s-o întîlnească? Nu, în ruptul capului. Violeta l-a jignit și nimic nu-l doare mai mult ca o jignire, și niciodată nu va putea ierta o jignire. Erau de față toți cînd Violeta i-a spus, prăpădindu-se de rîs, cum îi place ei să se prăpădească de rîs, trăgîndu-l ușurel de ureche, cum îi place ei să-l tragă ușurel de ureche, și pe urmă apăsîndu-i cu un deget nasul, cum îi place ei să-i apese cu un deget nasul: „Eu știu de ce nu ești tu acum în casă, în fața televizorului, cînd se transmite teleenciclopedia, emisiunea ta preferată, de la care n-ai lipsit nici cînd juca pe 23 August, Real Madrid!" „De ce?", a întrebat-o el, fiind convins că nu știe, că n-avea de unde să știe, și poate nici nu era nimic de știut. „Pentru că, îi răspunse Violeta — și iar rîse și iar îl trase de ureche, și iar îi apăsase nasul cu degetul — sînt eu afară și tu nu reziști să stai în casă cînd sînt eu afară". „Prostii, spuse el, o faci pe interesanta, crezi că ai haz cînd o faci pe domnișoara după care toți se dau în vînt. Sînt aici așa, că vreau eu, că e frumos afară, nu-mi pasă nici dacă tu ai fi la Polul Nord". „Bine, spuse Violeta (dar nu mai apucă decît să-l ridă, de ureche nu-l mai trase și nici nasul nu i-l mai apăsă, deoarece el se retrase la timp), bine, o să vedem. Uite, mîine dimineață la șapte eu mă duc la lapte. O să vedem dacă n-o să vii și tu." „N-ai nici o grijă, spuse el, mîine dimineață o să dorm, n-o să mă poată trezi nimeni nici cu tunul, o să dorm și o să visez lei, ca pescarul din «Bătrînul și marea.» Vezi-ți de treabă", mai spuse el, și totul se sfîrși.

Și iată-l acum, la ora șapte, pe banca verde din fața blocului, întîmpinînd cu bună dimineața pe fiecare vecin și cu sărut mîna pe fiecare vecină.

Ceva, cineva trebuie să fie de vină. Dar ce anume, cine anume? Se gîndi că n-are rost să-și bată capul degeaba. Cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să se ducă în casă, să ia fotografia pe care i-o dăruise Violeta și care o înfățișa pe Violeta privind soarele cu ochii întredeschiși, și să-i deseneze o pereche de mustăți negre, răsucite pînă la urechi.

Dar nu se mișcă de pe bancă.

DIN TOATE CÎTE PUȚIN

Băiatul cobora scările pasarelei sărind cîte două trepte deodată. Calculă dintr-o privire că mai avea de sărit de cinci ori pînă jos, cînd se trezi în mijlocul unui grup de fete ce urcau gălăgioase. Bineînțeles că era și Mariana printre ele. Nu se putea să nu fie și Mariana, de vreme ce pălăvrăgeau cu atîta poftă. Probabil că mai înainte se întîlniseră cu cine știe ce actoraș frumușel care apare la televizor recitînd versuri proaste, cu ochii închiși și cu nările dilatate, și acum una dintre ele, mai mult ca sigur că Mariana, își dădea cuvîntul de onoare că actorașul avea ochi verzi, iar alta, posibil ca aceasta să fi fost Mariana, jura că frumușelul are ochi albaștri, „ireali de albaștri". Ei, asta le întrecea pe toate! Cum putea un *nimeni* ca acela să aibă ceva „ireal"?! Băiatul nu se putu stăpîni să nu le arunce printre dinți un „gîsculițelor" plin de năduf, dar totodată le și invidie că au vreme de fleacuri, că le poate preocupa culoarea ochilor unui *nimeni*, unui *foarte real nimeni*.

Pe urmă, trecînd prin fața librăriei o zări pe Mariana înăuntru. Răsfoia o carte. Nu vedea ce carte anume, însă nu trebuia să vadă, *știa* și fără să vadă ce carte putea să răsfoiască Mariana. O aiureală de călătorii în țări cu papagali și muște colorate. Ceva cu crocodili care se tîrăsc pe nisipul încins de soare sau, dimpotrivă, cu urși albi cărora le clănțănesc dinții de frig. Te apucă o plictiseală de moarte încă de la prima pagină a unei asemenea cărți, dar Mariana se dădea în vînt după aiurelile astea, mai ales dacă mai aveau și cîte un capitolaș de dragoste, adică ceva foarte leșinat, cu cineva care visa cai verzi pe pereți, mă rog, cu d r a g o s t e, ce-i așa de greu de priceput? O carte serioasă n-ar fi luat în mînă. De pildă, dicționarul de neologisme. Extraordinară lucrare! Într-o singură secundă poți afla de pildă că *eupatia* înseamnă resemnare în fața suferinței, ca să nu mai vorbim și de alte cuvinte mult mai grele, unele lungi de vreun sfert de metru, toate așezate ordonat, după alfabet, e o plăcere să le privești.

Băiatul plecă mai departe și, cînd trecu autobuzul 35 pe lîngă el, o zări pe Mariana în față, pe scaunul de lîngă șofer. Era îmbrăcată cu canadiana roșie și cu căciulița roșie și avea ghetele cu patine petrecute peste umăr. Se ducea la patinoarul artificial — desigur că se ducea la patinoar, de vreme ce nu-i păsa de nimeni și de nimic. Dacă ar fi fost în locul ei și el ar fi procedat la fel, ba poate că nu s-ar fi dus numai la patinoar, ci de-a dreptul la Sinaia sau la Predeal să facă schi sau să se dea cu bobul. Nu, sincer vorbind, el așa ar fi procedat dacă ar fi fost în locul ei? Nu-l durea măcar nițel inima, n-avea măcar de douăzeci și cinci de bani remușcări? Sincer. Cinstit. Eh, dacă te apuci să întrebi chestii din astea nu mai sfîrșești niciodată. Nu toți oamenii sînt la fel, treaba fiecăruia cum trăiește, n-o să facă el greșeala să se compare cu nimeni.

Nici nu se apropie de vitrina cofetăriei. Știa că Mariana e înăuntru, stă la măsuța de sub tabloul acela nenorocit înfățișînd un copil gras, și tîmpit, înfulecînd ciocolată, stă la măsuța aceea și mănîncă o savarină și bea Pepsi-Cola. Dacă se gîndește la ceva? Nu. Absolut la nimic.

La chioșcul de ziare se opri să cumpere o revistă, dar cînd se scotocea prin buzunare după o monedă de trei lei Mariana îl bătu cu palma pe umăr. Nu se întoarse. Găsi moneda și o întinse vînzătoarei. Atunci Mariana îl mai bătu o dată cu palma pe umăr. Abia acum se întoarse și o întrebă:

— Ce vrei?

— Te-am văzut, zise fata, și am venit la tine.

— Și eu te-am văzut, zise el.

— N-aveai cum, rîse fata. Acum am picat.

— Îmi place cum spui tu *picat*, rîse și el, spui așa de parcă ai fi căzut din cer.

— Probabil pentru că m-am uitat în sus cînd ți-am vorbit, zise fata.

— Probabil.

— Cum stai cu lecțiile pentru mîine? — întrebă fata.

— Cam prost. Dar tu, Mariana?

— Ce-ți veni să-mi spui Mariana? — zise fata cu o mirare care parcă îi lungi puțin fața.

— Ți-am spus Mariana? — păru și el mirat.

— Da. Știi bine că nu mă cheamă așa.

— Desigur.

— Poate te-ai gîndit la Mariana.

— La care?

— Una singură avem. Nicorescu Mariana.

— De ce să mă gîndesc la ea?

— Știu eu ce ai tu în cap?

— N-am nimic, zise băiatul.

— Nicorescu Mariana e bolnavă. Știai?

— Nu. Ce are?

— O răceală. Așa-i în aprilie. Puțină febră, puțină tuse, din toate cîte puțin.

— Nu știam. De asta n-a venit azi?

— Nu era să vină cu treizeci și opt cu doi!

Pe urmă băiatul se întoarse pe același drum spre casă, poate nițel mai grăbit, pentru că acum voia să citească revista. La cofetărie era închis pentru inventar. Autobuzul 35 probabil nu trecuse de mult; îl așteptau destui în stație. Nu se uită la vitrina librăriei; de fapt nici nu era o librărie ci o papetărie; se vindeau numai caiete, hîrtie, creioane, ascuțitori. Pasarela era pustie. Și totul i se păru cît se poate de firesc. Așa-i în aprilie. Puțină neliniște, puțină nu mai știu ce, din toate cîte puțin...

OAMENI

de Arnold HAUSER

Dacă se mai repetă, măcar și o singură dată, această durere, se gîndește femeia, atunci nu o mai strivesc între dinți și buze, nu, atunci o strig, o urlu, ca s-o audă toți. Toți. Dar oare vor s-o audă?

Poate că totuși da. Poate că măcar unul printre ei, unul care stă în mijlocul celorlalți, fumează sau se scobește în dinți, nu se știe.

Și durerea revine, ca un pumnal, pătrunde în pîntece, fierbinte, ca o pînză de ferăstrău. Iar ea țipă, nu se mai poate opri, nici nu mai știe că țipă, știe doar că după aceea va fi udă leoarcă, de la tălpi și pînă prin părul de la ceafă, scăldată-n sudoare, sfîrșită. Iar mai tîrziu, poate că mult mai tîrziu, nu va mai fi nici o durere, și totul va fi numai liniște, iar prin crăpăturile ușii nu va mai pătrunde fum de țigară, iar picătura de rășină de pe tocul ușii de brad se va umfla, curgînd în jos, desenînd o dîră gălbuie pe vopseaua cenușie. Atunci o să miroasă a pădure... Brazi, molifți, pini, zad... Acum e asudată, toată pielea-i e udă și cineva bate la ușă, dar ea nu aude, nici scîrțîitul podelei nu-l aude. Acum scîncește. Și apoi e liniște... În sfîrșit.

De nu s-ar mai ridica acest țipăt! Omul se așază printre ceilalți, nu se scobește în dinți, nici nu fumează. Șade nemișcat ca un butuc, cu coatele rezemate pe genunchi, cu privirea ațintită asupra mîinilor sale. Acestea atîrnă greu între genunchi și-l dor de atîta inactivitate. N-a făcut nimic în ultimele două săptămîni, absolut nimic. Azi e a șaisprezecea zi de cînd e aici. A primit ordin să vină ca să supravegheze oamenii, el cu alți cinci, pe care aici i-a văzut pentru prima oară, toți originari din satul vecin, unde el n-a fost niciodată, nici în vremurile din urmă, nici înainte de război. Îi sînt străini. Și femeia din odaia de după ușă îi e străină. Iar acești cinci beau țuică și bat cărțile. Și-au făcut datoria: au predat astăzi unității militare patruzeci și trei de inși. I-a preluat un camion militar cu doi soldați obosiți de război. Dar pe femeia asta n-au vrut s-o ia, căci se zvircolea de durere, nu putea face un pas, era prea slăbită. Așa că rămase culcată pe laviță, unde mai zăcea și acum, așteptînd să vină mamă-sa s-o ia. Cine știe cînd va veni? Cine știe dacă băiatul pe care l-au trimis în sat după ea, a găsit-o? Poate că nici nu și-a dat osteneala să facă un serviciu pentru ei sau mai degrabă pentru ea. Mai știi? După toate cîte s-au petrecut aici în iulie și în august, n-ar fi de mirare. Ar fi chiar îndreptățit. Dar ce e îndreptățit? Pe nemți îi adună și-i pune în lagăre, și e bine așa, că războiul lor s-a terminat. Cel puțin pe aici. Ei l-au vrut, ei l-au pierdut. Așa e în ordinea lucrurilor. Iar cu ăștia de aici, care vorbesc românește, aproape la fel de bine ca oricare din țară, cu ăștia isprăvim acum de asemenea. Principalii vinovați, în lagăre, iată o treabă făcută, iar ceilalți, la muncă. Oriunde, asta nu-l privea, el avea drept misiune să-i strîngă, împreună cu ceilalți cinci, altfel ar fi fost lăsat la vatră, rănit cum fusese de un glonte la cap...

Brazi... molifți... o pădure de conifere. Visul s-a spart, e din nou trează, din nou scăldată în sudoare, zace, colo, stoarsă. Numai picătura de rășină lucește gălbui pe usorul cenușiu; parcă e mai lunguiață decît adineauri. Rășina întotdeauna mai iese din lemn... Iar prin crăpăturile ușii pătrunde fum de țigară. Acum aude și voci. Și pași. Cineva umblă greoi, scîndurile dușumelei scîrțîie. Se plimbă de colo pînă colo, patru pași încolo, patru pași încoace, apoi se aude un foșnet și apoi din nou cei patru pași. Ce mai vor de la ea? N-au ridicat-o ca s-o așeze în camion chinuită de durerile din pîntece, au lăsat-o să zacă aici, la acești țărani care joacă cărți alături, în așteptare. Ce așteaptă? Să vină alții, pesemne, probabil dintre cei care s-au ascuns. Sau poate au de gînd să plece noaptea în patrulă, să iscodească unde sînt, să-i strîngă? O, de-ar veni mama, s-o văd cu broboada ei, venind cu căruța vreunui vecin sau cu vreo altă trăsură. Pe ea sigur că n-o s-o rețină aici, nu e permis să facă așa ceva...

„E o femeie bolnavă".

Nimeni nu răspunse. Unul amestecă cărțile de joc. Sînt unsuroase, în timpul acestor nopți au fost de sute de ori trîntite pe masa de lemn, ca să treacă timpul, dar și din furie pe cei învinși, care și acuma le mai furau timpul. Sau din supărare că acasă se amînă seceratul pentru că sînt siliți să stea pe aici. Și deși avuseseră cărțile în mînă de sute de ori, așa că nu mai era nimic de constatat la ele, cele cinci perechi de ochi se uitau țintă la cărți, și cel care le avea în mînă nu mai isprăvea cu amestecatul.

Traducere de Mariana ȘORA

SUBIECT PENTRU UN FILM

de F. Scott-FITZGERALD

Pat Hobby putea intra la studio oricînd voia. Lucrase aici cincisprezece ani; lucrase e un fel de a spune, fiindcă ba avea, ba n-avea de lucru, iar în ultimii cinci ani mai mult n-a avut. Totuși, portarii îl cunoșteau și-l socoteau de-ai casei.

Pat împlinise patruzeci și nouă de ani. Era scenarist, însă nu scrisese mult niciodată și nici măcar nu-și bătuse capul să citească „originalele" după care făcea adaptările. Lectura îi dădea migrene. Dar trecuseră frumoasele timpuri ale cinematografului mut, cînd puteai lua un subiect de oriunde, o secretară isteață, o tabletă de amfetamină și dicta apoi cîte șase-opt ore pe săptămînă. De gaguri avea atunci grijă regizorul. Iar cînd a apărut filmul sonor, Pat a făcut față luîndu-și colaboratori care îi scriau dialogurile.

— Tot ce îmi trebuie acum — începu Pat să-i explice lui Jack Burners — este o idee, o idee cît de firavă și un tip care să nu fie chiar bătut în cap. Ne-am putea apuca de lucru imediat.

Îl prinsese pe Jack în ușa biroului, în clipa în care se pregătea

să se ducă să ia o gustare și, apucîndu-l de un nasture de la haină, porni cu el în direcția restaurantului.

— Trebuie să vii cu subiectele dumitale — îi răspunse Burners. Stăm cam prost în privința asta. Nu putem trata cu nimeni pînă nu ne propune cîteva idei.

— Cine o să vă vină cu idei pe gratis? — se miră Pat, dar adăugă repede: De fapt am ceva în cap și aș putea să-ți povestesc cît stăm la masă.

N-avea nimic însă nădăjduia să-i vină vreo inspirație în timpul mesei. Dar Jack îl întrerupse vesel:

— Am deja fixată pentru ora asta o întîlnire. Pune mai bine pe hîrtie ceea ce ai vrut să-mi povestești și trimite-mi. Ne-am înțeles?

Jack își simți cruzimea: își dădea perfect de bine seama că Pat e incapabil să scrie, dar n-avea încotro, nu stătea pe roze cu scenariile. Războiul abia începuse și toți producătorii țineau să-și încheie filmele cu o scenă în care eroul pleacă pe front.

— Ai să scrii, da?

Pat nu răspunse. Jack își întoarse privirile spre dînsul și citi în ochii lui atîta amărăciune, încît îi răsări brusc în minte imaginea bătrînului său tată. Cînd Jack mai era încă elev, Pat cîștiga deja bani grei, și-i risipea generos în stînga și-n dreapta. Iar acum purta un costum atît de ponosit...

— Uite ce-i, încearcă să stai de vorbă cu scenariștii studioului — îl sfătui Jack. Poate se arată vreunul interesat de ideea dumitale. Dacă vă înțelegeți, vino cu el la mine să stăm de vorbă.

— Nu-mi place să-mi vînd pontul pînă nu văd banii în mînă. Tinerii ăștia sînt în stare de orice — remarcă Pat pesimist.

— În orice caz, îți urez succes.

Se despărțiră în ușa restaurantului. Ce să facă acum? Pat urcă la etajul întîi și începu să dea tîrcoale birourilor scenariștilor. Aproape toți erau la masă, iar pe puținii care rămăseseră nu-i cunoștea. I se întîmpla tot mai des în ultima vreme să întîlnească la studio figuri necunoscute. Și cînd te gîndești că lucrase în cinematografie mai bine de douăzeci de ani și avea la activ treizeci de filme, turnate după scenariile lui...

Ultima ușă de pe coridor dădea în camera unui tip pe care Pat nu-l prea înghițea. Dar simțea nevoia să stea jos măcar cîteva minute, să se odihnească și, după ce bătu la ușă, intră. Persoana respectivă nu era acolo. La birou stătea o fată zveltă, foarte drăguță și citea o carte.

— Mi se pare că a plecat din Hollywood — răspunse ea la întrebarea lui Pat. Mi-au dat biroul lui, dar au uitat să schimbe tăblița.

— Și dumneata ești scenaristă? — se miră Pat.

— Da.

— Ar trebui să faci tot posibilul să dai o probă de film.

— Nu vreau, îmi place să scriu.

— Și ce citești?

Fata îi arătă cartea.

— Permite-mi să-ți dau un sfat. Cititul nu este o cale de a scoate dintr-o carte ceea ce te interesează.

— Cum așa?!

— Am lucrat aici mulți ani — sînt Pat Hobby — și știu ce spun. Dă cartea să o citească patru prieteni de-ai dumitale și pune-i să-ți povestească ce au reținut. Notează-ți totul și ai scenariul gata.

Fata zîmbi.

— E un sfat foarte... foarte original, domnule Hobby.

— Pat Hobby — o corectă el. Pot să stau jos o clipă? Omul pe care îl caut este la masă și trebuie să-l aștept.

Se așeză în fața ei și luă de pe birou o revistă ilustrată.

— Dați-mi voie să pun numai un semn — spuse fata repede.

Pat își aruncă ochii pe pagina însemnată. Era un reportaj fotografic de la o mare galerie de pictură europeană care își împacheta tablourile în lăzi în vederea evacuării lor într-un loc mai sigur.

— Cum vrei să folosești treaba asta? — întrebă Pat.

— Cred că se poate scoate de aici un mic subiect. Imaginați-vă pe undeva pe aproape un bătrîn care stă și privește cum se împachetează tablourile. Un om sărac și foarte bătrîn, gata să facă orice ca să cîștige un ban. Dar e neputincios și nu face decît să-i încurce pe ceilalți. Nu poate sluji nici măcar drept carne de tun. Pentru asta e nevoie de oameni tineri și voinici. Mai tîrziu se află că el este chiar autorul tablourilor pe care le-a pictat cu mulți ani în urmă.

Pat căzu pe gînduri.

— Nu e rău — făcu el.

— A, nu-i decît un fleac, poate pentru un scurt metraj.

— Spune-mi, n-ai cumva niște subiecte de film? Am ceva relații pe aici și aș putea aranja să fie acceptate.

— Eu sînt angajată prin contract.

— În cazul ăsta ar trebui să-ți iei un pseudonim.

Sună telefonul.

— Da, — răspunse fata, — aici Priscilla Smith.

Apoi se întoarse către Pat.

— Vă rog să mă scuzați. Este o convorbire particulară.

Pat se ridică și ieși pe coridorul lung. Găsind, în fine, o cameră pe a cărei ușă nu era nici o tăbliță, intră, se lungi pe canapea și adormi îndată.

Spre seară se întoarse la biroul lui Jack Burners. Avea în minte, confuz, un subiect: un bărbat întîlnește într-o instituție o fată pe care o ia drept stenografă, dar ea se dovedește a fi scriitoare. Totuși el o angajează ca stenografă și pleacă împreună la mare. Cumnecum, avea în fine ce-i povesti lui Jack. Era foarte agitat, se simțea din nou tînăr, și, plimbîndu-se cu pași mari pe coridor, repeta în gînd primul episod. „Aici o văd pe Heddy Lamarr..." Știa el cum să prezinte băieților lucrurile, numai să se vadă în fața lor!

— Domnul Burners e tot ocupat? — întrebă pentru a cincea oară.

— Da, domnule Hobby. Domnul Bill Costello și domnul Bach sînt la dînsul.

Pat își făcu planul rapid. Ieși din anticameră cu un aer indiferent și se îndreptă grăbit spre cealaltă ușă de pe coridor, despre care știa că dă prin baie direct în biroul lui Jack Burners. Inspirînd adînc Pat plonjă...

— ...Cam asta ar fi în linii mari — încheia el după vreo cinci minute. Sigur că nu-i decît o schemă, dar dați-mi un birou și o secretară și peste vreo trei zile am să am pentru voi ceva mai concret.

Burners, Costello și Bach nici n-avură nevoie să se privească. Burners vorbi pentru toți trei:

— Dar asta încă nu-i o idee, Pat. Nu-ți pot face contract pentru atîta lucru.

— De ce să nu o prelucrezi mai întîi dumneata amănunțit? — propuse Bill Costello. Și pe urmă vino la noi. Știi bine că avem nevoie de subiecte, în special de război.

— Cînd omul are bani îi vine și inspirația mai ușor — remarcă Pat.

Ceilalți tăcură. Cîndva, băuseră cu el, jucaseră pocher, merseseră

la curse de cai. La drept vorbind, ar fi fost bucuroși să-i vadă numele pe listele de la casierie.

— Subiecte de război? — reluă Pat mîhnit. Unde te întorci, numai de război auzi. Nimeni nu mai ține seama de ceea ce ai făcut cîndva. Știți ce-mi vine în minte acum? Un pictor, foarte celebru la vremea lui, pe care l-au uitat toți. E război, nimeni nu mai are nevoie de dînsul, omul nu-și găsește nici un rost, se simte inutil, nu face decît să se încurce printre picioarele celorlalți... Pe Pat îl frapă asemănarea cu propriu-i caz. Iar în acest timp, muzeul evacuează tablourile lui ca pe bunul cel mai de preț, care trebuie neapărat salvat. Și nici măcar nu i se dă voie să ajute la împachetat. Uite, la asta mai trebuie să mă gîndesc.

Urmă o pauză.

— Nu-i o idee rea — rupse tăcerea Bach și se întoarse spre ceilalți. Cum vi se pare? Nu-i așa că merge?

Bill Costello dădu din cap aprobativ.

— Merge, merge perfect. Știu și unde o s-o vîrîm: la sfîrșitul părții a patra. Pur și simplu îl înlocuim pe bătrînul Ames cu pictorul.

Se putea, în fine, vorbi și despre bani.

— Îți dau pentru treaba asta două săptămîni și cîte două sute cincizeci de dolari pe săptămînă — spuse Jack Burners.

— Două sute cincizeci! — exclamă Pat. Și cînd te gîndești că a fost o vreme cînd mi se dădea de zece ori mai mult.

— Asta a fost acum zece ani — îi aminti Jack. Iartă-mă, dar este maximum ce-ți putem da acum.

— Mă faceți să mă simt ca bătrînul pictor.

— Nu te mai tîrgui — zîmbi Jack și se ridică. Ai contractul în buzunar.

Pat ieși cu pas vioi și o sclipire de siguranță în ochi. Cinci sutare — nu-l mai durea capul măcar o lună. Iar aceste două săptămîni mai pot fi întinse, așa ca la urmă să fie trei sau chiar patru. Părăsi mîndru studioul prin intrarea principală și își cumpără în drum o sticlă de vin. La ora 7 vedea totul în roz. Dacă va izbuti să ia un avans, va pleca chiar mîine la Santa Anita. Dar și seara de azi trebuie sărbătorită cum se cuvine. Într-un elan de beatitudine Pat telefonă la studio și rugă să i se dea legătura acasă la domnișoara Priscilla Smith. De mult nu mai văzuse o fată atît de drăguță...

Priscilla Smith îi răspunse pe un ton foarte categoric:

— Din păcate — i-o reteză ea — nu pot. Nu, sînt ocupată toată săptămîna.

Cînd puse receptorul în furcă, Jack Burners, care stătea întins pe pat, o întrebă:

— Cine era?

— Un tip care a nimerit din greșeală în biroul meu — rîse Priscilla — și care m-a sfătuit să nu citesc niciodată cărțile pe care le ecranizez.

— Nu se poate, nu te cred!

— Dacă-ți spun! Lasă că am să-mi amintesc și cum îl cheamă. Dar mai întîi vreau să-ți povestesc un scurt subiect care mi-a venit în minte azi-dimineață. Am văzut într-o revistă cum își evacuează tablourile galeria londoneză Tate. Și m-am gîndit...

Traducere de Iulia SCUTARU

UN MECI „VEDETĂ" DE ODINIOARĂ

de Al. I. ȘTEFĂNESCU

Sala arată cu totul altfel astăzi decît în zilele de antrenament. Pe pereți sînt afișe la fel cu cele de pe străzi, s-au pus multe scaune și bănci, iar în fund, acolo unde stă și el, este o tribună ca la terenul de fotbal. O tribună mică, se-nțelege. Care stă pe ultima bancă nu poate să se ridice în picioare fiindcă se pocnește cu capul de tavan. Jos, în față, este ringul puternic luminat cu becuri electrice, pentru că aici, pe Claudiului, este electricitate. Este o mare înghesuială, abia au loc pe unde să treacă boxerii, arbitrul, nea Mitică antrenorul, șeful sălii. În rîndul întîi, pe scaune bune, se află Mia, nevasta lui Sterică, și cu Valeria. Proasta de Mia nici n-a vrut să vie, a zis că ea e contra boxului, că după ce că cheltuiești o groază de bani mai încasezi și pumni. Nici lui Valeria nu-i place, dar i-a promis lui Sterică să-i ție tovărășie lui Mia, care-i alb-roz-verde de frică cu toate că-i într-o rochie roșie și scoate mereu din sîn o batistă mică cu care se șterge pe față. Victor și Tavi au venit și ei să facă galerie, dar Sterică este în cabină, nu se vede. El, Mitulică, a fost „băgat pe ciriială", n-are bilet, stă sus de tot „la cucurigu". I-o căldură de s-a lipit cămașa pe el și urlă toți ca nebunii: „arde-l", „dă-i la moacă", „dă-i borșul", „umflă-l", „atinge-l la falcă", „dă-i la bilă", „demontează-l", „rupe-i gura", „dă-i la plex", „nu te lăsa", „ține garda", „mută-i fălcile", „bravo", „huo", „la oase", „zexe", „aiurea", „trage-i", „dribleată-l", „la podea" „numără-l", „ura", „jos", „sus", „trăiască", „huo"...

El nu strigă, nu-l interesează ăștia, nici nu-i cunoaște. La-nceput au fost niște boxeri mici, „pitici", cu mănușile mai mari ca ei, că parcă le cădeau brațele de greutate. Cînd se pocneau s-auzea „plici — placi", dar nu pățeau cine știe ce și arbitrul băga mereu între ei mîna să-i despartă, fiindcă se luau de gît tot timpul. Lumea începuse deja să urle dar el a tăcut. A bătut doar din palme la sfîrșit, cînd arbitrul l-a apucat pe unul de mînă și i-a ridicat-o de credeai că i-o smulge din umăr declarîndu-l „învingător la puncte". Pe urmă au venit alți doi și lumea a început iar să urle, numai el tace cu pumnii la gură, urmărește lupta celor doi care se agită sub lumina puternică a farurilor, că sînt mai multe, dar gîndul îi zboară mereu la ultimul meci, meciul pentru care a venit el de fapt aici, meciul vedetă: Petre Beldea — Sterică Groșenescu. Sigur, e o porcărie că l-au pus pe Beldea întîiul pe afiș, mai ales că o să mănînce bătaie și că nea Sterică a acceptat să-și facă *reintrarea* numai așa, ca să facă propagandă pentru box și să-l ajute pe nea Mitică să plătească chiria sălii. Ba l-a și

împrumutat cu bani, Mitulică știe, i-a auzit vorbind. Așa că nu se poate zice că Mia nu are ceva dreptate. Ea este însă o zgircită, d-aia-i așa de mică și rea, cu părul ei tuns scurt care-i acoperă urechile, deși, nu se poate spune, e rotundă și frumoasă, face gropițe-n obraji cînd rîde. Sterică însă e galanton, el e mare, puternic și bun, nu se supără, se-ncruntă doar și zice „Să nu fac eu urît!" Dar nu face niciodată. Astăzi însă o să trebuie să facă urît, să-l facă praf și pe Beldea și așa o să ajungă „șampion" al sălii Claudiului. Pentru că de fapt Sterică nu-i din cartier, el s-a mutat aici doar după ce s-a-nsurat și a venit tocmai din Șoseaua Iancului, ca și familia lui Mitulică, dealtfel, care s-au mutat aici tocmai din centru, de la Rosetti, după moartea tatii.

Arbitrul ridică iar mîna unui boxer, suporterii sînt gata să se ia la bătaie între ei, deoarece prietenii celui declarat învins nu sînt de acord cu decizia, e o hărmălaie asurzitoare și în plus căldura a ajuns de nesuferit. Mitulică simte cum îi curge sudoarea pe lîngă perciuni. Abia acum își dă seama că de fapt timpul a trecut foarte repede, s-au terminat toate partidele, e anunțat meciul *vedetă*.

Din cabină iese întîi Sterică. E într-un halat de mătase roșie, urcă pe ring, e înalt ca un brad și ridică mănușile către sală în semn de salut, scuturînd din părul lui scurt, negru, lucitor și ondulat, plecînd umerii lui cei lați cînd spre dreapta, cînd spre stînga, în timp ce joacă într-una din picioare ca un armăsar nerăbdător. Sala aplaudă zgomotos, se aud și strigăte, țipă și el cît poate de tare: „Hai, Sterică", „Hai Sterică", pînă cînd se așază jos rușinat, deoarece lumea tăcuse și s-a auzit numai glasul lui și are vocea subțire, e încă sopran, deși a zis profesorul de muzică c-o să-l treacă la altiști. Lîngă el e un băiat mai mare, țigănos, care se uită la el surprins și zice rînjind către prietenul lui: „Ia uite Nae, unde era suporterul!" Sterică s-a-ntors cu spatele — nea Mitică abia poate să-i scoată halatul de pe umeri de înalt ce e — s-a apucat cu amîndouă mîinile de corzi, în colțul ringului și continuă să joace din picioare. Acum se urcă pe ring și Petre Beldea, e mai mic și mai gras, are picioare groase și un halat albastru și iar sînt aplauze, țiganul de-alături zbiară cît îl ține gura și cînd Beldea se duce în colțul celălalt al ringului, țiganul se întoarce și zice: „O să-l bată măr pe ramolitu'ăla de Groșenescu al tău!" „Ba n-o să-l bată!", răspunde Mitulică înecat de indignare. „Și ramolit... e Beldea al tău!" „Bă, puștiule, vezi să nu-ți scap una acuma". „Ce, crezi că mi-e frică de tine?", se-nfurie el. Țiganul se face că dă, el se ferește, ăla d-alături spune „Lasă-l mă, că-i mic și cu bube-n cap!" și uite că cei doi boxeri, Sterică cel frumos și Beldea cel urît, dau mîna, adică se apucă de mănuși și pe urmă trece din nou fiecare în colțul lui.

Cîteva secunde de liniște, el se uită pe furiș la țiganul de-alături, da, i-e frică de el, ăștia sînt cuțitari, și ca un avertisment, zice într-o doară: „Eu îl cunosc pe Sterică. E de la noi din curte!" Așa, ca să priceapă că e periculos să se ia de el. „I-auzi, bă, ăsta cică-i frate cu Groșenescul!", rînjește țiganul. „Nu sînt frate. Frate-meu e acolo pe scaun, în față la „rezervat", adaugă el, ca să bage frica-n țigan.

Dar ăsta nu-l mai ascultă.

Bang! — meciul a început.

E o frumusețe să vezi cum dansează Sterică pe tot ringul, cum întinde din cînd în cînd cîte o stîngă de un metru jumate, are alonjă, iar Beldea se ferește, și amîndoi dau tot timpul din mîini parcă ar desena cu mănușile ceva în aer, în timp ce pieptirile lor, cel mare și alb al lui Sterică, cel gros și îndesat al lui Beldea, se pîndesc unul pe altul și aruncă înainte cînd un umăr cînd pe celălalt. Meciul durează de un minut, cei doi boxeri continuă să se „studieze", sînt la categoria grea, se mișcă mai încet, nu ca ăia de la „muscă" sau „cocoș", în sală se-aud fluierături și huiduieli, arbitrul intervine, se bagă între ei și le face semn cu pumnii, adică „să se bată, ajunge cu studiul". Și uite-l pe nea Sterică cum întinde stînga și pe urmă dreapta, și iar stînga: Beldea a încasat una la mutră. „Ura!" „Bravo!", dar e solid, se dă înapoi, scutură din bărbie, fuge în corzi și pe urmă se-ntoarce și intră corp la corp. Amîndoi se bumbăcesc la plex și în piept, Beldea vine pe dedesubt, Sterică îl tot ține elegant la distanță, îl atinge de cîteva ori „Beldea răspunde totuși și iată a bătut gongul, cei doi se retrag, fiecare în colțul lui pe cîte un scaun, Mitulică n-are ochi decît pentru Sterică, vede cum i se umflă pieptul ca niște foale, și-a scos cauciucul din gură, gîfîie, scuipă, iar gîfîie, i-a căzut părul pe frunte, nea Mitică-l freacă cu un prosop ud, Sterică îl dă mereu la o parte cu mîna, pieptul lui continuă să se umfle, acum face exprès, îl umple cu aer și pe urmă-l dă afară cu zgomot, sforăind ca un cal de curse.

„A scos untul din el, zice țiganul de-alături, să vezi acum ce-o să-l ia nea Beldea în fabrică". „Ba o să-l facă el cnocaut pe Beldea, ai să vezi", protestează Mitulică, și chiar el vrea să vadă un cnocaut, toate meciurile au fost la puncte sau nedecise. Cel mai interesant e totuși atunci cînd numără arbitrul pînă la nouă, așa zice toată lumea, deși, poate să-ți fie milă de ăla care zace la pămînt. În general Mitulică nu poate spune că-i place boxul: oamenii se plesnesc peste tot cu mănușile alea uriașe, cîte unuia-i mai dă și borșul, apoi amețesc, și pînă la urmă abia se mai țin pe picioare, zic mersi că i-a salvat „gongul final". Nu e un sport frumos ca voleiul sau ca tenisul, deși tenis n-a jucat niciodată, a văzut doar pe alții, nu numai la cinema, dar chiar odată, într-o curte mare, două fete pe un teren cu nisip roșu.

A început runda a doua, nea Sterică continuă să facă joc de picioare, elegant, dar ciudat, acum Beldea este cel care-l urmărește. I-adevărat că nu prea îl ajunge, Sterică îl ține în vîrful mănușii, dar Beldea încearcă mereu să-l nimerească și uneori reușește. Sala ține cu Beldea că-i din cartier, îl încurajează mereu și chiar cînd Sterică lovește, tot pe Beldea îl aplaudă. Asta-l face pe Mitulică să țipe cît poate de tare, țiganul trage cu ochiul și rînjește, dar lui nu-i pasă. Ah! acum Sterică a luat una la maxilar, s-a văzut cum i-a tremurat părul, se retrage, Beldea după el, tot timpul Sterică face eschive și de cîteva ori arbitrul trebuie să-i despartă, pentru că prea se țin unul pe altul de gît. Îi tremură inima acum, i se pare că nea Sterică e obosit, mișcările lui sînt mai nesigure, se retrage mereu și tocmai cînd e să-l atingă în sfîrșit pe Beldea, sună gongul din nou.

„Gata, l-a terminat, în al treilea rond îl cocoșează!", se bucură țiganul. Mă rog, Mitulică nu știe dacă-i țigan, da-i negru ca tăciunele și plin de coșuri pe obraz.

Iar prosoape, iar scuipături, iar frecături, Sterică gîfîie tare, pieptul lui se umflă și scade foarte repede, tot trage aer și parcă n-are destul, dar nici cu Beldea nu-i mai bine, stă cu dinții strînși și se șterge mereu la nas. „Dă Doamne să-i fi dat borșul!" dar nu se vede nimica roșu, sau îl șterge mereu antrenorul lui, oricum n-a mers ușor, cu toate că Sterică e atît de tare și Beldea e mai mic și gras.

Ah, iarăși sună gongul, cei doi se-ndreaptă unul spre altul, parcă nu sînt prea bucuroși că se văd. Sterică încearcă o directă dar Beldea se ferește — îi convine, e mai mic! — și pe urmă îl urmărește, căci Sterică nu s-a mai putut opri, și-l atinge la cap. O dată, de două ori, și Sterică se retrage mereu și la ochiul lui sting apare o pată roșie: este sînge. Arbitrul îi oprește, se înalță să pună mîna pe capul lui Sterică, pe urmă-i dă drumul și lupta reîncepe. „I-a spart arcada, bă!", se bucură țiganul, și lui Mitulică îi vine să-l strîngă de gît, dar n-are timp, trebuie să urmărească ce se petrece pe ring, unde Sterică stă mereu cu o mănușă lîngă cap și boxează numai cu ailaltă, dar Beldea se bagă pe dedesubt și încearcă mereu să ajungă la cap, acolo unde-i rănit. Ce urît! Asta nu-i cavalerește, să dai mereu tot acolo unde celălalt sîngerează! Sîngele s-a-ntins pe mănușa lui Beldea, și de pe ea se așază pe tot pieptul și pe umerii lui Sterică, în nenumărate ștampile roșii. Sterică e parcă orbit, probabil nu mai vede din cauza sîngelui, Beldea îl poartă din colț în colț și lovește mereu. Numai de-ar rezista pînă la sfîrșit, de nu l-ar face cnocaut. Lui Mitulică îi vine să plîngă de necaz cînd se gîndește, dar poate cîștigă totuși la puncte, să nu se bucure țiganul de alături și Virgil chelnerul de la ei din curte și chiar proasta aia de Mia, nevastă-sa, cu ideile ei.

Dar nu mai e chiar nimic de făcut, Sterică cel frumos se plimbă ca un om beat pe ring, nea Mitică aruncă prosopul, înseamnă că a abandonat și că Beldea a cîștigat! Sterică, plin de sînge, coboară de pe ring, susținut de nea Mitică, sala-l aplaudă pe Beldea, Mitulică strigă „Huo!" de furie, țiganul de-alături îi dă una peste ceafă, și el e umilit, de patruzeci de ori umilit, nu se mai poate lăuda cu nea Sterică și nici cu frate-său Victor, n-are nici un rost, totdeauna oamenii buni o pățesc și ăia răi cîștigă! Se strecoară printre oameni, iese afară în curte, încearcă să pătrundă la cabine pe ușa din dos, dar e încuiată, nu-i voie, abia peste o jumătate de oră reușește...

Cînd îl vede pe Sterică, încremenește: are un pansament mare la tîmplă, buzele-i sînt sparte, ochii umflați, peste tot sînt numai vinătăi, e verde la față și abia suflă. Frumosul, bunul, uriașul Sterică Groșenescu nu mai e decît un boxer dărîmat. Mia hohotește alături, degeaba zice Victor și Mitulică îl imită: „Dacă nu-ți spărgea arcada, cîștigai sigur. Aveai avantaj net!", Sterică îi privește tulbure cu singurul ochi și pleacă cu toții acasă, prin dos, ca să-i nu-i vadă lumea.

Toată noaptea Mitulică visează sînge, lovituri, se mișcă-n somn și Victor îl înghiontește, „Mai astîmpără-te dracului", iar el nu zice nimic, nu vrea să-l observe că plînge, își jură în gînd să nu se mai ducă niciodată la box și oricît strînge el din pleoape, în fața ochilor îi joacă mereu chipul desfigurat al lui Sterică, buzele lui rupte, ochiul tulbure, obrajii vineți, pansamentul murdar de pe cap...

Ceea ce-i pare lui rău este că s-a dus acum gloria lui Sterică Groșenescu, cel mai frumos, cel mai bun, cel mai puternic. Oricine din curte sau de pe stradă poate să zică: „Mai ții minte cum l-a caftit Beldea p-ăsta?"

Așa ceva nu se poate răbda, și nimeni nu se miră cînd într-o bună zi, la nici o săptămînă, Sterică și Mia dispar din curtea lor, se mută undeva mai la centru, pe lîngă Foișorul de Foc, iar coana Manda, proprietăreasă, pune o grămadă de bilete de închiriat pe gard.

„TÎRGUL DE FETE" DE PE MUNTELE GĂINA

de Vlaicu BÂRNA

În fiecare an într-o noapte de vară, pe culmea și pe clinurile Muntelui Găina se aprind focurile. Flăcările lor, alimentate o noapte întreagă cu trunchiuri și crengi uscate, strînse din pădurile de fag care împrejmuiesc mărețul relief al muntelui, se văd pînă departe, la distanțe de zeci de kilometri și oamenii din cuprinsul Munților Apuseni, de pe valea Arieșelor și a Crișului Alb, știu că în ziua care urmează se va ține tradiționalul „tîrg de fete" de pe Muntele Găina. În realitate este vorba de o serbare cîmpenească cu un caracter propriu, numele de *„tîrg de fete"* fiind doar o metaforă care ne dezvăluie fantezia și umorul muntenilor din partea locului. Tîlcul „tîrgului de fete" stă în faptul că serbarea care adună la adiacența unui platou de munte tineretul a zeci și zeci de sate, a fost adesecori, în decursul vremii, prilej de cunoștință pentru fete și flăcăi, și nu o dată idila începută aici ajungea să fie validată într-o legătură de viață, în fața ofițerului stării civile.

Tîrgul de pe Muntele Găina are loc o dată pe an, într-o duminică din miezul lui iulie. Originea lui, după unele păreri, ar fi un praznic străvechi al păstorilor de pe toate laturile muntelui, care se întîlneau aici cu turmele, după altele, petrecerea duminicală de pe Muntele Găina ar fi fost prilejuită, la înce-

pus, de faptul că pe aceste locuri oamenii muntelui au nimicit oastea năvălitorilor mongoli veniți cîndva cu foc și sabie asupra lor. Ceea ce se știe însă cu certitudine este că tîrgul de pe Muntele Găina are o tradiție seculară, și multă vreme el a însemnat o largă desfășurare și confruntare de elemente etnografice și de producții folclorice specifice.

Interzisă cîțiva ani de guvernele fasciste, pe timpul celui de-al doilea război mondial, petrecerea cîmpenească de pe Muntele Găina a fost reluată după eliberarea țării și alungarea ocupanților hitleriști. De atunci, în fiecare vară, plaiurile muntelui și desișul codrilor din jurul masivului Găinei găzduiesc, pe timp de două zile, o mare animație, țărani din satele învecinate, muncitori și intelectuali veniți de la orașe, tineret școlar și universitar, turiști din țară și din străinătate. Grupurile de oameni se adună de pe direcția celor patru vînturi, pe drumurile și cărările munților, dar principalele căi de acces sînt dinspre valea Arieșului și dinspre valea Crișului Alb, pe șoseaua care legînd Baia de Criș cu Vidra se zvîrcolește în serpentine spectaculoase ajungînd pînă la o înălțime de 1 400 de metri sub creasta Găinei.

Așa-zisul tîrg începe în zorii zilei de duminică, dar cei care iau parte la el se grăbesc să întîmpine seara ajunului sus, în preajma culmilor ozonate. De aceea, toată ziua de sîmbătă șoseaua geme de căruțe, mașini și camioane, de pîlcuri de turiști și grupuri de localnici, un amestec pitoresc de culori, o rumoare neobișnuită de glasuri în care se topesc exploziile motoarelor, chiotele și rîsetele drumeților, freamătul continuu al acelor caravane care se îndreaptă spre înălțimi. Dar pentru turistul venit de departe, care e dornic să descopere ceva mai mult din frumusețea Munților Apuseni și a oamenilor care îi populează, nu aceasta e drumul cel mai potrivit. El va trebui să purceadă în cucerirea Muntelui Găina pe acele cărări singuratice, bătute de păstorii și de tăietorii de pădure, cărări care șerpuiesc peste pieptul însorit al plaiurilor, pe marginile umbroase ale codrilor, pe văile sombre împodobite cu smalțurile multicolore ale florilor de munte, prin pădurile seculare de fag, de stejar și de rășinoase unde fauna vînatului mare e în largul ei. În versuri de rezonanță mitică, o veche baladă din folclorul moțesc definește aceste păduri ca fiind locul:

> *„Unde lemnul crește*
> *Pică, putrezește,*
> *Nime'nu-l cioplește".*

Călătorul ce alege acest drum ocolit va fi întîmpinat de dumbrăvile cu iarbă înaltă unde arbuștii de afini își oferă în acest timp fructele coapte lîngă vrejurile ierboase de fragi și smeuret, încărcate și ele de rod și va face popas la izvoarele care băltuiesc sub coasta muntelui o apă rece ca gheața pentru a-și continua apoi mersul peste acele pajiști cu păișul mătăsos unde-și află hrana, din primăvară pînă-n toamnă, turmele de vite și de oi — atît de numeroase în trecut — ale satelor din jur.

Urmărind pînza cărărilor singuratice, turistul venit de departe va fi ajuns de pîlcurile de țărani care grăbesc să se vadă cu ziuă sus, sub poala muntelui sau chiar pe netedul platou unde se va desfășura tîrgul. Fete și flăcăi, în costumele lor tradiționale, unchieși și bătrîni cu plete cărunte, unii pe jos, alții călări pe caii lor mici de munte, se îndreaptă spre locul tîrgului, străbătînd acest peisaj edenic, situat în panorama largă a plaiurilor unduitoare în care sînt plantate proeminențele munților calcaroși, Vîlcanul și Strimba, și siluetele brâncușiene de piatră sură ale Bulzului Mare și Bulzului Mic, modelate parcă de mîinile unui uriaș.

Oamenii locului vin de obicei cu traistele pe mînă și cu desagii pe umăr, purtîndu-și merindea pentru ziua tîrgului. Unii din ei duc spre vînzare cireșe pietroase și vișine, ciubărașe cu faguri de miere, cu brînză și caș de oi sau butoiașe de lemn cu rachiu tare de prune și de cireșe. În fruntea cetelor de tineri, lăutarii satelor nu lipsesc niciodată. Înarmați cu instrumentele lor, de obicei vioara, clarinetul și gorduna, ei vor fi solicitați să întrețină veselia tîrgului cîntînd melodiile pe care se vor încinge jocurile avîntate de-a doua zi, sus, pe platoul muntelui.

Rîurile de oameni care șerpuiesc în sus, spre culmea Găinei, se opresc odată cu coborîrea amurgului pe pajiștile de pe coasta muntelui, sub poala pădurii care-l împrejmuie. Aici își lasă desagii din spate, priponesc caii și se așază să-și petreacă noaptea în jurul focurilor pe care le aprind nu atît pentru a îmblînzi suflarea răcoroasă a nopții cît pentru a crea un cadru luminos petrecerii care începe.

Așezați roată în jurul focului, oamenii își scot merindea și ospătează, apoi, pînă în tîrziul nopții, poveștile, glumele, cîntecele nu mai contenesc. Lăutarii își acordează strunele și perechile de tineri încep horele. Sus, pe șoseaua muntelui, se văd alte focuri. Turiști veniți de departe și-au ridicat corturile pe marginea platoului, pe aproape de locul unde au dejugat olarii din satele Obîrșa și Leauț și unde carele lor pline cu oale de pămînt și cu blide smălțuite încep să fie descărcate în așteptarea clienților de-a doua zi. Freamătul acestor nopți de vară, mobilate de vîlvătaia focurilor și legănate de sunetul arhaic al viorilor, al clarinetelor, gordunei și fluierului, în care se amestecă în ultima vreme trepidantele ritmuri ale muzicii moderne difuzate de aparatele de radio cu tranzistori, nu poate fi descris. Acest freamăt nu se domolește decît tîrziu, după ora două din noapte, cînd focurile încep să lenevească și în jurul lor oamenii, toropiți de oboseală și de aerul tare al muntelui, se alină pentru două ceasuri ca să poată întîmpina ivirea zorilor odihniți.

Cînd peste coama pădurilor noaptea începe să se subțieze vestindu-se, timidă, lumina alburie a faptului de ziuă, oamenii se trezesc, își răcoresc fața în apa de gheață a izvoarelor de sub coastă și pornesc în sus, spre „cruce", piscul care marchează cea mai mare altitudine de pe munte. De acolo vor privi răsăritul, cînd soarele, în jurul orei cinci fără un sfert, își arată marginea discului roșu, de foc, din zarea depărtată și fumurie dinspre partea Abrudului.

Priveliștea răsăritului soarelui de pe Găina e un adevărat ceremonial. Zeci și sute de oameni, cu deosebire turiștii și vizitatorii veniți de departe, așteaptă acum în picioare, cu fața spre răsărit clipa vernisajului acelui tablou măreț care este apariția sferei solare pe linia orizontului. Unii privesc cadranele pe care evoluează minutarele ceasornicelor vrînd să consemneze cu exactitate secunda în care se produce evenimentul, alții stau gata cu aparatele fotografice și cu cele de filmat pentru a înregistra imaginea pe cîmpul sensibil al celuloidului.

De la ivirea zorilor, tîrgul a și început. Pe culmea muntelui care seamănă cu o șa, mărfurile aduse de localnici spre vînzare se înșiruie pe pajiște într-o anumită ordine și cumpărătorii încep să-și facă apariția. În partea de jos stau olarii cu vasele lor de lut ars, farfurii, oale, căni de apă, ale căror smalțuri policrome par niște flori pe iarba verde gălbuie a muntelui. Sînt meșteșugarii țărani din satele dinspre Criș și olăritul este pentru ei o moștenire din tată-n fiu din timpuri imemoriale. De la locul pe care-l ocupă olarii, urcînd mai departe, vei vedea înșiruite coșurile cu cireșe pietroase și cu vișine, putinile cu brînză și caș de oi, farfuriile cu faguri de miere recoltată de curînd și țesăturile de casă din lînă, in și tuior, ștergare și fețe de masă, brodate sau țesute cu motive decorative locale. Tot aici se oferă spre vînzare rachiuri tari de cireșe.

În partea de sus a platoului sînt desfăcute mărfurile meseriașilor munteni de pe Arieș, mari meșteri în prelucrarea lemnului. Ei aduc la tîrg vasele care se folosesc în gospodăria săteanului din aceste părți, ciubere, donițe și butoaie sau unelte de lucru, ca furcile de lemn pentru strînsul fînului, greblele și toporiștile de coase. Unele din ele au culoarea nealterată și nu sînt decorate decît de apele lemnului din care sînt făcute, altele însă sînt împodobite cu motive încrustate cu fierul roșu. Aici se vînd și tulnice de lemn de formă conică, strînse în cercuri de alun, unele de lungimi impresionante care ating patru metri.

Tulnicul sau buciumul e tovarășul păstorului din plaiuri. Cu sunetele lui profunde își fac comunicări și dau semnale din munte în munte cei care pășunează turmele de vite pe coclaurii Apusenilor. Mesaje de bucurie și vești de primejdie au însemnat dintotdeauna strigările tulnicelor. În răscoalele țărănești din veacurile trecute, glasurile lor au mobilizat iobăgimea la luptă împotriva asupritorilor feudali. De dimineață, în ziua tîrgului de la Găina, pe culmea muntelui încep strigările din tulnic. Dacă te apropii de locul unde aceste instrumente sînt expuse spre vînzare, vei vedea zeci de fete din satul Vidra (astăzi Avram Iancu) care încearcă tulnicele suflînd în ele cu putere. Le încearcă sunetul și felul cum modulează alegînd pe cel care li se pare mai bun. Alături de mulțimea de vase de lemn și de tulnice stau meșterii de fluiere și cavale (fluiere mari) din satul Juncul de Sus. Cu acele fluiere făcute din tufe de alun se cîntă doinele tărăgănate și melodiile de joc. Unii cîntăreți din fluier din partea locului sînt adevărați artiști.

În afară de mărfurile de care am pomenit mai sus, comerțul de stat aduce spre desfacere aici produse alimentare și articole de îmbrăcăminte. Sînt și standuri de cărți și raioane cu obiecte de artizanat lucrate de cooperativele meșteșugărești.

Dar această duminică din iulie e mai mult o zi de petrecere decît de schimb de mărfuri și bani. Oamenii locului, după ce colindă tîrgul o dată sau de două ori, se așază pe iarbă, își desfac merindea și ospătează în bună dispoziție, în vreme ce caii, despovărați de șa, pasc în libertate alături. Pe la orele nouă dimineața lăutarii satelor își reiau instrumentele părăsite înspre dimineață și tinerii grupați în jurul lor încep iar jocul, de astă dată aici, sus, pe platoul muntelui. Pînă spre prînz, de pe toate drumurile și cărările, din toate direcțiile, suie lanț alte șiruri de oameni. Sînt cei care au plecat spre tîrg în dimineața zilei din satele mai apropiate.

Vizitatorul venit de departe la petrecerea de pe Muntele Găina va putea cunoaște tipurile umane ale acestei regiuni populate de străvechii daci, costumele și obiceiurile lor, forme ale unei civilizații sătești de mare tradiție, care în ultimele două decenii au început să cedeze locul unor aspecte noi, generate de transformările adînci pe care le-a adus cucerirea puterii de către popor. În regiunea Munților Apuseni, ca în toate regiunile țării, anii socialismului au însemnat o vastă acțiune de valorificare a resurselor locale: centre industriale de prelucrare a lemnului și a metalelor, mine și șantiere de construcții, plantații noi etc.

Mulți din oamenii muntelui au îmbrăcat salopeta în locul saricei tradiționale și în viața lor s-au produs transformări cu adevărat revoluționare. De aceea poate la tîrgul de pe Muntele la Găina, unde și astăzi se mai practică trocul (schimbul de oale pe caș), unele articole cum ar fi renumitele cojoace înflorate, lucrate odinioară de meseriașii din Cîmpeni, au dispărut. Dar tezaurul folcloric al locului, moștenire de preț a trecutului, este păstrat și valorificat în alt fel. Echipe de artiști amatori din cadrul sindicatelor și al caselor de cultură își fac apariția în fiecare an la „tîrgul de fete" și pe estradele de scîndură ridicate aici în culmea muntelui, se desfășoară programe interesante pentru delectarea publicului: scenete, cîntece și jocuri. Între jocurile cele mai de seamă cunoscute pe toată aria Munților Apuseni este „Țarina Abrudului", un joc de o frumoasă invenție ritmică, cu mișcări sinuoase și lente. Este o plăcere să privești perechile de tineri evoluînd în pași plini de grație care amintesc pavanele din secolul al 18-lea francez.

De pe la orele 12, vizitatorii veniți de pe locurile cele mai depărtate, încep să ia drumul spre casă. Se formează iar acele rîuri de oameni care umpleau ieri cărările și drumurile muntelui, dar de astă dată ele coboară. Petrecerea de pe platou continuă însă pînă spre asfințit, întreținută de locuitorii satelor mai apropiate și de păstorii care sînt veniți cu vitele la pășune și ale căror sălașe sînt chiar pe pajiștile din coasta muntelui.

SFÎRȘIT

de C. VIȘAN

Filmul era de o simplitate dezarmantă la prima vedere. Pe un tăpșan — sugerînd un teren de rugbi sau de fotbal — un scaun. Un scaun spre care se năpustesc două cete adverse. Jucătorii în tricouri albe îl înșfacă și fug cu el. Nu spre o poartă sau undeva anume. Fug par și simplu cu scaunul, caută să-l păstreze. Negrii îi urmăresc, îi prind și apucă ei de scaun. Acesta e de cauciuc. Se-ntinde nefiresc de mult fără să se rupă. Negrii reușesc să-l smulgă albilor. Fug și ei, fac fel

de fel de exhibiţii ca să-l păstreze. Jocul, de fapt o luptă îndîrjită, continuă. Pe nesimţite, echipele se destramă. Năvala spre scaun este acum preocuparea fiecăruia. O luptă corp la corp. Îşi pun piedici, se-mping, se lovesc. Fără scrupule. Scaunul trece dintr-o mînă în alta, de sub un fund sub altul. Abia înfloreşte mulţumirea pe un chip că cineva îi trage scaunul de sub şezut, prăvălindu-l la pămînt pe vechiul ocupant şi aşezîndu-se el.

La început fusese doar un joc. Un fel de nou joc sportiv. Sau de societate. Luaţi-l cum vreţi. Privitorii înţeleg însă că filmul are o idee străvezie, clară. Lupta pentru scaun. Amuzamentul se transformă în meditaţie, în îngrijorare.

Formidabil, zice, unul în gînd. Ce bine e prinsă ideea! Au talent băieţii. Cum de le-a dat prin cap?

— Exact ca-n viaţă! — reflectează altul.

— Ei, da ştii că ăştia întind prea mult coarda!? Ce vor ei să insinueze? Cine aleargă în halul ăsta după un scaun? Chiar toţi? Nu se face nici un fel de diferenţiere? Avem de-a face c-o masă informă de arivişti?

Autorii filmului au inima cît un purice. Simt că au pus mîna pe un subiect gras, dar îşi dau seama că e destul de dificil. Lucrurile s-ar putea să se complice. Şeful s-a schimbat la faţă. Mai bine-l mai ţineau. Au s-o păţească. Dar acum e prea tîrziu. Ce-o fi, o fi!

Încep discuţiile.

— Eu — zice, căutîndu-şi prudent cuvintele, criticul cinematografic Anastasiade — apreciez plasticitatea extraordinară a filmului, ritmul lui infernal. Poate i-aş reproşa slaba insistenţă asupra portretelor. Aş fi dorit o mai mare diferenţiere a fizionomiilor, a psihologiilor. Toţi preopinenţii par stăpîniţi de aceeaşi idee fixă.

— Fixă dar reală! — aruncă cineva replica.

— Ce e mai real decît scaunul?

— Un scaun de cauciuc! Scaunul veşnic! Numai pretendenţii se schimbă — completează cineva maliţios.

Se aşteaptă acum concluziile. Toţi sînt atenţi la cel care trebuie să hotărască dacă filmul poate fi difuzat sau nu. Îi privesc reacţiile, cuvintele. Dar, ciudat. Ochii nu se îndreaptă spre el, ci mai mult spre scaunul lui. Un scaun înalt, stil. Oare ce fel de stil? Stil nou, bineînţeles. Se deosebeşte însă esenţial de cel din film. Nu e din cauciuc. Omul care trebuie să tragă concluziile e vădit furios. Simte că filmul e un atac la scaunul lui. Nu e deloc obtuz. Îl amuză chiar ideea să-o facă pe naivul, să insinueze că nici nu bagă de seamă aluzia. Riscul ar fi însă prea mare. De unde ştie el ce gîndeşte tovarăşul venit pe neaşteptate la vizionare? Teama de părerea lui îl hotărăşte să reacţioneze drastic.

— Ce mai atîta discuţie, tovarăşi? Filmul este complet tendenţios, duşmănos! Cum de s-au putut cheltui atîtea fonduri pentru o asemenea aberaţie? E scandalos. Va trebui să discutăm foarte serios problema acestei pelicule. Ea conţine profunde greşeli. Eu sînt categoric împotrivă. Dealtfel, nici nu pot să-mi imaginez cum de-a fost dat spre vizionare. Aş vrea numai să-i cer scuze tovarăşului de la centru că l-am pus în situaţia să-şi piardă timpul cu asemenea producţii care n-au ce căuta printre noi.

— De fapt, scuzele eu trebuie să vi le cer, tovarăşe director — intervine acesta calm, c-o maliţiozitate fină, greu perceptibilă. Mi s-a povestit întîmplător de existenţa acestui film. Am fost mirat că e gata de acum doi ani şi totuşi nu l-a văzut nimeni. Am vrut să ştiu şi eu despre ce este vorba. Mi se pare foarte interesant. Poate e cel mai realist film din cîte a făcut studioul dv. Eu, în orice caz, îi felicit pe autori.

La auzul acestor cuvinte directorul simţi că scaunul său se înmoaie, se micşorează, iar el alunecă pe parchet, cuprins de-o ameţeală vecină cu leşinul. Mai reuşi totuşi să citească pe ecran un cuvînt scris cu litere mari, încremenite în stop cadru: SFÎRŞIT!

O ZI DEOSEBITĂ

de Maria ARSENE

Ca de obicei, în răgazul dintre „masa" de seară şi ora de culcare, am stat de vorbă cu tovarăşii din baraca în care dormeam de-a valma. Către faptul serii căldura parcă se mai ogoise ori poate era doar o părere, căci acoperişul, bătut de soarele puternic al zilei, menţinea zăpuşeala sufocantă, adăugîndu-i arşiţa trupurilor noastre încinse. Cu fiecare respiraţie aveam impresia că înghit cîte o felie densă de aer comprimat, fierbinte, sufocant.

În paturile suprapuse nu se putea nimeni culca. Acolo, sus, sub tavanul de scînduri, era un adevărat cuptor, dar unii dintre noi preferam să ne scăldăm în baie de sudoare decît — puţin mai la răcoare — să ne zvîrcolim pe rogojinile primelor rînduri de paturi din care ţîşneau avalanşe de ploşniţe hămesite. Insectele acestea scîrboase, împotriva cărora luptam cu desperare, răzbăteau mai greu la înălţime. Numai bătrînii, cei bolnavi şi epuizaţi de muncă şi foame se resemnau lăsîndu-se devoraţi, deoarece nerezistînd celor peste 40 de grade temperatură dormeau în rîndurile de jos. Iar ei formau majoritatea...

De ce vorba mi-e mai calmă, inima — mai domolită, şi privirea — mai îngăduitoare în seara asta toropită de aşteptări?

A fost ea cumva mai altfel decît celelalte seri? Acum, după atîţia ani, cînd frînturile de imagini s-au închegat între ramele unui singur tablou, căruia patina vremii i-a imprimat duioşia şi parfumul amintirilor, aş putea spune: Da! A fost o seară deosebită.

Dar atunci? Oh, atunci, înapoia pereţilor de scînduri din strîmtele închisori, ferecate cu cinci rînduri de sîrmă ghimpată... În clipele cînd discutai cu vecinul de pat, cu tovarăşul de suferinţă, în şoaptă, ori numai din ochi... Fiecare gest, fiecare cuvînt pe jumătate strangulat între buze sau tremurul vreunei cute pe obraz însemnau o spovedanie, un apel, un mesaj... Atunci, în seara aceea...

Pe afară, pașii santinelelor nu bocăneau nici mai tare, nici mai încet. Cadența lor te învelea uneori în neliniști obsedante: nu vei scăpa, nu vei scăpa... Răcnetele guturale ale majorului (întotdeauna furios) sau ale locotenentului (mereu cherchelit) izbucneau pînă tîrziu în noapte, spărgînd liniștea.

Și totuși...

Da, îmi amintesc cu atîta limpezime! Parc-a fost ieri...

De undeva, poate chiar din spatele barăcii, cineva — un soldat, desigur — sfîșiat de dor sau de singurătate, a prins să fluiere o doină veche, oltenească. Viersul picura molcom, tremurat, uneori neliniștit, apoi se-mbărbăta deodată în șuier puternic, haiducesc, dîrz...

A fost seara aceea fierbinte de august mai deosebită decît celelalte?

Am adormit cu greu. Un somn vecin cu trezia, ca în așteptarea unui tren anunțat mai demult... Mi se părea că aud cîntece, chiuituri... Ridicat în capul oaselor, ascultam atent... Doina ostașului, plină de alean, pierise. Îi luase locul un acordeon care învîrtea o melodie încurcată, învălmășită cu strigături obscene și înjurături crunte...

M-am sculat devreme. Eram de serviciu. Mă simțeam peste măsură de obosit.

Afară era încă întuneric. Cu pași greoi, m-am îndreptat spre magazia artelnicului, ca să iau în primire pumnul de răzătură de morcovi uscați din care trebuia să pregătesc ceaiul pentru treizeci de oameni...

Trecînd îngîndurat prin coridorul strîmt, din curtea străjuită de parii gardului de sîrmă ghimpată, cineva m-a strigat cu glas înăbușit:

— Auzi? Sst!

Am întors capul. Santinela — un concentrat între două vîrste — s-a apropiat de rețeaua care ne despărțea. L-am privit cu suspiciune, totuși m-am oprit. Avea o mină conspirativă, iar în ochi — un licăr de voioșie.

— Auzi? Vin' mai încoa'... Sst!

M-am lipit de gard.

— Să nu spui la nimeni, că mă nenorocești!...

Eram tare curios și numai urechi.

— Ce să spun? — întrebai trezindu-mă brusc din amorțeală, și inima începu s-alerge, bătîndu-mi în gît, în ochi, în creier, aproape sufocat de așteptare, de nădejde.

— Auzi? Am patru copii... Să nu-ți faci păcat să scapi ce ți-oi zice!...

— Ce?... abia mai putui repeta.

Santinela privi repede în jur. Apoi:

— De-acu' s-o gătat... O pierit guvernu lu'Antonescu...

— Cum? — am reușit cu mare efort să-l mai întreb o dată, părîndu-mi-se că visez.

— Așa cum zisei... O dat și la *radiu*...De-acu' mergem cu rușii, și i-om arăta noi lu' *Hicler*... Asta-i! trase el concluzia.

Durerea, teama, bucuria, cînd au intensitate maximă, produc același efect.

Prima senzație a fost de leșin. M-am rezemat ușor de gardul de sîrmă, mîinile încleștate au strîns, au strîns cu putere, pînă ce ghimpii ascuțiți mi-au intrat în carne. Numai cînd durerea a fost prea puternică mi-am revenit.

Santinela continua, repede, pe nerăsuflate:

— O să vă dea drumul... Să nu te împingă păcatul să scapi o vorbuliță. N-am putut să țin în suflet... Trebuia să spun măcar unuia dintre voi. Și așa... Of, Doamne, de-acu'... Poate ne-o da și nouă slobozenie să mergem la căsile noastre... Și voi o să plecați... Că-i tare rău făr' de libertate...

Prindeam numai frînturi din vorbele cătanei. O singură idee mi se învîrtea în creier, ca o melodie cîntată din ce în ce mai puternic: Libertate! Îmi venea să trag un chiot de bucurie peste lume...

Cînd m-am desprins din loc, pornind la datorie, sergentul-major Staicu, magazinerul, îmi cercetă palma însîngerată și firele de morcov ce mi-au căzut din mîna tremurîndă. Ardeam ca o văpaie.

— Faci risipă, faci risipă... Ce ai? Te-ai rănit?

Și, ca niciodată, îmi mai puse un pumn de „ceai" și-mi întinse o pungulită.

— Ia o litră de zahăr... Să nu spui că-s rău... Dac-ar fi după mine... Mamă-mamă, ce alimente v-aș da! Și carne de trei ori pe săptămînă.

Un ofițer m-a văzut cum suflam din răsputeri în vreascurile verzi cu care trebuia să-ncălzesc apa pentru ceai. S-a oprit. A privit lung la mine.

— Ce faci?

— Focul.

Mi-a întins bricheta.

— Ia-o și aprinde. Sergent-major! Măi, Staicu! De ce nu dați oamenilor o sticlă cu gaz ca să aibă dimineața pentru foc?...

Pentru prima oară ni se spunea oameni. N-am mai putut rezista. Am lăsat baltă cazanul și am dat buzna în dormitor. Panait, legătura mea de partid, dormea pe jos, cu obrazul aplecat peste braț.

— Panait!... Tovarășe Panait!... Scoală-te!

A tresărit, a deschis ochii și, privind la ușa dată de perete, a mormăit:

— E încă întuneric...

— Nu! S-a luminat... S-A LUMINAT, TOVARĂȘI! Treziți-vă să vedeți soarele...

JURNAL DIN AFRICA

de Ernest HEMINGWAY

Leul lui miss Mary *)

Ziua în care miss Mary a ucis primul ei leu era o zi foarte frumoasă. Noaptea înfloriseră minunatele flori albe ale locului, iar cînd s-au ivit zorile, încă înainte de răsăritul soarelui, cîmpul părea acoperit de zăpadă proaspătă peste care se revarsă, străpungînd ceața, lumina lunii. Mary s-a sculat încă înainte de a se lumina de ziuă. Ne-a salutat cu răceală pe Mutoka și pe mine, iar noi ne-am abținut să facem glume în prezența ei. Ținuta ei îmi părea o reacție sănătoasă. Dacă este prost dispusă, înseamnă că va ținti fără greș, cum numai ea știa s-o facă atunci cînd era supărată.

Cu toții eram vînători și trăiam acum intens clipele extraordinare ale începutului de vînătoare. Despre vînători s-au scris tot felul de aiureli. Eu știu un lucru: că unii sînt vînători din naștere, iar

*) *Mary Hemingway, soția scriitorului.*

alții nu. Miss Mary era vînător — și încă un vînător plin de farmec și de curaj, dar se apucase de treaba asta cam tîrziu, cînd nu mai era copil și de aceea aproape tot ce i se întîmpla la vînătoare i se părea extraordinar.

Mutoka mi-a atras atenția că s-a luminat îndeajuns și am pornit peste cîmpul cu flori albe. Cum am ajuns la marginea pădurii, lăsînd la stînga iarba înaltă, moartă, îngălbenită, Mutoka a frînat încet și a întors capul, îndreptînd spre mine obrazul însemnat de-a lungul de o cicatrice. Nu mi-a spus nimic, dar i-am urmărit privirea. Un uriaș leu cu coamă neagră venea în întîmpinarea noastră, purtîndu-și sus, deasupra ierbii galbene, capul mare. Numai capul i se vedea din iarba înaltă și aspră.

— Ce-ar fi să ne întoarcem în tabără? — i-am șoptit lui Mutoka.

— De acord — mi-a răspuns el tot în șoaptă.

În timp ce vorbeam, leul s-a întors și a pornit-o înapoi spre pădure. În urma lui a rămas numai unduirea ierbii înalte.

Cînd am ajuns în tabără și ne-am așezat la masă, Mary a înțeles ce am făcut și de ce am procedat așa și a admis că era bine și necesar. Dar vînătoarea a trebuit iarăși amînată, pînă cînd Mary avea să fie gata pentru ea, ca un arc bine întins. Nu mai e nevoie să spun că, în fine, leul comisese o greșeală. Amîndoi, Mutoka și cu mine, eram convinși că de data aceasta nu ne va scăpa. Peste noapte rămăsese flămînd și dimineața a ieșit să-și caute hrană. Și s-a întors din nou în pădure. Toată ziua va zăcea flămînd, iar dacă nu-l va stîrni nimeni, de îndată ce va începe să se însereze va ieși din nou. Așa că eram foarte liniștit și sigur că-i al nostru.

În timp ce stăteam de vorbă am văzut venind peste cîmpul cu flori albe — în locul cărora acum o lună era praf, iar acum o săptămînă, noroi — o mașină mare, un model nou și de mare viteză, cum încă nu mai avusesem ocazia să vedem. La volan era un bărbat cu obraji rumeni, de statură mijlocie, îmbrăcat într-o uniformă decolorată de ofițer al poliției kenyene. Era plin de praf și numai la colțul ochilor rămăseseră albe linioarele ridurilor.

— Care ești acasă? — a întrebat el intrînd în cortul-sufragerie și scoțîndu-și chipiul din mers.

— Toți sîntem acasă — i-am răspuns. Ce mai faci, domnule Harry?

— Mulțumesc, foarte bine.

Harry Steel era timid, istovit de muncă, bun și necruțător. Iubea pe africani și-i înțelegea, dar primea leafă pentru introducerea ordinii și a legii și pentru îndeplinirea dispozițiilor. Era blînd și în același timp sever, nu știa să urască sau să se răzbune fără a fi însă cituși de puțin prost sau sentimental. Într-o țară a ranchiunei nu era ranchiunos și n-am văzut niciodată la el un gest de meschinărie. Veghea la respectarea legii într-o perioadă de corupție, ură, sadism și isterie și lucra în fiecare zi peste orice normă omenească; lucra așa nu pentru bani, și nici pentru avansare căci își cunoștea bine valoarea. Miss Mary a spus odată despre dînsul că nu e om, ci adevărată fortăreață ambulantă.

Ngui, șeful vînătorilor, s-a întors din recunoaștere și mi-a spus că două leoaice și un leu tînăr prinseseră o pradă într-o margine îndepărtată a pădurii. Momeala noastră rămăsese neatinsă, dacă nu punem la socoteală faptul că hienele o trăseseră puțin afară, însă vînătorii puseseră totul la loc. Pe copacii din jur se adunaseră păsări de pradă, care l-ar fi atras desigur pe leu, dar ele nu se încumetau să se avînte pînă la stîrvul de zebră pe care îl pusesem special pentru leu. Acesta nu mîncase și nu ucisese nimic în cursul nopții, și întrucît era flămînd și nu-l stîrnise nimeni, era aproape sigur că va ieși la loc deschis.

— Cum te simți, dragă? — am întrebat-o pe Mary.

— Fii liniștit, Pisoi Mare, pot veni la masă. Doar mi-e foarte rău.

Am prînzit, iar Mary a fost veselă și amabilă cu noi toți. Mi se pare că m-a întrebat chiar dacă nu mai vreau niște friptură rece. Cînd am spus: „Mulțumesc, nu" mi-a atras atenția că mi-ar prinde bine, fiindcă cine bea mult, trebuie să și mănînce mult. I-am răspuns că am să cuceresc inima alegătorilor mei fără să le ascund platforma mea de om căruia îi place să bea. Dacă ar fi să dăm crezare zvonurilor, Churchill bea de două ori mai mult, și cu toate astea a primit Premiul Nobel pentru literatură. Iar eu nu fac decît să sporesc consumul de alcool pînă la cantitatea care să-mi dea dreptul de a năzui la premiu. Mutoka a replicat că în cazul acesta pot socoti că am premiul în buzunar.

Harry a intervenit și el spunînd că nu prea cunoaște cum se acordă premiile, dar crede că aș putea căpăta unul pentru activitatea mea în domeniul religiei și al grijii față de populația indigenă. Miss Mary și-a dat cu părerea că dacă aș încerca să scriu, aș putea primi premiu pentru scris. Remarca ei m-a tulburat profund și i-am făgăduit că de îndată ce își va doborî leul, mă voi ține numai de scris; dacă nu de alta, măcar ca să-i fac ei plăcere. Harry m-a întrebat dacă n-am de gînd să scriu despre cît este de enigmatică Africa și mi-a spus că dacă vreau să scriu în limba suaheli, îmi poate procura un dicționar. Miss Mary i-a răspuns că nu numai că nu pot să scriu o frază corectă în suaheli, dar nici măcar să o rostesc, la care eu, întristat foarte, am recunoscut că are dreptate.

Aș fi vrut să le spun că odată, cu mulți ani în urmă, existau suficiente indicii că aș putea ajunge să vorbesc la perfecție această limbă și că am fost un prost că n-am rămas în Africa, ci m-am întors în America, unde prin diferite mijloace mi-am ucis dorul de Africa. Iar după aceea, înainte de a izbuti să mă înapoiez, a început războiul în Spania și, antrenat în ceea ce se întîmpla cu omenirea, am rămas alături de ea la durere și la bucurie, pînă cînd m-am întors, în fine.

Am terminat masa veseli și bine dispuși și ne-am înțeles că ne vom odihni puțin cu toții și că eu o voi scula pe miss Mary cînd o fi să pornim în căutarea leului.

Mary a adormit imediat. Eu citeam o carte foarte bună a lui Gerald Hanley. În carte era vorba despre un leu care a pricinuit multe necazuri și a omorît practic toate personajele cărții. Mutoka și cu mine o citeam de obicei dimineața la toaletă, ca să ne vină inspirația. Unele personaje leul nu le-a ucis, dar le-a rezervat alte nenorociri, așa că era totuna. Citeam cartea foarte încet, fiindcă era o carte foarte bună și nu mă înduram să o termin. Nădăjduiam că leul îl va omorî pe erou sau pe Bătrînul Maior, fiindcă amîndoi erau oameni viteji și agreabili, iar eu îl îndrăgisem pe leu și vroiam să omoare oameni de elită. Dar leul nu pierdea timpul și tocmai dăduse gata încă un personaj foarte simpatic și simandicos, cînd m-am hotărît să le cruț pe celelalte și m-am sculat.

— Nu vrei să te plimbi și tu puțin, dragă? Ne pregătim să plecăm în recunoaștere cu mașina nouă a lui Harry.

— Mi-e îngrozitor de rău.

— Încearcă să te odihnești și să nu te gîndești la nimic, dacă e posibil.

— Cum pot să mă odihnesc și să nu mă gîndesc la nimic, cînd trebuie să apară leul meu, iar eu n-am să fiu acolo?

— Dacă apare, venim să te luăm.

Mutoka și Harry așteptau în mașină. M-am așezat alături de ei pe canapeaua din față, Mutoka a pus mîna pe volan și am pornit într-o lungă plimbare. Pe canapeaua din spate, Ngui și ajutorul lui Mutoka urmăreau cînd o să apară leul. Și noi urmăream.

— Dacă iese — i-am spus lui Harry — dacă iese cu adevărat, o să fie uite acolo, sub grupul acela de copaci din dreapta.

Mergeam acum foarte încet și nimeni nu vorbea. Soarele era în stînga noastră, deasupra culmilor din spatele pădurii. Ajutorul lui Mutoka s-a aplecat deodată în față și a pus mîna pe umărul lui. Nu i-a spus nimic, nu făcea decît să privească, dar Mutoka a înțeles și a oprit mașina foarte încet.

— Uite-l! — a șoptit apoi.

Cînd l-am zărit, nu mi-a venit să-mi cred ochilor. Leul stătea culcat în vîrful unei termitiere. Movila furnicarului era cenușie și avea un vîrf lătăreț, iar leul stătea acolo de parcă îl modelase un sculptor. Niciodată nu mai văzusem un leu atît de mare și de negru. Capul lui uriaș era negru, coama neagră cădea ca o barbă sălbatică peste părțile cenușiu-brune. Nu, nu mai văzusem în viața mea așa leu, părea coborît dintr-o carte cu isprăvi vitejești sau dintr-un tablou. Ce făcea aici? El, atît de prudent și de înțelept... De ce se expusese în plină zi?

Vîntul bătea în direcția noastră, așa că leul nu ne auzea. Mutoka a întors fără zgomot mașina și a pornit-o încet, dar cînd leul nu ne mai putea vedea, i-a dat drumul în goana mare, spre tabără.

— Ce l-o fi determinat să vină acolo? — l-am întrebat pe Mutoka.

— Și-a pierdut vigilența. Și-a pierdut în fine vigilența. A venit să-și inspecteze domeniile și să se simtă satisfăcut. Fiindcă sînt domeniile lui, e clar.

— Ce leu! — s-a minunat Harry. Înțeleg acum de ce miss Mary e atît de nervoasă. Și chiar ucidea vite sau asta ai inventat-o tu, ca să-i ridici moralul?

— Ucidea, zău că ucidea.

În tabără am luat-o pe Mary pe sus.

— A apărut, draga mea. Este acolo — du-te și ia-ți-l.

PĂDUREȚU'

de Viorica CIORBAGIU

— Să trăiți, bine v-am găsit, tovarășe director-general!

— Bine-ați venit, tovarășe super-inspector-general!

Replica m-a șocat. Nu eram foarte sigur, dar m-așteptam la o scenă oarecum oficială: eu să-mi declin identitatea cu nume și prenume, să-i spun că fac parte din promoția..., c-am venit pentru că..., și... nimic despre: „Știi, cînd Bărzoi a făcut demonstrația betonului armat c-o găleată care nu conținea decît o cretă dizolvată într-un pumn de apă. O trîntea de pămînt o dată: acum se-nchează! Își dădea ochii peste cap bolborosind cuvinte alandala, mimînd un fel de ritual. În timp ce nouă ne curgeau lacrimile de rîs, rămînea solemn, apuca toarta găleții, o cobora de două ori zornăind tinicheaua și împrăștiind stropii lăptoși în jur: Frații mei, se cuvine să păstrăm un moment de liniște pioasă. Deschideți-vă urechile și sufletul și ascultați cum face priză marele Beton cu... infinitul..." Se răzbuna bietul băiat cum putea: vocația lui erau literele, dar părinții au ținut morțiș să-l facă inginer.

Nu, nici o aluzie la trecut. Asta displace în anumite circumstanțe. Eu îmi pregătisem cu grijă tonul cuviincios al solicitantului. Nu atît pentru asigurarea netă a reușitei. Puțin îmi păsa! Riscuri inexistente. Formula oficială și cam dezagreabil-stereotipă am folosit-o mai mult pentru test. Și cînd colo, „Bine-ați venit, tovarășe super-inspector..." Va să zică era înzestrat și cu simț al umorului! De necrezut! Se duceau dracului toate anticipările mele, toate planurile de replică subtil-malițioasă, întreaga trudă cheltuită pentru a înfrunta un titlu administrativ. Nici măcar nu stătea la un birou prezidențial. Cînd am intrat, ședea cu cineva de vorbă pe o laviță lungă, lipită de perete. Mi-a venit în întîmpinare fără gesturi teatrale de surpriză, dar, cînd m-a sărutat pe obraji, ca fetele, parcă regretam că nu-mi strivește mîna și nu mi-o smulge din umăr.

— Îți stă bine cu mustață. Ia loc unde vrei. Ești obosit? Uite, ți-l prezint pe Bătrînul nostru.

Bătrînul era un bărbat fără ani. Avea părul des, pieptănat peste cap și cu desăvîrșire alb. Dar trăsăturile nu trădau nimic din oboseala vîrstei. „Un adolescent cu perucă" — mi-am spus în timp ce-mi strîngea mîna scurt, zicînd un nume terminat în „escu". Putea fi Popescu, Ionescu sau așa ceva. Maniera în care-mi fusese prezentat părea că-l desemnează drept frate, văr primar sau cel puțin cumnat. Evident, omul casei. Dar de ce „al nostru"?! La ce's-o fi referit pluralul rostit cu anume accent. Ce-nțeles trebuia să-i dau și mai ales cum să-mi explic vizita, intențiile, în fața lui? Fiindcă, nici gînd să plece. Nici un semn. Nici o nădejde. Dar nici timp n-am mai avut...

Dinaintea ușii biroului s-a stîrnit o zarvă de nedescris. Glasuri învălmășite, mînioase, tonalitatea înaltă bubuia în tăblia de lemn, pereții subțiri începuseră să vibreze.

— Sabotor!

— O să-nfunzi pușcăria!

— Își bate joc...

— Munca noastră...

— Noi care...

— Afurisitu'...

Secretara s-a ivit cu ochi speriați, cerîndu-și parcă scuze.

Indezirabilii dăduseră năvală pe ușa laterală, direct din coridor. Dacă șeful n-o încuie niciodată, are ea vreo vină?!...

— Care-i baiul, oameni buni? Dacă vorbiți toți o dată... Haide, care-ncepe?!

— Să spună el!

Privirile s-au întors către un băiețandru pitit în spatele alaiului încă fierbind. Careva l-a apucat de un cot, să-l scoată mai la vedere. El stătea cu bărbia în piept și căciula de oaie sură îi căzuse într-atîta peste urechi, încît abia de i se desluşea un pic din obraz.

— Hai, spune-acum!

Nimic. Omulețul încremenise ca o momîie,cu mîinile spînzurate pe lîngă trupul subțirel, încrăcat în cioareci largi, cu o dimie neagră deasupra, în care înota. De pe tălpi se desprindeau bucăți de zăpadă înghețată; conturul cizmelor de cauciuc ieșea astfel la iveală și flăcăiașul parcă n-avea alt lucru de făcut decît să le observe dimensiunea. Scena, în sine, era de-un comic irezistibil. Dar nimeni n-avea chef să se amuze.

— Scoate-ți, mă, căciula din cap! Și vorbește!

Tot nimic. Inculpatul era stană de piatră. De atîta liniște se auzea dezghețul încălțărilor și firele de apă împrăștiate care-ncotro pe linoleumul verde. Apoi, a fost un hohot sfîșiat și adînc, parcă suiau din inimă odată cu glasul bucăți de sînge închegat și horcăiau în gîtlej. Un vaiet prelung, ca după mort:

— Ce-am făcuuuuut, ce-am făcuuuuuut....

Și iarăși tăcere. Mai insuportabilă decît pînă atunci. Mihai — adică directorul — i-a cuprins băiatului umerii încovoiați și l-a adus ca pe-o păpușă pînă lîngă laviță, silindu-l, dar cu binișorul, să se așeze.

— Cum te cheamă, feciorаș?

— Ce-am făcuuuut, ce-am făcuuuut?

— Ce meserie ai? Ești de mult pe la noi? Nu te-am mai văzut...

— De vreo lună — a răspuns în locul lui o cască galbenă. Nici n-a avut cînd să se-nvețe cu rosturile de pe-aici! Le-am spus diavolilor ăstora să se potolească, dar ei nu și nu, că le-a stricat anume truda, cît p-aci să-l bată-n lege pe bietu' băiat...

— Care „bietu-băiat", nea Miroane? Dacă nu pricepe rosturile, cum de se pricepe să facă blăstămății?! Stai și migălești cu pensula să nu lasă nici o dîră, cobori de pe scară, te uiți de departe, parcă la o muchie se mai vede culoarea lemnului, iar te urci, iar cobori... Pînă la urmă, îți simți inima-mpăcată și vine unu' care nu-i încă nimica — și-ți strică tot!

— Nu-i nimica, da' o să fie și el! Voi ce l-ați învățat?

— Nici la ședința de U.T.C. n-a fost! — îl pîrăște o cască neagră.

Mihai schimbă un zîmbet discret cu Bătrînul.

— Stați, că iar nu ne mai înțelegem! Adică, vreți să-l băgați la pușcărie pe... Cum ziceai că-l cheamă? E-n brigada ta, Marine, nu?

— Păi, să-și spună el numele... Noi i-am zis Pădurețu'.

— Aioanei Constantin! — sare iar în ajutor casca galbenă. Pădurețu', hai?! Afurisitu' de oltean i-a și scos poreclă...

— Bine, bine. Pușcărie. Și care-i crima?

— Să vedeți, tovarășe director, cum a fost. Terminăm noi zugrăveala, terminăm vopsitoria lemnăriei și zic: hai să lăsăm deschis, că ard caloriferele și se usucă, da' intră și aer. Mîine căpătăm notă pentru primele blocuri din colonie. Ne-am dus la cantină, și cînd venirăm, blestematu' strica de zor. Nici nu ne-a auzit.

— Cu săritul la bătaie a fost numai o glumă a lui nea Miron, nu-i așa?!

În sfîrșit, vorbea și Bătrînul. Cu ton scăzut, egal, aproape fără nici o inflexiune.

— E-e-i... cum să-l batem? Adică, de ce să nu spui clar, tovarășe Dobrescu?! Mie, unul, îmi venea să-l și omor! N-aș fi ajuns eu la asta, Doamne ferește, dar dacă nu venea maistrul, tot s-alegea Pădurețu' cu ceva bușituri...

— Încă nu ți-ai venit bine-n fire. Calmează-te un pic și poate ne lămurești unde era sabotajul. Ce mîrșăvie a săvîrșit băiatul? Ce-a făcut?

— Păi dracu' știe, tovarășe director, iertați-mă! A cioplit cu briceagu', sus, pe tocu' ușii de la intrare, abia dat cu vopsea albă. Da' adînc, așa, ca la sculpturi! Apoi a mîzgălit prin tăieturi cu creion roșu și chimic, niște vrăbii, niște ciori — nu pricep! Parcă semănau să aibă aripi și cioc... Da' ciori chimice eu n-am mai văzut...

— Turturele.

Cuvîntul a venit ca o impresie de sunet de sub căciula brumărie. Olteanul vopsitor-zugrav a făcut un gest ca și cum l-ar fi ars cineva cu țigara în ochi. S-a răzgîndit în aceeași secundă, înghițindu-și usturimea furiei. Cu greu.

— Bine, Marine. Acuma duceți-vă și vedeți ce retușuri mai sînt de făcut. Pe băiat lăsați-l aici. Tot l-ați adus la noi să-l judecăm! Stai, stai! Să nu umblați la... turturele! În apartamentul acela am să mă mut eu.

— Vorbiți serios, tovarășe director?

— Serios.

— Auleu!

Un fior de frig a traversat încăperea odată cu închiderea ușii. Bătrînul a încrucișat două lemne în gura godinului, a venit lîngă băiat, i-a scos căciula într-o mișcare lină și a pus-o între ei doi, ca pe-o ființă vie. S-a proptit cu palmele răsucite de marginea laviței și s-a uitat la director. Fără nici un înțeles — am crezut eu, dintîi.

După ce și-a aprins o țigară, Mihai iar a început să vorbească, și-atunci m-am gîndit că Bătrînul lucrează asupra lui cu puteri hipnotice. Ori se-nchegase între ei o învoială de mare adîncime și-și ghiceau gîndurile fără chiar să se privească. Poate și de la distanță, am mai auzit noi!

— Cîți ani ai, feciorul Aioanei?

— Șaispe-juma...

— Și ce vrei să te faci?

— Șanterist. Am vrut...

— Te-ai răzgîndit?

— Dacă mă-nchide...

— Nu te-nchide nimeni, fii pe pace!

Peruca de păr încîlcit s-a ridicat pe jumătate și două tăieturi oblice, de culoarea ierbii coapte, au licărit cam într-acolo unde stătea directorul. Sub nas, în jurul gurii, era stropit cu punctișoare violete și roz, de dimensiuni și la distanțe inegale. Ochii iscodeau cu neîncredere, o mijire de bucurie se aprindea și se stingea ca un foc zărit la mare depărtare prin ceață.

— Nu te-nchide, pe cuvînt de onoare, na! Da' spune-ne și nouă ce-i cu turturelele?

Coama nepieptănată s-a aplecat iar, ca la comandă. Vinovatul părea că s-a închis într-o tăcere definitivă, din care nu l-ai fi putut scoate nici prin tortură. N-aș spune că nu eram ușor înduioșat — slăbiciuni omenești — dar scena se prelungea exagerat și simțeam o iritare densă, care-mi perfora mărunt coșul pieptului. La naiba! Să-ți pierzi atîta amar de timp c-un puști încăpățînat și analfabet! Omul ăsta e nebun, nebun de-a binelea! Ori prost, ori inconștient, ori fățarnic. Dac-a deschis laborator de psihanaliză, apoi sigur c-o să termine Combinatul chimic și toate celelalte la sfîrșitul veacului! Nu l-am cunoscut eu prea bine-n studenție, dar ai fi zis că-i un ardelean clădit temeinic pe dinăuntru, cu simț practic și cu picioarele pe pămînt. Să conduci la 26 de ani un asemenea grup de șanti-

ere, poate că-i peste puterile lui. Și dacă-i așa, cine l-a forțat să primească?! Ascensiunea de la stagiar și șef de lot a fost fulgerătoare. La fel are să fie și căderea. Uite cum își risipește bunătate de timp! Vin tot felul de oameni serioși, cu treburi urgente, de însemnătate reală, intră pe-un sfert, spun doar cîte-un cuvînt — cimentul — macaraua — coloana de mașini — și el îi oprește să intre de-a binelea c-un gest prietenos, dar categoric: Da, imediat!

Trecuse mai bine de un ceas și imediatul se instala tot mai confortabil. În muțenia lui. Mă sforțam să stau lipit de scaun și să nu deschid gura, să nu fac un gest, să nu spun cuvîntul care să pună capăt acestei scenete sentimentale. „Prințul-cerșetor"se-așternuse pe-un plîns molcom și-ndelung. Te puteai aștepta să țină cît ploile de toamnă. Dar directorul nu se grăbea. Uitase chiar că sînt și eu acolo, că probabil venisem cu o treabă despre care n-am apucat să-i spun nici un cuvînt. Nu-l interesau decît lacrimile pure picurate în grămăjoara de apă murdară de sub cizmele de cauciuc.

— Măi, băiete, înțelege-mă bine! Eu nu te cert. Voiam numai să ne spui cum ciopleşti păsări...

— Tare m-au ocărît... Și n-am vrut să fac rău.... La noi așa-i!

— Cum e la voi?

— Cu turturele... Cînd se mută oameni în casă nouă... Ca să fie bună... Da' n-am avut colori...

— Lasă, găsim noi și colori! Vezi tu, Aioanei, nu toată lumea-i învățată... Marin și ceilalți... Nu-s băieți răi...

— Nu-s, că mi-o dat și hîrtie pentru cantină, fără bani, pîn-oi primi... Da' acuma... Ziceți că mă iartă?

— Te iartă, sigur! Șterge-te la ochi și haideți să mîncăm!

Cum am ieșit din baracă nu l-am mai văzut pe director. Un roi de oameni l-au cuprins în mijloc și mergeau un pas, iar zece stăteau. Bătrînul se ținea mai pe lîngă mine, în chip de amfitrion. A schimbat și el două-trei fraze scurte cu cîțiva, păreau lucruri puse la punct pe loc, am remarcat iar că le știe pe toate, că-i cunoscut și stimat fără poza bătutului din călcîie; apoi a mers în ritmul meu mine, semn că n-o să se mai îndepărteze, pot conta pe tovărășia lui. Așteptam o întrebare de genul: Vă place șantierul nostru? Sau o constatare inutilă: E cam frig pe la noi.

Dar n-a spus nimic. Mergeam alături ca doi străini ori ca doi vechi prieteni, care n-au să-și comunice mare lucru, mai ales pe drumul spre cantină. Eram cum nu se poate mai încîntat de noua situație. Puteam să-mi rumeg în voie furia adunată și să încerc o incursiune cît de cît logică în psihicul fostului meu coleg. M-am pomenit întrebînd:

— Așa face totdeauna?

— Așa.

UN EPISOD CU DOMNIȘOARA CONSUĒLA

de Eugenia TUDOR-ANTON

Mergem la spital, la nenea Mihu. Ne-a luat Buni cu ea, pe mine și pe Onorina, vară-mea. Am încercat și azi, așa cum fac de ani de zile, s-o tachinez pe Onorina pentru numele ei neobișnuit. „Ce nașă neinspirată ai mai avut și tu"..., dar m-am oprit la vreme. Onorina era abătută și avea un aer absent care m-a făcut să bănui că nenea Mihu nu stă prea strălucit cu sănătatea.

— Tu de ce nu te-ai dus la spital odată cu tanti?

Onorina s-a uitat la mine lung, de parcă aș fi vorbit în hindustană și abia după o vreme mi-a răspuns. Avusese ore suplimentare de studiu (vară-mea o să fie, cel puțin așa susțin profesorii ei, o mare violonistă, dar asta îi cere o muncă uriașă). Săraca! N-aș da orele mele libere pe nu știu ce promisiuni de celebritate, ca pe cioara de pe gard! Noroc că n-am nici un talent, m-a ferit Dumnezeu, abia mă descurc la desen, la muzică sau la altele de felul acesta. Onorina are mîini lungi, cu degete subțiri, frumos încheiate, numai unghiile sînt scurte, cu buricele degetelor bătucite, bătătorite.

— Și apoi nu e voie să-l obosim pe tata...

Deci asta era! Vocea Rinei (așa-i spunem toți) mi s-a părut străină, stinsă, orfană. Oare de ce mă și gîndesc la enormități? De ce cataloghez pe biata Rina orfană? E de necrezut ce de prostii îmi pot trece uneori prin cap și cum pot gîndi rău despre oameni care-mi sînt dragi! Căci nenea Mihu, în casa căruia am crescut cînd eram mai mică, îmi este foarte drag! La opt ani visam să mă mărit cu el. Mi se părea mai frumos decît tata, care pe vremea aceea era mereu plecat pe teren. Stăteam, în vacanțe, toată ziua pe la alde Onorina, nenea Mihu nu făcea deosebire între mine și fiica lui, iar tanti Katia era uneori geloasă; i se părea că nenea Mihu mă iubea mai mult pe mine decît pe propria lui fiică. Sau cel puțin tot atît de mult, și nici asta nu-i plăcea. Numai Rina nu era geloasă deloc, ba aștepta cu nerăbdare să rămînem singure ca să ne spunem „secrete". Îmi vine să rîd cînd mă gîndesc la secretele noastre, de atunci! Cînd eram numai de opt ani, Rina mi-a spus că copiii se fac pe la subsuoară. Așa-i spusese ei o vecină mai mare, cam înceată și cam tîmpă la minte. O chema Roara, am auzit că s-a măritat și are doi copii. Cine naiba o fi luat-o, că era tare proastă!

O aud pe Rina oftînd și mi se face rușine cînd mă gîndesc că eu adineauri era să rîd cu glas tare de „secretele" noastre de la opt ani.

Trag cu coada ochiului să văd dacă n-a observat cumva Rina, dar simt din partea opusă privirea mustrătoare a lui Buni. De ea uitasem și tocmai ea mă observase...

Dar de ce nu vor să-mi spună ce are? Dacă este într-adevăr așa de bolnav înseamnă că o să se curețe, săracul! Mă străduiesc să-mi pară rău, fac sforțarea să-mi pară rău și nu pot! Ce naiba e cu mine azi? Îmi vine să rîd de parcă m-aș duce la nuntă, nu la spital să văd un unchi bolnav... Bietul nenea Mihu! Te pomenești că are vreun cancer, ceva... Dar cum l-o fi făcut, așa din senin? Că era zdravăn ca un munte. E drept, eu nu l-am văzut cam de mult, a stat și prin sanatorii, a stat și în spital, dar pe mine nu m-au luat pînă acuma să-l văd. Oare acum de ce m-or fi luat? Încep să-mi închipui cum o fi arătind. O fi tare slab? Nu mi-l pot imagina slab, scofîlcit; el este undeva în mintea mea un bărbat frumos, mai puțin frumos decît în copilărie, cu cîteva fire cărunte prin păr, dar frumos. Și nu așa, o frumusețe de-aia dulceagă, à la Alain Delon, ci una robustă.

Mergem pe stradă, de la autobuz mai e de mers pînă la spital o bucată bună și tăcem. Buni e tăcută din cale-afară, e firesc să fie amărîtă că-și vede băiatul bolnav în spitale de atîta vreme. S-a oprit pe la toate magazinele de dulciuri — poate și asta m-a făcut să fiu bine dispusă — și tot caută nu știu ce fel de bomboane de parcă s-ar duce la un băiețaș de șapte ani, nu la un om în toată firea. Ce naiba și Buni asta, e ridicolă cîteodată! Dacă n-aș iubi-o așa de mult încît să nu-mi fie teamă s-o jignesc cu ceva, i-aș spune că e caraghioasă cu opririle ei prin cofetării, tot întrebînd de acele faimoase „florentine", pe care ține morțiș să i le ducă la spital unui bărbat de patruzeci și cinci de ani, cît are nenea Mihu.

Patruzeci și cinci de ani mi se pare o vîrstă matusalemică! Și cum de nu m-am gîndit pînă acum că nenea Mihu e așa de bătrîn? Mai bătrîn decît tati cu doi ani.

Cîți ani avea nenea Mihu cînd venise la Buni, în vara aceea să-și ia rămas bun? Douăzeci și opt! De necrezut, și cu toate astea, mie mi se părea tînăr.

Se ducea într-o misiune, n-am știut niciodată unde, dar știam și eu ca și ceilalți că avea o mare răspundere, că era periculos. Buni era discretă din cale-afară, și două zile cît a stat cu noi, — era și Onorina, vară-mea, și Tanți era acolo la bunici, în B., — el a jucat șeptic și popa-prostu cu noi, ne-a plimbat cu barca pe fluviu, și cîte n-am mai făcut! Era vară, era cald și nouă ne plăcea să ne aplecăm puțin în afara bărcii mari, mirosind a catran, și să ne prefacem că sîntem gata să cădem în apă, după ce ne săturam privind sălciile de pe mal, somnoroase și pletoase ca Roara, sau cînd ne plictiseam să ne tot uităm la locul gol pe care-l lăsau băbăicile alea mari în apa de culoarea mîlului... Eu și Tanți eram mai afurisite. Rina stătea cuminte pe locul ei, căci e fricoasă tare și nu știe să înoate. Nu știu ce ne făcea, pe mine și pe Tanți, să ne zbenguim atîta: mirosul acela de catran al bărcii, sălciile adormite, ca niște fete despletite după mort, sau fîșîitul băbăicilor care-l făceau pe nenea Mihu să-și încordeze mușchii la fiecare mișcare? Am văzut și un șarpe de apă, venea spre noi ondulîndu-se, ca o funie neagră și lucioasă, dar nenea Mihu l-a izbit cu o nuia și a plecat, și Rinei, care se speriase ca de un balaur, i-a venit inima la loc abia acasă...

După plimbarea aceea, nenea Mihu s-a întors acasă bombănindu-ne tot timpul, și din „draci împielițați" nu ne mai scotea. Și cînd zicea așa se uita la mine. Îl speriasem cît era el de nenea Mihu, iar eu simțeam o bucurie ascunsă că se speriase din cauza noastră. Eram, ca să zic așa, răzbunată! Căci nenea Mihu mă pedepsise cu o zi înainte, mă umilise chiar, arătînd atîta atenție domnișoarei Consuela.

Consuela era o fată din G., mama ei era prietenă cu Buni. Cu o zi înainte de plimbarea cu barca, Consuela venise la noi gătită cu pantofi de lac, cu rochie de mătase albă, transparentă, parfumată nevoie mare și coafată, de parcă ar fi venit la o întîlnire de dragoste, nu la o vecină să-i ceară nu știu ce. Avea cu ea și un coș frumos, împletit din pai auriu și verde, din cele ce se fac la Artizanat, încheiat cu un nasture de pai, și, după ce a stat de vorbă cu ea, Buni i-a prezentat-o lui nenea Mihu: „Mihuț, tu o mai ții minte pe Consuela, fata Marinei?"

Nenea Mihu era în curte, culegea împreună cu mine agude din agudul mare de lîngă fîntînă, plin toată vara de fructele negre ca mura, dulci-acrișoare, care-mi plăceau chiar mai mult decît caisele. Tanți și cu Rina nu scăpaseră de somnul de după-amiază, iar eu, nu știu prin ce minune, mă salvasem mai ușor decît aș fi sperat de cicăleala bunicii care, cînd era vorba de somnul copiilor, nu vroia să știe de nimic. Sora mea mai mică și cu Rina dormeau frumușel în patul din casa de la fațǎ, numai eu izbutisem să trec neobservată prin curte, să mă cațăr, în agudul cel mare, să-i țin de urît lui nenea Mihu care era cam gînditor în după-amiaza aceea. Îl convinsesem cu mare greutate să nu mă desconspire, să nu mă spună bunicii, și să mă suie în agud, căci singură nu prea puteam.

De fapt nu știu bine dacă numai agudele alea negre și acrișoare mă determinaseră să evadez din casă și să rămîn afară cu nenea Mihu. Atunci nu prea știam ce se întîmpla cu mine, știu doar că mă simțeam bine în curte lîngă nenea Mihu, apoi în agud, sus de tot, pe o creangă destul de subțire, dar care pe mine mă ținea. Mă încălzea soarele care ardea, pătrunzînd chiar printre crengile umbroase ale agudului de lîngă fîntînă; soarele alungase rățuștele gălbui, murdare pe burtă de atîta bălăcit, undeva, pe sub gard, sub un alt pom umbros, iar eu stăteam cățărată în agud, în vîrf de tot, vedeam soarele mai de-aproape și-l simțeam în creștet ca pe-o mîngîiere, și sub pleoape ca pe un jet de foc. Cînd deschideam ochii și-i închideam repede la loc, frunzele agudului nu mai păreau verzi, păreau aurii și transparente ca rochia domnișoarei Consuela. Simțeam pe obraz răceala plăcută, mătăsoasă a frunzelor și-l știam pe nenea Mihu prin apropiere, gata să mă ajute să cobor de-acolo, dacă aș fi avut chef s-o fac. M-ar fi luat în brațele lui mari și m-ar fi dat jos, pe pămîntul înfierbîntat, fără să mai am nevoie de scară.

Pînă să apară domnișoara Consuela, nenea Mihu nu era prea vorbăreț, nu-mi mai inventa, ca altădată, tot felul de porecle (mai toate din familia de cuvinte a lui „mucos"), tăcea cam mult și părea cam îngrijorat. Nu culesese decît puține agude în cana aceea de porțelan alb, cu flori mari, albastre și roșii (aveam și eu una la fel, legată de gît cu o sfoară), îl tot bombăneam că au să se scoale fetele și n-au să aibă ce să mănînce, dar el nu răspundea nimic; zîmbea așa, în ne-

știre, și se uita la mine ca la o muscă ce te bîzîie într-una, dar n-ai nici inimă, nici chef s-o alungi. Și deodată a apărut Buni cu domnișoara Consuela, o femeie drăguță, cu buzele înroșite, cu rochia ei albă, transparentă, care era probabil cea mai bună rochie a ei. După ce i-a prezentat-o, nu știu ce-a zis Buni că se duce să-i aducă, ea a rămas cu nenea Mihu față-n față, zîmbindu-și unul altuia ca două cunoștințe vechi.

El a lăsat de o parte cana lui cu agude, s-a spălat repede pe mîini și s-a șters cu un prosop care atîrna undeva, pe un scaun sub agud. A șters apoi scaunul, a poftit-o politicos să șadă, dar ea nici nu s-a așezat bine, stătea mai mult pe marginea scaunului ca o țărancă abia venită la oraș.

Nu-l înțelegeam deloc pe nenea Mihu cum se tot învîrtea în jurul ei, și-i străluceau ochii, de parcă descoperise cine știe ce la acea domnișoară Consuelă. Se uita la ea ca la un film cu Tarzan sau cu Winnetou, se trezise din moleșeala în care zăcuse pînă atunci, și-i tot trăgea cu „domnișoară"-n sus, „domnișoară"-n jos, fără să-și dea seama că stă de vorbă cu o provincială, aproape o țărăncuță, care nici nu știa să stea ca lumea pe scaun. Nu știu, nu prea știu ce-și spuneau, cred că niște lucruri cu totul neînsemnate. Unchiul Mihu a întrebat-o la un moment dat dacă s-a măritat, și ea, zîmbind cu toată gura, i-a răspuns că „încă nu s-a ivit fericitul prilej, dar că au cerut-o destui băieți".

Nu-nțelegeam deloc ce fel de „băieți" erau ăia care o „ceruseră". Dar n-avea importanță. Important era că începuse așa, dintr-o dată, să-mi pară grozav de antipatică domnișoara Consuela, și nu-mi plăcea că nenea Mihu, care pînă atunci culegea agudele, pe care eu le scuturam din pom, după apariția acestei domnișoare nu mă mai băga în seamă și că, la urma urmelor, nu-și mai vedea de treabă. Am început să scîncesc că nu mă mai pot da jos din pom chemîndu-l pe nenea Mihu în ajutor.

— Dă-mă jos din agud, nene, te rog!

Dar nenea Mihu parcă asurzise cu totul, ori parcă evadase într-o insulă pustie cu domnișoara Consuela cu tot, nu mai auzea nimic, nici la stînga, nici la dreapta, nici în sus, nici în jos. Cînd m-a auzit, în fine, s-a uitat plictisit în sus și mi-a aruncat un: „Nu mai bîzîi acolo și dă-te jos singură!"

La început nu mi-a venit să cred că nenea Mihu, care pînă atunci ne făcea toate voile, și mie, și Rinei, și lui Tanți, îmi vorbea *mie* pe tonul ăla! Nu-i vorbă, mai auzisem eu și altădată cuvinte și mai și, chiar și de la Buni, dar nu de la nenea Mihu, și nu pe tonul ăla plictisit și iritat, pe tonul cu care ai vorbi unei gîngănii pe care sfîrșești prin a o strivi fiindcă te enervează. Pe mine totdeauna tonul pe care mi-au vorbit cei mari m-a înălțat s-au m-a scăzut în propriii mei ochi, în stima mea. Ei, la ora aceea nu era vorba chiar de stimă, dar de ceva care aducea a umilire tot cred că era vorba, fiindcă m-am simțit părăsită și alungată ca un cățel rîios... Cînd am văzut însă că nimic nu se schimbă, că nenea Mihu vorbise cu mine pe tonul ăla, mi-a venit să plîng. Mi-era o ciudă teribilă pe domnișoara Consuela, și tot așa de ciudă îmi era și pe nenea Mihu! Simțeam că mă sufoc, acolo în vîrful pomului era cald din cale-afară, muștele bîzîiau prin agud de parcă ar fi fost un stup întreg de albine flămînde, crengile mă zgîriau pe picioare și pe mîini, în cap aveam o pînză de păianjen nesuferită, de care mă păzisem o vreme, dar care acum îmi flutura pe deasupra nasului și mă gîndeam să nu cumva să scap cana cu agude din mînă. Ar fi fost păcat să se irosească atîtea fructe prin praf. Eram gata să ajung cu bine jos din pom, țineam cana strîns la piept cu o mînă — scosesem sfoara de după gît — dar, deodată, cînd mai aveam puțin, m-a fulgerat o idee: că n-ar fi rău dacă aș da drumul cănii cu agude în poala domnișoarei Consuela...

Nici n-am apucat să mă gîndesc bine și am și scăpat-o! Dezastrul de pe rochia albă, transparentă, a domnișoarei Consuela mi-a atras mai multă morală decît aș fi meritat, iar prezența nesuferită a numelui ei în repetatele predici ale lui Buni, chiar după ce nenea Mihu plecase în misiunea aceea periculoasă, mi-a fost cu atît mai greu să o suport cu cît nu pot afirma nici azi, după atîția ani, cu certitudine, dacă gestul meu a fost premeditat sau numai o simplă coincidență a gîndului cu fapta m-a făcut să scap din mînă cana aceea cu agude, chiar în clipa cînd îmi trecuse prin cap năzdrăvănia...

În timpul dv. liber... despre timpul dv. liber!

12 jocuri de cuvinte încrucișate compuse special pentru dv. de:

Dr. Nicolae ANDREI
Doru BĂNCULESCU
B. BOLTEANU
Ion CARAIMAN
Mircea GUJA
Dumitru IACOBESCU
Toma MICHINICI
Giuseppe NAVARRA
Liviu PINTILIE
V. SAVIN
Adam STOICA
Ion ȘUȘELESCU

RESPIRO

ORIZONTAL: 1) Leagăn pentru oameni mari — Hop și-așa! 2) A pune puțin capul jos — Saltele cu... „a te destinde". 3) Cîntec odihnitor pentru cei mici — Oraș în Egipt — Literă chirilică. 4) Fotbal cu bastonul — Santa... , insulă la nord de Noile Hebride. 5) Postav de casă — Cînd se duce... lumea la culcare... 6) Liniște! — Loc de odihnă pentru automobiliști. 7) Fluieră-vînt — Localitate | în Italia. 8) Niște grădini publice foarte apreciate de filozofi — Compus organic. 9) Munte și cabană în Piatra Craiului (2 cuv.) — A lăsa să se odihnească. 10) Aropa'vino-ncoace — Loc liniștit (fig.). 11) Un păhărel de țuică — E campion! — Monoton. 12) Se întoarce! — Un fel de odihnă în mișcare — Reclamă un răspuns.

VERTICAL: 1) Loc de odihnă pe alee — Schimb de zi. 2) Vechi vînzător de ață — Se simte foarte bine. 3) Prielnici unei odihne depline. 4) Cu privire la albinărit (pl.) — A juca în liniște. 5) În liniște! — Asigură o... suspendare plăcută — Casa banilor. 6) Odihnit... în contextul civilizației moderne. 7) Comună în Belgia — Sunet de trompetă — Veselii pădurii. 8) Se recomandă a fi curat... în temă — Case! — Populație din Guineea. 9) Curele! — Deosebit de frumos — Cută! 10) Adiere de vînt — Odihnă... pasivă. 11) Un mod de a te plimba organizat — Face parte dintr-un cerc. 12) E de stat — Pe loc repaus! (pl.)

Mircea GUJA

Dicționar: DER, UCU, ESIO, ORET, EUE

MOMENT MUZICAL

ORIZONTAL: 1) **Pictura** muzicală. 2) Compoziții scenice pentru orchestră, cor și soliști vocali — Suită a compozitorului spaniol Albeniz. 3) Operă de Rubinstein, inspirată de un celebru poem al lui Lermontov — Compozitor austriac (1885—1935), autor al operelor „Wozzek" și „Lulu". 4) Compozitor italian din sec. XVIII, autorul operei în 3 acte „Achile în Sciro" — Cunoscută interpretă engleză de muzică ușoară (Brenda) — „1812" de Ceaikovski. 5) Monedă japoneză — Sunet de goarnă, într-un final de cantată! — Pe cele ale teatrelor lirice „Scala" și „Metropolitan Opera House", Ludovic Spiess și Nicolae Herlea au obținut remarcabile succese. 6) Prenumele cîntărețului francez Rossi — Denumire latină ce se dă unei lucrări muzicale. 7) Primele măsuri dintr-un vals! — Steaua scenei și a ecranului. 8) Diviziune administrativă în vechiul Egipt — Emisiunea simultană a mai multor sunete muzicale de aceeași înălțime. 9) Tînărul care, alături de Faust, rîvnește la dragostea Margaretei (Faust—Gounod) — ... de Barbu, cunoscută cîntăreață română de operă. 10) Vedetă a muzicii ușoare italiene, interpretă a frumoasei melodii „Nina nana" — Tatăl Salomeei, personaj din opera „Salomeea" de Richard Strauss. 11) Localitate în Japonia — Floarea cîntată de Schumann într-unul din liedurile sale (pl.). 12) Compoziții scrise pentru un ansamblu de nouă interpreți — Tînărul cinstit și viteaz, personaj principal al baletului „Surale" de Earullin.

VERTICAL: 1) Marinică cel din melodia lui H. Mălineanu — Compozitor român contemporan, autor al melodiei corale „Sub steagul Partidului". 2) Titlul unei... operete de Ion Hartulary Darclée — Personaj din opera „Othello" de Verdi. 3) Bas italian, oaspete al țării noastre în cîteva rînduri — Scriitor umorist turc, autor al schiței „Fabrica de oale cu fluier". 4) Lac în U.R.S.S. — Simbol mitologic al durerii materne, personaj imortalizat într-o operă a compozitorului Bertali (1605—1669). 5) Personaj din „Bal mascat" de Verdi — Alt personaj de operă, din „Tristan și Isolda" de Wagner. 6) Bile! 7) „Păcală" al Flandrei, căruia Richard Strauss i-a închinat un poem simfonic — Instrument muzical hindus — Ion Luican. 8) La cub! — Rapsodia care l-a făcut celebru pe compozitorul francez Chabrier — În tobă! 9) Instrumente muzicale cu coarde, avînd origine arabă — Fir de urzeală. 10) Posedă — Notația literală a sunetului „mi-bemol" — Într-un clasic final de operetă. 11) Stat în Asia — „... de aur", operă de N. Rimski-Korsakov (pl. neart.). 12) Mare compozitor german de operă, autorul tetralogiei „Inelul Nibelungilor" — Principalul personaj masculin al operei „Pescuitorii de perle" de Bizet.

Giuseppe NAVARRA

Dicționar: SEN, NOM, AGI, ORON, OTU.

mixtum compositum

Din documentele necunoscute ale secolului trecut

NAPOLEON ȘI AERONAUTICA

— Proiecte de invadare a Angliei pe calea aerului —

Inginerul sovietic Dmitri Poliakov, expert în aviație și aeronautică, a scris o carte despre pionierul aviației franceze, Louis Blériot. În timpul documentării întreprinse pentru elaborarea acestei cărți, el a descoperit unele scrieri, hărți și planuri, datînd de la începutul secolului trecut, din care reiese că Napoleon Bonaparte era preocupat de găsirea unei posibilități de a-și transporta trupele în Anglia pe calea aerului — idee desigur destul de îndrăzneață pentru vremea aceea, cînd tentativele de zbor ale omului erau destul de neconcludente.

Făcînd o expunere în fața unui cerc al oamenilor de știință din Leningrad, inginerul Poliakov a arătat că din documentele studiate reies trei variante pe care Napoleon le studia pentru debarcarea trupelor franceze în Anglia, din care două erau de tip aerian. Una din aceste două variante prevedea folosirea unor baloane umflate cu hidrogen care să transporte, pe vreme cu vînt favorabil, oameni și arme de la Calais pe țărmul englez din regiunea Dover, adică pe deasupra celei mai înguste porțiuni a Canalului Mînecii. În scopul realizării acestui proiect, împăratul francez chemase de la Viena, în anul 1812, pe un anume inginer Degen, care realizase primul balon dirijat cu ajutorul unor aripioare.

Cealaltă variantă a trecerii pe deasupra canalului se baza pe experiențele unui pirotehnician...

(Continuare în pag. 312)

1 C	2 A	3 C	4 A	5	6 A	7	8 O	9 R	10 ◩	11 S	12 S
2 D	Z	O	N	■	M	A	T	E	L	O	T
3 N	U	D	■	C	A	N	I	C	U	L	A
4 I	G	■	T	A	R	C	■	I	P	A	T
5 F	A	L	E	Z	A	■	S	■	I	R	I
6 E	■	I	L	I	■	A	T	A	■	I	U
7 R	U	M	E	N	I	T	I	■	C	I	N
8 ◩	S	I	F	O	N	■	N	E	A	■	I
9 P	■	T	E	U	■	M	A	■	P	Y	■
10 O	D	E	R	■	G	O	■	A	R	A	L
11 R	U	■	I	T	I	N	E	R	A	R	E
12 T	R	E	C	A	T	O	R	I	■	A	U

DE LA MUNTE LA MARE

ORIZONTAL: 1) Temerarii munților (sing.) — Ajung sus fără unu! 2) Aer de munte — Lup de mare în devenire. 3) Poate fi și mare — Zile de vară (sing.). 4) Frig pe sfîrșite! — Un ocol... pe la stînă — Rang mare (od.). 5) Aleea de pe litoral — Vechiul rîu al Spartei. 6) Fluviu în U.R.S.S. — Fir — Chiot. 7) Bronzați... în cuptor — Luntre mică, barcă. 8) Răcoritoare fără prea mari pretenții — Cușma strălucitoare a munților. 9) Instrument de desen — Intră în mare! — Paul și Virginia! 10) Fluviu care se varsă în Marea Baltică — Geo! — Marea cea mai mică. 11) Un rîu secat! — De la munte la mare. 12) Unde se bat munții în capete — Iute (reg.).

VERTICAL: 1) Ai noștri ca brazii (sing.) — Un oraș la mare. 2) Centru industrial și stațiune climaterică în jud. Prahova — Începe să se usuce! — E ca de piatră. 3) Pește oceanic — Liman (pl.). 4) Fiecare cu vara sa — Un fel de du-te-vino montan. 5) Vraja mării (pentru unii) — Eta! 6) Lac și stațiune în Bărăgan — Se topește după o baie bună — Băutor prin excelență. 7) Pisc montan foarte ascuțit — Cal de mare! — Prefix... de unul singur... 8)... și prefix pentru ureche — Locuința de iarnă a Mioarei — Din mers! 9) Specifici marilor altitudini — Suprafețe de pămînt. 10) Animal din pădurile munților noștri (pl.) — „Floare neagră" de stîncă. 11) Băi de soare — Ruda cu excursiile. 12) Complexe de odihnă și agrement la munte sau la mare — Animale „cu valoare" în mare.

Doru BĂNCULESCU

Dicționar: IPAT, IRI, ILI, OTI.

nician din Marsilia, pe nume Ruggieri, care reușise să proiecteze în aer, cu ajutorul unei pulberi speciale, berbeci în greutate de 70 kg fiecare. Cînd ajungeau la o anumită înălțime și la o distanță destul de apreciabilă, pulberea își înceta acțiunea și berbecii coborau pe pămînt cu ajutorul unor parașute care se deschideau în cădere. Distanța la care erau proiectați berbecii în cursul experiențelor, ca și greutatea fiecăruia — echivalentă cu a unui soldat — se potriveau calculelor lui Napoleon de a trimite pe această cale trupe și arme în Anglia.

Toate aceste pregătiri în vederea unui atac-surpriză pe calea aerului erau ținute în cel mai strict secret de împărat — dovadă că nici n-au rămas prea multe dovezi asupra lor în arhivele Franței.

Punerea în practică a acestor îndrăznețe planuri, desigur, nu s-a realizat, dar rămîne de reținut interesul deosebit pe care Napoleon îl manifesta pentru orice idee în legătură cu deplasarea omului prin aer. El — care era cunoscut ca un conservator incorigibil, mai ales în privința tehnicii — unde nu concepea progresul decît pornind de la stadiul deja atins, fiind refractar oricărei idei total noi — și asta s-a văzut și dintr-o întîlnire cu americanul Fulton, care i-a propus piroscaful inventat de el și pe care l-a refuzat categoric — tocmai el s-a arătat atît de sensibil la avantajele pe care i le-ar fi putut oferi tehnica zborului.

I. VULPESCU

mixtum compositum

OAMENI ȘI PASIUNI

COLECȚII CIUDATE

Colecționarul este prin definiție un original. În genere se colecționează tablouri, mărci poștale, cutii de chibrituri, monede, cărți, minerale — dar fantezia „microbistului" este inepuizabilă. De cele mai multe ori aceste colecții n-au valoare decît pentru cel care le posedă; nu rareori însă proprietarii lor aduc prin cercetări pline de răbdare reale servicii, deoarece lărgesc limitele cunoștințelor noastre.

„Lexiconul internațional al colecționarilor" apărut, nu demult, la Nürnberg, după 15 ani de pregătire, demonstrează că nu există practic nici un obiect care să nu trezească interesul vreunui colecționar. Autorul volumului, Karl Pawlas, este el însuși un pasionat colecționar, și anume în mai multe domenii: strînge pantofi și ghete, arme de toate soiurile, muniții, bancnote, fotografii de uniforme, decorații, timbre, ilustrate, ziare și reviste.

În lexiconul său de 380 de pagini el citează 14 287 colecționari din 90 de state care se pasionează pentru 4 192 obiecte diferite. Lucrarea nu este însă exhaustivă. Să facem cunoștin-

ANTRACT

ORIZONTAL: 1) Privitori la un spectacol.2) Trasă pe sfoară... la teatru — Situație dramatică.3) Redat din suflet! — Relaxări în teatru — Munte! 4) Debutează în „Nicnic"! — Piese jucate și de... amator! — — Strălucirea unor... recuzite feminine. 5) Omul care dă replici — Mare admirator al... prunului.6) Reprezentanți ai secolului tehnico-științific în teatru. 7) Mult mai puțin! — Final dramatic! — Principat în vechea Indie. 8)Artistă în accepție generală — Ca „Mielul turbat".9) Fond de... grimă — Cele două din... Toba! — „Regele moare".10) Complex sportiv în U.R.S.S. — O artistă distinsă. 11) Anti-teatru — Curierul de ambe sexe. 12) Un act sportiv — O reprezentație... „a-ntîia" (pl.).

VERTICAL: 1) Rampă de lansare pentru stele — Are mai multe tablouri — Vis spulberat! 2) Scena — Concepție de montare artistică.3) A fost odată... — Un artist trecut prin... focul sacru.4) A ieșit din act! — A încetat să mai existe (fem.) — Un fel de șmecher între amici. 5) A scoate negru pe alb — La intrarea în teatru! — Apare de sus! 6) Geniul nopții la scandinavi — O mamă ca o... stîncă (mit.). 7) Specific satirei (fem.) — 1 000 8.) Tatăl Taliei, muza teatrului — Rîie (pop.).9) Nume masculin — Măsură de capacitate pentru lichide — Personaje negative.10) Matineu (abr.) — Satirico-comic — Scene jucate fără nici un cuvînt.11) Instalație de lumini — Un artist în timpul liber. 12) Joc actoricesc.

Liviu PINTILIE

Dicționar: IDAR, GTO, ANAR, RIE, ITIE.

ță deci cu cîteva curiozități despre colecții și colecționari.

O COLECȚIE ÎN... STOMAC

Medicii care au atîtea pasiuni colaterale sînt și cei mai mari și mai originali colecționari. Chirurgul G. Petujov din Briansk (U.R.S.S.) are una din cele mai mari colecții de obiecte extrase din... stomacul pacienților operați. Sînt reprezentate din belșug: monede, nasturi, cuie, bile de oțel, ace de cusut și căpăcele de metal. Printre cele mai interesante piese se numără un ceas de mînă înghițit accidental de un mecanic, o piesă de șah, o regină, pe care un jucător cam nestăpînit a înghițit-o în clipa în care a constatat că e mat și o colecție de 25 de chei — una pentru deschis sticle de bere și 24 obișnuite, găsite în stomacul unui artist de circ.

Doi medici parizieni, buni prieteni între ei, colecționează unul bufnițe, celălalt cîini. Cel îndrăgostit de pasărea nopții posedă cele mai diverse obiecte și bibelouri, cărți și tablouri legate de bufniță. Inclusiv farfurii, vaze, scrumiere, pușculițe, sfeșnice, lămpi și cîte și mai cîte, toate în formă de bufniță.

Un alt colecționar are niște obiecte și mai bizare: sticle din timpul domniei lui Louis Philippe, cu reflexe de opal, cu gîtul de forma unui deget poruncitor; labe pentru scărpinat, de fildeș, din evul mediu, care ar putea fi luate drept sceptre; rădăcini de mătrăgună în formă de mînă; „mîini fermecate", de fapt mîini omenești unse cu alifii speciale, folosite ca talismane pentru descoperirea comorilor ascunse; „mîinile diavolului", care nu sînt decît corali; țesături, gravuri și planșe cu mîini.

O colecție macabră este și aceea a englezului Sir Thomas de Thyrwett. El păstrează în castelul său victorian frînghii de spînzurați, etichetate cu grijă. Cea mai valoroasă piesă: frînghia care a servit la execuția lui Thomas **Blount**, spînzurat sub domnia **lui** Henric al VII-lea **Plantagenetul**, rege al Angliei între 1485 și 1509.

NICI O BRÎNZĂ...

Etichetele constituie, în genere, un obiect de colecție. Pictorul parizian Jean Fort colecționează etichete de pe ambalajele de brînză. Pe unde merge, deschide bufetele și frigiderele și dezlipește imediat etichetele de pe cutiile de brînză. La restaurant, unde de obicei brînza se servește desfăcută, pe o farfurie, el cere cutia întreagă cu învelișul ei original. Vizitează magazine alimentare din cartierele cele mai îndepărtate și cumpără cantități inimaginabile de brînzeturi. Se spune că, în general,

1 P	2 I	3 N	4 G	5 P	6 O	7 N	8 G	9 ■	10 S	11 A	12 H
2 A	V	I	O	A	N	E	■	P	A	V	A
3 R	A	V	A	S	E	■	P	O	C	A	L
4 A	R	E	N	A	■	S	A	L	I	N	A
5 S	■	L	A	R	G	I	M	I	■	S	T
6 U	S	A	■	I	U	T	I	■	S	■	E
7 T	A	R	A	■	R	A	N	I	T	E	■
8 A	L	E	R	G	A	■	T	R	A	G	E
9 ■	T	■	M	U	I	A	■	I	R	A	T
10 M	U	T	A	T	■	R	O	T	U	L	A
11 A	R	A	T	U	R	A	■	A	R	A	P
12 T	I	T	E	I	■	C	U	T	I	T	E

ORIZONTAL: 1) Sport de masă — Idem. 2) Evoluează la înălțime — A amenaja un teren. 3) Bilete pentru... — ...cupă. 4) Teren de sport — Sare din plin. 5) Din aceeași categorie cu lungimea și înălțimea (pl.) — Extremă stîngă! 6) O deschidere frecventă — Buni la proba de viteză. 7) Greutate — Luate de turiști. 8) A face sprint... — ... și a face tir. 9) A se topi — Venit domnesc (od.). 10) După un schimb de locuri — Țintă a loviturilor... nesportive. 11) O realizare în cîmp — Distins cu bronz. 12) Petrolul — Arme albe.

VERTICAL: 1) Accesoriu într-un sport al temerarilor — Victoria șahiștilor. 2) Apărătorul din poartă — Sărituri. 3) Restabilirea egalității pe teren — Tot de la Ieși. 4) Alergare — Participante la lupte. 5) Aeromodele — Fructe... catifelate. 6) Extremă africană — A vorbi... vorbind de păsări. 7) Ene! — Un fel de plasă — Prăjină. 8) Teren. 9) Extreme — Provocat de adversar. 10) Partener la un antrenament de box (pl.) — Vedete. 11) Înaintare — A echilibrat scorul. 12) Echipament pentru profesioniști — Săptămîna sportivă (pl.).

Ion ȘUȘELESCU

Dicționar: IRAT, ONE, GURAI.

mixtum compositum

conținutul îl aruncă în crematoriul de gunoi. Așa a reușit să aibă în colecția sa un Romeo oferind Julietei sale extaziate o felie de brînză din Normandia; două femei reproduse după Rubens, privind admirativ o roată de brînză de Olanda; un peste care se pretinde ... corbul lui La Fontaine, emblema brînzei „știuca lacomă"; un buchet de flori colorate sub o banderolă pe care scrie „săptămîna națională" și o scenă pasională din „Cleopatra" sub care se află legenda... 45% grăsime.

Colecția lui I.G. Tinin din Moscova cuprinde aproape toate steagurile din lume. „Veteranul" drapelelor datează din secolul al XII-lea și e originar din Danemarca. Din documentația care însoțește colecția lui Tinin reiese că drapelul Australiei a fost „inventat" de un elev care l-a împodobit cu constelația Crucea Sudului sau că pe cel al Indoneziei, pasărea are 17 pene, pentru că independența națională a țării e sărbătorită la 17 august.

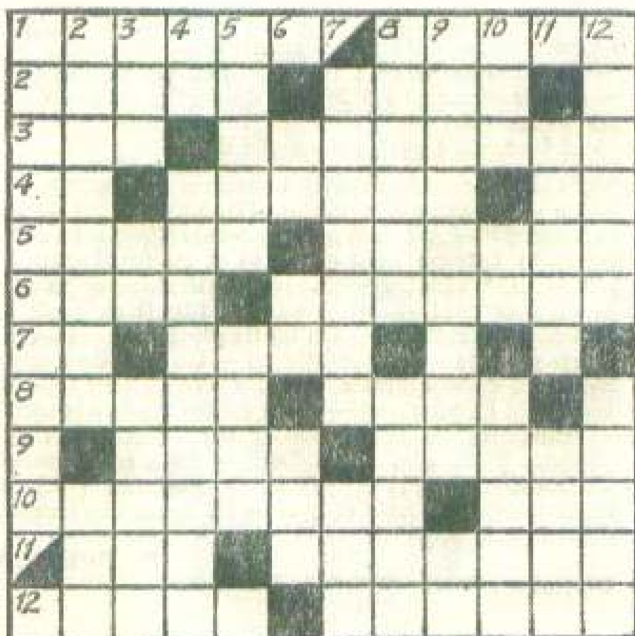
Tot un moscovit, K. Pokronski, are o colecție de peste 2 000 creioane provenind din aproape toate țările lumii. Există creioane cu 3 sau 8 muchii, plate sau elipsoidale, creioane care au la capăt o pensulă, o lupă sau chiar un... clopoțel. Altele au imprimate pe ele maxime și cugetări, date calendaristice, tabla înmulțirii, fotografii de stele de cinema, semne de circulație sau diferite reclame.

DE LA MINIJUPE LA COSMONAUTICĂ

Iosef Arentowicz, fost director al Oficiului de măsuri și greutăți din Varșovia, a avut toată viața o singură pasiune — una și bună — a colecționat măsuri și greutăți. Colecția sa numără peste 1 000 exemplare din diferite epoci și regiuni de pe glob. Printre exponate cele mai prețioase sînt măsurile și greutățile feniciene de acum 2500 de ani, și cele chinezești din secolul al XIV-lea.

Un alt polonez, Leopold Pomarnacki, pădurar din Radam, a colecționat 2 000 de ouă aparținînd unui număr de 230 de specii de păsări. El a început

VERNISAJ

ORIZONTAL: 1) Un sine qua non al vernisajului — Condiție a măiestriei în toate domeniile artelor plastice. 2) Lucrare de artă — Renumit porțelan. 3) Din nou — Cunoscut om de artă, din stirpea lui... Sfarmă-Piatră. 4) Nicolae Tonitza — Sală din București unde se organizează expoziții de pictură, sculptură etc. — Încep portretul! 5) Nuanțe de culori — Opere de artă aflate în patrimoniul statului. 6) Renumit pictor și grafician român — Stimulent pentru colecționarea de opere de artă (pl.). 7) Lucas Cranach — Unul dintre întemeietorii Școlii de Arte din București. 8) Bici (reg.) — Divinitate reprezentată în fel și chip de sculptorii și pictorii Egiptului antic. 9) Cel de la Smîrdan a constituit subiectul unei celebre pînze de N. Grigorescu — Maestru emerit al artei. 10) Ostași — Mare sală de spectacole din Viena. 11) Culoare — Expoziție plastică. 12) Instrumentul pictorului — Servesc la etalarea și amestecarea culorilor.

VERTICAL: 1) Procedeu pictural pentru obținerea unei luminozități maxime. 2) Eroină pașoptistă, evocată plastic de Al. Ciucurencu — Mame (arh.). 3) De culoare albastră — Din penel! — Aici se organizează expoziții. 4) Perete! — Produc o impresie puternică (fem.). 5) La loc de cinste... în salon — Zeiță egipteană. 6) Ecol — Paul Atanasiu — Vaporaș olandez. 7) Aveau multe odalisce — Interjecție. 8) Renumită sală de vernisaje din Capitală — A forma. 9) Pun în... evidență realizările din domeniul artelor plastice — Pronume personal. 10) Cu un cunoscut muzeu pe malul lacului Herăstrău — Aur — Postură. 11) A se împotrivi — Seamănă perfect cu modelul. 12) Cele... trei grații dintr-o poveste de Ion Creangă — Colecții de artă.

Dr. Nicolae ANDREI

Dicționar: IUSCA, AEZ, IME, MAAT, CAG, RAP.

să colecționeze ouă de cînd avea 14 ani și acum, aflat la vîrsta pensionării, afirmă că în colecția sa sînt reprezentate aproape toate tipurile de ouă, lipsind poate șapte sau opt!

Herluf Hansen din Copenhaga colecționează, în schimb, pene de păsări. Colecția sa conține un număr impresionant de tipuri de pene de diferite culori și dimensiuni aparținînd celor mai variate păsări, de la cercul polar la ecuator. O secție specială a colecției o formează penele folosite ca podoabe în vestimentația oamenilor.

Colecționarii de fotografii de toate genurile sînt foarte numeroși. Și ei țin adesea pasul cu moda. Un pensionar american colecționează fotografii de fete tinere în minijupe. Geologul sovietic A. Salomin din Magadan colecționează fotografii, timbre, afișe, decupaje din ziare și reviste în legătură cu cosmonautica.

Dar cîte pasiuni nu-i animă pe oameni? Un colonel sovietic în retragere dispune de o adevărată armată — peste 50 000 de soldați de plumb. Alții string plicuri de lame de ras, eșantioane de cafea, bilete vechi de metro și tramvai, pipe stricate, suporturi pentru pahare de bere, machete, țigarete, scoici și melci, instrumente muzicale, foițe de învelit portocale și cartele de alimente. Să arătăm, o dată în plus, pînă unde merge sacrificiul colecționarului: francezul care colecționa cartele se lipsea de rațiile cuvenite în timpul celui de-al doilea război mondial, numai ca să-și păstreze cartela întreagă cu toate tichetele.

CU NASUL ÎN VÎNT: CINE-I MAI SIMȚITOR?

Deși nu ne dăm seama, trăim în permanență într-o adevărată baie de mirosuri, generată de moleculele invizibile pe care le degajă ființele și obiectele înconjurătoare. Ele plutesc cu densități mai mult sau mai puțin mari în mediul în care trăim. Pe unele le percepem, pe altele nu. Dar și pe acestea animalele, deși mai puțin evoluate decît omul, le simt. Există varietăți de fluturi (de pildă Arctias Selene) ai căror masculi simt mirosul femelei de la nu mai puțin de 11 km distanță.

Porcul este și el înzestrat cu o mare sensibilitate olfactivă. Dealtfel, în Franța, porci, special antrenați, sînt folosiți la căutarea trufelor — un soi de ciuperci foarte apreciate de gastronomi.

Cercetînd posibilitățile olfactive ale unor animale, un om de știință sovietic, I.V. Frolov, a putut să evalueze la o

PASIUNEA DV.

1 C	2 H	3 I	4 G	5 R	6 I	7 T	8 U	9 R	10 I	11 ■	12 V
2 H	A	N	I	■	C	R	E	A	T	I	I
3 I	L	U	S	T	R	A	T	A	■	N	N
4 B	A	T	■	R	E	E	■	B	U	D	A
5 I	■	I	P	A	■	O	M	E	N	I	I
6 T	E	L	E	G	R	R	I	■	A	F	O
7 I	X	■	S	A	R	A	D	A	■	E	R
8 ■	P	A	C	T	■	J	O	C	U	R	I
9 R	E	P	A	O	S	■	U	T	■	E	E
10 A	D	O	R	A	T	A	■	O	R	N	■
11 I	I	R	I	R	E	■	U	R	I	T	I
12 I	A	T	■	E	R	U	D	I	T	I	E

ORIZONTAL: 1) Furnizoare de etichete pentru anumiți colecționari (au focul lor!). 2) Tătaru pe post de coordonator (pl.) — Mostre dincolo de limitele amatorismului. 3) O „carte" între mai multe, dar nu din bibliotecă — Numai bine! 4) Cîștig... la biliard! — Grefă la inimă! — Jumătate capitală europeană. 5) Ei, la revedere! — Tratat foarte popular. 6) Numere la un „loto" hipic — Cît se poate de... afon! 7) „Nouă" — Joc de cuvinte din lumea rebusiștilor — Literare! 8) O dovadă de bună înțelegere — Pasiunea dv., dragi dezlegători. 9) Odihnă ... absolută — Do de... mult — O dublă existență! 10) Iubită cu pasiune — Ornamental (abr.uz.). 11) Manie de reclamagiu — Ce nu ne place (pl.). 12) Privește „cum spune" poetul — — Adevărata bogăție a unui bibliofil.

VERTICAL: 1) Asistenți în materie de... propria pasiune — A fermeca, a încînta (fig.). 2) Un fel de aulă industrială — A folosi mărci poștale (fără a face filatelie). 3) Într-un mod cu totul și cu totul gratuit — „O parolă" vînătorească. 4) Manifestare apreciativă la un spectacol — Niște oameni tăcuți ca peștii! 5) Diana la Olimpiadă. 6) Un fel de nimicuri pescărești... foarte gustate — E condițional — Un cub de lemn. 7) Pasiunea decupajului artistic. 8) Vuiet (reg.) — Rîu în Franța (Aquitania) — L-au trecut toate nădușelile. 9) Prozator german (1831–1910) — Amatori de... cîntec... joc... etc. 10) Caiete! — Asta n-are pereche — Ceremonial. 11) Deosebit de pasionat (pl.). 12) Pasiunea de... a bate cîmpii — Exponat din frumosul nostru port popular.

B. BOLTEANU

Dicționar: UET, MIDOU, RAABE.

mixtum compositum

jumătate de milion numărul mirosurilor pe care un cîine este în stare să le distingă. Potrivit aceluiași autor, omul, chiar dacă este foarte bine antrenat, poate distinge abia cîteva [mii] de mirosuri. Pe de altă parte, un cîine poate recunoaște o substanță aromatică cum este timolul, chiar dacă aceasta este diluată în apă în proporție de o parte la zece mii de miliarde de părți, ceea ce ar echivala cu un pahar dizolvat... în mare.

Fapt este că — pe drept sau pe nedrept — cîinele a reușit să devină celebru pentru însușirile sale olfactive, care sînt mai binecunoscute pentru că sînt observate de foarte mult timp, de milenii.

Deși se știe bine că mirosul cîinelui este remarcabil, mecanismul acestui simț neobișnuit plutește încă în domeniul ipotezelor. Unele afirmă că sensibilitatea mucoasei nazale a animalului este un răspuns al nervilor la așa-numitele vibrații moleculare. Altele susțin că ea este un răspuns nervos la absorbția moleculelor mirositoare. În acest caz membrana olfactivă ar prezenta „lăcașuri" corespunzătoare tuturor formelor pe care le pot avea diversele molecule mirositoare, iar fiecare corespondență ar defini un miros anumit. Se pare însă că aceste două ipoteze, care au cea mai largă circulație, nu dau nici pe departe satisfacție.

Oamenii de știință consideră că oricît de mare ar fi sensibilitatea mucoasei nazale a cîinelui, ea nu poate explica flerul extraordinar al acestuia. Ei sînt convinși că există un alt mecanism decît cel al mirosului care se conjugă cu acesta. Oare cum ar putea fi explicate numai cu ajutorul mirosului fapte ca, de pildă, înapoierea la locul de origine a unui cîine transportat la zeci de kilometri într-o ladă închisă?

Făcînd un bilanț al performanțelor olfactive ale cîinelui cercetătorii au reținut că animalul recunoaște, chiar după cîteva ore, un obiect pe care l-a atins stăpînul său, dar nu-și recunoaște stăpînul dacă acesta e gol și nici urmele pe care el le-ar lăsa umblînd desculț. Cîinele îl ia drept stăpîn pe orice om îmbrăcat cu hainele acestuia și drept străin pe stăpîn dacă poartă hainele altuia. Prin urmare, ceea ce recunoaște cîinele nu este mirosul corpului stăpînului său, dar ce altceva?

S-a constatat că, în anumite cazuri, posibilitățile de detecție de care dispune cîinele nu au legătură cu mirosul. Astfel, un cîine poate urma traseul unui fir electric, așezat sub dușumea, atîta timp cît prin acest fir trece curent. În momentul în care curentul este întrerupt, cîinele se oprește și el. Cărui tip de fenomen fizic îi corespunde acest mecanism? Iată o întrebare care nu are darul să simplifice problema nerezolvată a flerului fenomenal al cîinelui.

SPIRITUL LOR...

- *Nu-ți poți clădi o reputație numai pe ceea ce ai de gînd să faci.*
  HENRY FORD

- *Anii ridează pielea, dar lipsa entuziasmului face zbîrcituri pe suflet.*
  MARLENE DIETRICH

ȘTIAȚI CĂ...

1 B	2 U	3 S	4 O	5 L	6 A	7 ■	8 A	9 L	10 I	11 A	12 J
2 A	R	A	M	A	■	O	L	A	N	D	A
3 B	A	N	■	B	A	L	E	N	A	■	P
4 I	N	I	M	I	■	T	A	C	■	V	O
5 L	I	E	■	R	E	■	S	E	V	A	N
6 O	U	■	P	I	S	T	A	■	A	S	E
7 N	■	M	U	N	T	I	■	O	R	E	Z
8 ■	M	A	R	T	I	N	I	C	A	■	I
9 C	A	R	P	■	C	U	R	E	N	T	■
10 O	R	■	U	T	■	T	E	A	■	O	N
11 P	E	T	R	O	L	■	A	N	I	N	I
12 T	E	M	A	■	V	A	L	■	C	A	L

ORIZONTAL: 1) ...odată cu inventarea ei de către chinezi s-a produs o adevărată revoluție în navigația pe mări și oceane — Bronzul, de pildă. 2) ...descoperirea acestui metal a constituit în vremea sa un pas imens în evoluția mijloacelor de producție — ... în această țară europeană o apreciată parte din teritoriu se află sub nivelul mării. 3)... „mijlocul de plată" de pe insula Yap (Oceania) este un disc de aragonit mare cît o piatră de moară — ...cel mai mare mamifer de acest fel din lume a fost vînat în 1922 și avea 33 m lungime și 185 000 kg. 4) ...prima înlocuire a acestui organ uman a realizat-o renumitul chirurg Christiaan Barnard (pl.) — Muți — Intră în vorbă! 5) Ciocîrlie — Ere! — Lac caucazian. 6)... l-a făcut celebru pe Columb — ...pe cele de sare se obțin viteze automobilistice în jurul a 1 000 km pe oră (sing.) — Așa (pop.). 7)... cei mai mari din lume sînt Himalaya — ... indienii americani cred că obîrșia acestui aliment este un dar al lui Manoto. 8)... în această insulă din Antile vulcanul Mont Pelée a distrus printr-un jet de gaze,la începutul secolului, orașul Saint Pierre. 9)... de la acest neam s-ar părea că vine numele Munților Carpați — ... cu ajutorul lui s-a pus la punct, pentru prima oară în Franța, o nouă metodă de anestezie. 10) Ore! — Centru de greutate! — Interjecție — În cont! 11)... tot în Franța s-a realizat din această hidrocarbură carne sintetică care nu se deosebește cu nimic la gust de cea de proveniență naturală — Arboret de luncă. 12) „Știați că..." — ...cele mai periculoase sînt tsunami, provocate de cutremure și erupții submarine (sing.) — Armăsar.

VERTICAL: 1)... în acest oraș a existat una dintre cele 7 minuni ale lumii, „Grădinile suspendate ale Semiramidei" — Matur. 2)... folosirea acestui combustibil la rachete va permite omului să se deplaseze cu viteze din ce în ce mai mari — ... acest fenomen natural cauzat de atracția lunii atinge intensitatea maximă de 19,2 m la Fundy Bay (Canada). 3)... acest mijloc de transport are originea în obiceiul vînătoresc de a căra animalul ucis tîrîndu-l — Fruct — Pe munte! 4) Ființă superioară — ... fenicienii își vopseau veșmintele cele mai de preț cu această substanță extrasă din scoici. 5)... de la această construcție cretană vine denumirea clădirilor cu multe camere și galerii cărora foarte greu li se descoperă ieșirea — Teo! 6) De la răsărit — În salvă! 7)... acest rîu românesc are 699 km — Teritoriu. 8) Iubită — De necrezut. 9)... împrumută forma unor ornamente arhitecturale — ... cel mai mare din lume este Pacificul cu 180 000 000 km². 10) Diminutiv feminin — Acest animal preistoric, unic în lume, mai trăiește azi doar în Insula Comodo (arh. indonezian) — Pană. 11) Da, invers! — ... cele mai mari din lume se construiesc în Japonia — 1 000 kg. 12)... acest popor are o tehnică deosebită de aranjare a florilor numită ikebana (pl.) — ...acesta este unul din cele mai lungi fluvii din lume.

Dumitru IACOBESCU

Dicționar: SEVAN, ASE, TEA.

SPIRITUL LOR...

• *Muzica modernă este O.K., sîntem toți de acord, dar de ce a trebuit ca să apară tocmai în epoca noastră?*
ORSON WELLES

• *Dacă paltonul unui bărbat are buzunarele rupte și la sacou îi lipsesc jumătate din nasturi nu-i rămîne decît sau să se însoare sau să divorțeze.*
FERNANDEL

• *Cînd un om deștept se consideră prost, nenorocirea nu e prea mare. O adevărată nenorocire este cînd un prost se consideră deștept.*
CHARLIE CHAPLIN

• *Natura prosperă prin răbdare; omul prin nerăbdare.*
JOHN B. HALDANE

• *Moda este un fenomen foarte straniu. Creatorii fac o greșeală și milioane de femei plătesc pentru ea.*
SOPHIA LOREN

• *Tragedia vieții constă în ceea ce moare într-un om în timp ce trăiește.*
ALBERT SCHWEITZER

• *Vorbim că ne omorîm timpul, ca și cum, vai, nu timpul este acela care ne omoară pe noi.*
ALPHONSE ALLAIS

• *Tocmai cînd te gîndești că ziua de mîine nu va veni niciodată, este de acum ieri.*
AGATHA CHRISTIE

• *Nu avem niciodată timp să ne grăbim.*
JOHN WESLEY

• *Obișnuința este sau cel mai bun slujitor sau cel mai rău stăpîn.*
PABLO CASALS

• *Limbajul este un lucru minunat. El poate fi folosit pentru exprimarea gîndurilor noastre, pentru a ascunde gîndurile noastre sau pentru a înlocui gîndirea.*
FRANK SINATRA

ORIZONTAL: 1) Telejurnal! — A da strălucire (fig.). 2) Arta de a face un spectacol — Aici... ai o stea! 3) Factorii esențiali dintr-un prim plan — Confirmarea sonoră a unei realizări. 4) Colaborator TV. 5) Cu acestea programul ia sfîrșit! — Radioteleviziune — A avea succes. 6) Mod de emisie a undelor — Pămînt. 7) Prilejuiește un program pînă-n zori (pl.) — Sonor (pl.) — Uvertură la o operă! 8) Spate — Apar pe micul ecran (abr.) — Personaj din serialul „Mușatinii". 9) Care — Stan și Bran, comici vestiți. 10) Un program al zilei (pl.) — Sanda (e foarte cunoscută!). 11) Timpul reluărilor din ultimul an — Privit dintr-o parte! 12) Tele... spectatori în studio.

VERTICAL: 1) Nu are siguranță (fem.) — Un final cu muzică . 2) De unde se vede că programul de mîine începe astăzi. 3) Din „Viața satului" — Un fel de „ecran" cu imagine tridimensională. 4) Mire (pl). — Recuzită (bogată prin variație) a prezentatoarelor. 5) Reglează intensitatea curentului — Localitate în India. 6) Suprafață etalon (abr.) — Ecran cu perspective lărgite (pl.) — Se întoarce la stînga! 7) „O stea" superioară altor patru — Cursive! — Livada transilvanului. 8) Sunete nearticulate — Sînt la înălțime.9) Caracterizat cu mult zel — Din portul nostru popular. 10) Notă muzicală (od.) — A „regla" contrastul. 11) Verbul unei mese rotunde — Tub conic, amplificator de sunet (pl.). 12) De plăcere... pe mare — Transmis la cererea telespectatorilor.

Toma MICHINICI

Dicționar: TENI, RAT.

mixtum compositum

SFATURI GRATUITE

din surse competente

• *Nu faceți celorlalți ceea ce ați vrea să vă facă ei vouă. Gusturile lor ar putea să difere de ale voastre.*

BERNARD SHAW

• *Nu aveți încredere în bani, dar puneți banii într-un loc de încredere.*

O. W. HOLMES

• *Mîngîiați cît mai mult frazele voastre și ele vor începe să surîdă.*

ANATOLE FRANCE

• *Priviți viața ca un spectator atent și veți vedea că numeroase drame se termină ca o comedie.*

H. BERGSON

• *Nu judecați oamenii după cei cu care se adună. Nu uitați că Iuda avea amici ireproșabili.*

E. HEMINGWAY

• *După ce ați învățat destul, uitați totul și scrieți ca și cum n-ați fi învățat nimic.*

MARTIN WEGELIUS

• *Prețuiește cuvîntul. Orice vorbă poate fi ultimul tău cuvînt.*

STANISLAV JERZY LEC

• *Nu trebuie să contați decît pe voi înșivă. Și nici asta prea mult.*

TRISTAN BERNARD

• *Spuneți că excepția confirmă regula. Nu vă hazardați să explicați cum.*

G. FLAUBERT

• *Nu trebuie numai să ierți, trebuie să și uiți.*

D-NA DE STAËL

• *Trebuie să meriți laudele și să renunți la ele.*

FÉNÉLON

• *Să viețuim în așa fel încît moartea să ne-o plîngă și antreprenorul de pompe funebre.*

MARK TWAIN

• *Îți recomand să ai grijă de minute; orele vor avea grijă singure de ele.*

PHILIP CHESTERFIELD

• *Fiți optimiști. Medicina a descoperit mult mai multe remedii decît relele care există.*

A. DE CAPUS

• *Fiți modești! Este genul de orgoliu care displace cel mai puțin.*

JULES RENARD

• *Nu luați tragediile prea în serios; oricum, nu veți părăsi lumea asta fiind în viață.* ELBERT HUBBARD

E BINE SĂ ȘTIM CĂ...

în fiecare an...

...Soarele pierde 132 trilioane de tone din masa lui;
...Sistemul solar parcurge în spațiu 600 milioane de kilometri;
...Pămîntul primește de la Soare o energie de 14.10[18] kWh;
...Cad pe pămînt cîteva mii de tone de substanțe meteoritice;
...Cifra medie a furtunilor dezlănțuite pe pămînt este de 16 milioane;
...Cursurile de apă varsă în mări și oceane 30 000 kilometri cubi de apă;
...Cad pe pămînt 400 000 kilometri cubi de precipitații atmosferice;
...Cursurile de apă aduc în mări și oceane 15 kilometri cubi de nisip și argilă;
...Se produc pînă la 3 eclipse de lună;
...Se înregistrează pînă la 10 000 cutremure de pămînt.

ÎN VACANȚĂ, O CARTE...

ORIZONTAL: 1) Autoarea volumului de nuvele „O plimbare la Băneasa" (Iulia) — A scris nuvela satirica „O plimbare cu barca". 2) Dă din coadă! — „... la Costinești", poezie de Nicolae Tăutu din volumul „Rapsodia Română — Ușile! 3) „... ani de vacanță", roman de Jules Verne — Roman de Mihail Sebastian (neart.). 4) Proiectil — Prefix pentru jumătate — Cei! 5) Scriitor din R.P. Ungară, autorul volumului de nuvele „Zile de odihnă" — Notă muzicală — Rîu în Camerun. 6) Poet sovietic, a scris „Sania gonește, zările se sparg..." — Frîntură de timp. 7) Autorul poeziei „Amurg marin" (vol. „Primăvara cosmică") — Ziua de primire a Corei, mătușa Odiliei din romanul „Climate" de André Maurois. 8) Negație — Instanță — Decor de iarnă. 9) Primire cu pretenții. 10) Orașul foarte drag lui Panait Istrati și Fănuș Neagu — Personaj din piesa „Vilegiaturiștii" de M. Gorki. 11) Eroul nuvelei „Două zile la Slănic" de N. Gane — De forma conului — Sumare! 12) Autorul volumului de schițe și povestiri „Vacanța sentimentelor" — Un mare îndrăgostit de natură, care ne-a lăsat volumul „În Munții Neamțului".

VERTICAL: 1) „La vînătoare cu maestrul...", ciclu de versuri de D. Botez — Nespuse! 2) Autor al povestirii „Cîteva ore la Snagov" și al unui celebru „Fals tratat de vînătoare" — Lită. 3) Autor al poeziei „Plecarea în concediu" din volumul „Pe acest pămînt" — Localitate în Venezuela. 4) Soare — Eroina nuvelei „În vilegiatură" de Ion Istrati. 5) Diminutiv feminin — Sinus (abr.) — „... o vacanța mare", carte din biblioteca celui mai tînăr cititor. 6) X — Sursă minerală. 7) Arbust din familia rozaceelor — „... bătrîn la odihnă", povestire satirică de Scedrin (neart.). 8) Turtișoare — Ion Horea. 9) Masiv muntos în Turcia — Repar! — Orășel în Egipt. 10) Scriitor sovietic, autor al comediei „O zi de odihnă". 11) Satul în care-și petrece vacanțele Andrei Sabin, eroul romanului „Străinul" de Titus Popovici — Pe el — Astfel. 12) „... seară de vacanță", poezie de Ștefan Ițeș — Autoarea poeziei „Vacanță" din volumul „Se arată lumea".

1	2	3	4	5	6 ◩	7	8	9	10	11	12
2		■							■		
3			■								
4				■					■		
5					■			■			
6						■				■	
7					■						■
8		■		■				■			
9	■									■	
10 ◩							■				
11			■						■		
12						■					

Adam STOICA

Dicționar: KAM, AREO, ZADI, RICO.

Colierul de perle

DE ICI... DE COLO

● *„Sînt englez după mamă și francez după un prieten al tatălui meu". (Dintr-o autobiografie.)*

● *„Am o constituție foarte robustă. În timpul războiului mi s-a tăiat un picior și pot să vă spun că n-am simțit nici o durere, în afară de faptul că zgomotul ferăstrăului care tăia osul, mi-a provocat o insuportabilă durere de dinți". (Dintr-o ofertă de serviciu.)*

● *„...Pentru că, iubiții mei, nu este o crimă mai mare decît uciderea aproapelui. Numai Dumnezeu are dreptul să-și ucidă semenul". (Din predica unui preot de la o biserică de provincie.)*

● *„Am fost nebună după băiatul ăsta și acum nu pot să-l sufăr. Cum se schimbă bărbații!" (Dintr-un jurnal intim.)*

● *„Accidentatul fiind în comă și neștiind carte nu a putut semna procesul-verbal de contravenție". (Dintr-un raport polițienesc.)*

● *„Mi-am muiat focul în lacrimi pentru a scrie..." (Dintr-un panegiric.)*

● Afiș la un hotel: *„Fiți amabili cu funcționarii noștri. Sînt mai greu de găsit decît clienții".*

● *Un profesor de engleză din Paris a primit o scrisoare de la tatăl unei eleve: „Vă rog s-o scuzați pe fiica mea că n-a putut veni ieri la școală. O durea atît de rău gîtul încît nu putea vorbi nici franțuzește, darămite englezește".*

● Din *„Instrucțiunile agentului de circulație ideal" apărut în Argentina. „Un automobilist care nu depășește niciodată viteza permisă, care frînează precis la fiecare intersecție conform regulamentului și oprește imediat la roșu este suspect din capul locului. Se poate face prinsoare că fie că nu are permis de conducere, fie că a furat automobilul".*

● Anunț într-un magazin de articole turistice: *„Vindem busole cu toate direcțiile".*

● Într-un ziar din Marsilia a apărut un reportaj dedicat căsătoriei unei tinere perechi: *„Prin această nuntă ia sfîrșit o sinceră și frumoasă prietenie care unea pe cei doi tineri din fragedă copilărie".*

● Anunț: *„Din cauza întreruperii curentului electric masa la cantină va avea loc după-masă".*

● Dintr-o predică: *„Nu comiteți crime! Ele ne împing la furt. Și de la furt la minciună nu-i decît un pas".*

● Dintr-o foaie de observații medicală: *„Bolnavul are dureri de șale care apar la fiecare cinci minute și țin cîte o jumătate de oră".*

DE CE LUNA DE MIERE?

V-ați întrebat vreodată de ce i se spune luna de miere primei luni dintr-o căsnicie nou întemeiată? Cercetătorii care studiază izvoarele maximelor, proverbelor și zicătorilor popoarelor ne dau un răspuns în această privință. „Luna de miere" vine de la nordici. Din cele mai vechi timpuri, popoarele care trăiesc în nordul Europei au avut obiceiul ca să ceară tinerilor căsătoriți ca timp de treizeci de zile după nuntă să bea hidromel *— apă amestecată cu miere și cu anumite arome. Așadar să consume, mai ales, gustoasa și consistenta miere; acesta fiind un regim alimentar de favoare, cuvenit la întemeierea căsătoriei.*

N-AVEȚI UN BILET ÎN PLUS?

ORIZONTAL: 1) Depozitară a comorilor cinematografiei. 2) Casa de bilete și... casa de bani — Are mai multe cinematografe. 3) A dărîma — Stă, în fond, la baza cinematografului (pl.). 4) Tîrgul mic! — Șapte pentru șapte frați într-o cunoscută peliculă cu bătăi „ca-n filme" — Sînt. 5) Clopoței poetici — Comedii satirice. 6) A face plata — Schelet pentru un scenariu de film. 7) Simbol poetic în emblema unui cinematograf bucureștean — Foarte tare... cu picioarele pe pămînt. 8) Broaște să fie, că se găsesc și ele — Încheietură a brațului. 9) A prezenta un film care a mai fost cîndva pe ecrane — O imagine: uite-o, nu e! 10) Populația autohtonă din filmul „Columna" — Manieră de a regiza. 11) Intrare la cinema! — Pronume reflexiv — Asociația cineaștilor din țara noastră. 12) Te conduce în sala de cinema — Unul „nou" care s-a manifestat cu putere în cinematografia mondială în anii '50—'60.

VERTICAL: 1) Îți cere biletul la intrare — Carte poștală. 2) Prind viață pe ecran — Gospodar al orașului. 3) Ecran... solar — Trăsătură ideologică a cinematografiei noastre noi. 4) Verb specific genericelor cinematografice — S-a fost dus (fig.). 5) 1 003 la romani — Fruct catifelat. 6) Timpul matineelor (abr.) — Soarele din aparat! — Exclamație — Scos la raport. 7) Ne prilejuiește vizionarea filmelor fără bilet de intrare. 8) Locurile cu biletele — Semn de mirare — Nu-i chiar artă! 9) Gen cinematografic care a cunoscut epoca sa „de aur" în perioada filmului mut — Republica Socialistă Cehoslovacă. 10) 100 m² (pl.) — Cerință a filmului românesc, care are la bază ideologia socialistă. 11) Fiecare cu propria sa stagiune cinematografică (pl.) — Între amiază și cină (pop.). 12) Secondant al regizorului.

Dicționar: OJINA. **V. SAVIN**

LUME, LUMEEE!

ORIZONTAL: 1) Ce bine se petrece la Moși, la Moși! ...2) Lume, lume! — Pierde-vară, gură-cască. 3) Gogea Mitu și ai săi — Un zburător cu frac. 4) Un excentric — Pepiniera actorilor de profesie (abr.). 5) Spectacolul atletului cu lanțul — Ca oile! 6) Gurile căscate — Uriașul Gogea. 7) Lume, muzică, petrecere, dar...acasă — Actor de bîlci. 8) O parte dramatică — Un lanț imposibil de rupt. 9) Printre marionete și sfori! — La Moși! — Se ia la ochi. 10) Două la trapez... — ... Un zburător în picaj. 11) Seamănă cu vata de zahăr, dar sînt apă chioară — Cîntec de... scrînciob. 12) Înghițitoare de săbii — Cu inima cît un purice.

VERTICAL: 1) Lume, lume, iată omul întors de pe altă lume! — Ca la Moși în frunte. 2) Comic — Spectacol cu galerie — La coadă, la „Arca lui Noe"! 3) Omul care lucrează cu lei — La margine de București! 4) „Lume, lume" și iar „Lume, lume" (pl.) — Omul cu mușchi de oțel (pl.). 5) Seamănă cu calul dar nu e cal — Lume, lume la spectacolul cel mare (pl.). 6) În fruntea alaiului! — Iată și leul, dar fără putere. 7) Se distrează pe spinarea altuia, la circ — Fac parte din trupă! 8) Reprezentația finală! — ... și iar apar leii, în echilibru (pl.). 9) Lume, lume... — Singularul... bîlciului! — Așa ceva nu vedeți oriunde. 10) Multă viață, multă mișcare. 11) Cu moși! — Scoate foc pe gură (număr italian). 12) Gogoși, gogoși speciale.

Ion CARAIMAN

UMOR de ANDO

ANDO

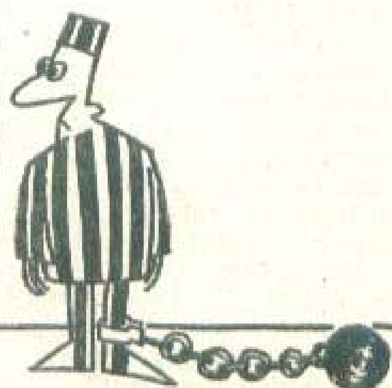

RECLAMAȚII
ANDO

MUSCĂ?
ANDO

CU-CU!

ANDO

EVADAREA
STRICT
INTERZISĂ!
Direcțiunea

ANDO

Artiști și scriitori în autoportrete

Apariția autoportretului în lume este, probabil, tot atît de veche ca și reprezentările artistice înseși. Cine se poate îndoi că printre desenele din peșterile omului primitiv nu există și chipul artistului care le-a elaborat? De ce să nu credem că printre figurile cioplite în piatră de către artiștii anonimi sau cunoscuți ai antichității sînt și unele reprezentînd chiar pe respectivii cioplitori? Marii pictori ai lumii și-au lăsat — mai toți — chipurile, reale sau idealizate, pe tablouri semnate tocmai cu scopul de a fi identificate ca atare. La noi, autoportretele au apărut mai frecvent în a doua jumătate a secolului trecut. Dar se cunosc și primele autoportrete, în pictură și în sculptură, ale unor artiști români. În pictură îl găsim, cel dintîi, pe zugravul de biserici Pîrvu Mutu, care este socotit „deschizătorul de drumuri în pictura noastră murală". Acesta și-a lăsat chipul pictat pe pereții a două biserici: la Boldești, din județul Prahova (foto 1) și la Filipești. În primul ansamblu îl vedem pe iscusitul pictor-zugrav cu penelul în mînă și avînd alături de el pe unul dintre ucenicii săi; iar în al doilea, singur, ținînd în mînă un tablou. Ambele sînt făcute în anul 1700. Acest Pîrvu se pare că a avut și o „școală de zugrăvitură", la București, în anul 1701. În sculptură primul autoportret identificat pînă acum este al călugărului Ghenadie Eclesiarhu. Se află în zidul bisericii din Cerneți, Severin. Este semnat și poartă data 1819 (foto 2). Autoportrete murale de-ale zugravilor de biserici mai găsim în 1817 — pe Radu Ierodiaconul, la biserica din Cartin, de lîngă Craiova, apoi la Horezu.

1

2

3

Seria autoportretelor din epoca mai modernă a picturii românești o deschid Gheorghe Tattarescu și Theodor Aman (3), la 1853. După ei mai toți marii noștri pictori și-au făcut autoportretele. Nicolae Grigorescu (4) are chiar mai multe. Ion Andreescu (5), unul singur. În secolul nostru găsim datat un autoportret (6) al lui Luchian, la 1906. Acesta, intitulat „un zugrav", este, poate, cel mai

4

6

9

5

7

8

10

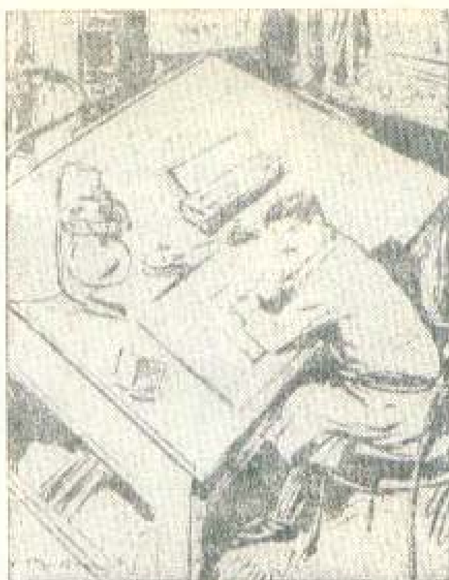
expresiv dintre toate autoportretele cunoscute. T. Soroceanu (7), Ştefan Dimitrescu (8), Theodorescu-Sion (9), Marius Bunescu (10) au autoportrete de mare valoare artistică. Theodor Pallady are mai multe desene şi picturi cu chipul său. Pe unul dintre desene nota, în anul 1913: „Prefer acest desen prost unei bune fotografii" (11). Iser s-a pictat în ţinuta sa obişnuită de lucru (12), iar A. Murnu, la masa de lucru (13). Dintre pictoriţele mai cunoscute şi-au făcut autoportretele: Nina Arbore, Titina Căpăţineanu şi Maria Ciurdea (14), despre care Tudor Arghezi are multe cuvinte de laudă în cronicile sale din anul 1913.

Dintre scriitori, cîţiva şi-au desenat chipul, aşa cum au putut-o face ca neprofesionişti; mulţi reuşind pe deplin în aceste încercări dificile: G. Topîrceanu (15), Ion Călugăru (16) şi alţii. Tudor Arghezi se arată un maestru şi la desen, făcîndu-şi chipul, pe care l-a datat 23 martie 1936 (17). Victor Ion Popa are multe autoportrete în desen. Unul dintre acestea (18) îl semnează în 1928. Geo Bogza şi-a publicat autoportretul (19) în revista „URMUZ", în anul 1928, iar Radu Boureanu în cartea sa de poezii „Sîngele popoarelor" (20) în anul 1947.

Ion MUSCANU

11

12

13

14

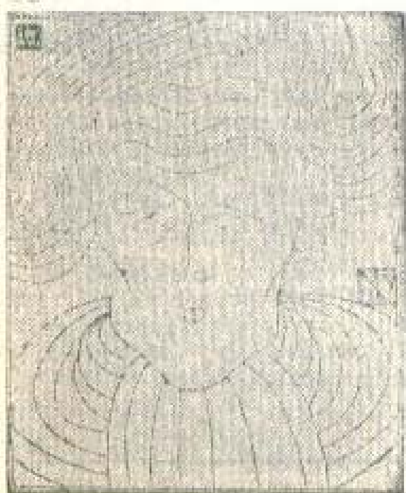

15

16

17

18

19

20

CUM SE DRESEAZĂ UN CÎINE DE VÎNĂTOARE

Ca să reușești dresarea unui cîine, se cere, în primul rînd, să-l iubești și să-l faci ca, la rîndul lui, să te iubească. Aceasta înseamnă să excluzi din comportarea față de acest animal, extrem de sensibil, orice manifestare de brutalitate ca și orice neglijență în hrănirea și îngrijirea lui.

Cîinele de vînătoare e bine să fie dresat de la început de însuși stăpînul lui. Nu e deloc recomandabil să iei un cîine dresat de altcineva, deoarece el s-a obișnuit cu figura, cu gesturile, cu mirosul — dar mai ales cu vocea — acestuia și cu greu se va adapta la manifestările și comenzile noului stăpîn.

Un cîine poate fi dresat oricînd, dar cel mai indicat este ca exercițiul acesta să înceapă în jurul vîrstei de trei luni. O primă atenție trebuie acordată, în cazul acesta, alegerii exemplarului, chiar dacă e vorba de puii aceleiași mame. Va fi preferat cel care dă dovadă de evidente calități olfactive, adică cel care va ajunge primul la mama lui, după ce aceasta va fi izolată într-un loc ascuns de privirile puilor.

La început se va proceda întocmai cum se face cu un copil la învățarea primelor cuvinte, adică folosind un vocabular foarte redus; care va porni de la propriul lui nume — un nume ce nu va fi niciodată prea lung, ci cel mult din două silabe, dar nici prea comun ca să-l pună pe animal în situații confuze în timpul unei vînători la care ar participa și alți cîini chemați la fel.

Dresarea nu va fi încărcată sub nici un motiv cu exercițiii distractive, ci redusă strict la obiectivele practic urmărite, iar vocabularul total impus memoriei cîinelui nu va depăși un număr de 11—12 cuvinte.

Înainte de orice, cîinele trebuie obișnuit cu zgomotul pocnetului de pușcă, după fiecare descărcare a armei, el fiind mîngîiat liniștitor și răsplătit cu o bucățică de zahăr sau cu altceva care-i place lui mai mult. El va memora astfel că orice pocnitură de pușcă e urmată de ceva bun.

Primul cuvînt de învățat, după deprinderea propriului nume, va fi „AICI" — precedat de numele lui și însoțit de un gest cu mîna ce va indica locul unde e chemat. Mai poate fi precedat apelul și de un fluierat scurt sau de o bătaie cu mîna pe genunchi.

Odată obișnuit să vină la această chemare, va urma cuvîntul „CULCAT", rostit cu ton ferm și însoțit de un gest cu mîna care să indice locul unde trebuie să se culce. Dacă refuză să execute această figură, îi vom apuca labele din față cu o mînă, iar cu cealaltă îl vom apăsa ușor pe ceafă, obligîndu-l să se așeze cu burta la pămînt.

Cînd și acest exercițiu va fi prins, îi vom arunca, la oarecare distanță, o minge, un băț sau alt obiect oarecare, însoțit de cuvîntul „PRINDE-L" și de un gest arătător al direcției de mers. Iar în momentul cînd el va apuca obiectul aruncat, vom pronunța imediat cuvîntul „APORT", însoțit de aceeași bătaie cu palma pe genunchi și apoi de gestul chemării spre noi. Nu trebuie lăsat nici un moment să înceapă să se joace cu obiectul aruncat și pentru aceasta vom repeta cu insistență și cu ton ferm chemarea.

În continuarea acestui exercițiu, îi vom da să miroasă un ciolan, un picior de iepure sau de alt vînat, pe care-l vom ascunde numaidecît fără ca el să vadă unde și revenind îi vom da să miroasă urmele rămase pe mîini de la obiectul ascuns, însoțind gestul cu comanda — dublă de astă dată — „DU-TE", „CAUTĂ". Dacă la început nu va reuși să se descurce și va încerca să se înapoieze fără rezultat, îl vom însoți, repetînd mereu comanda, și-i vom arăta chiar locul ascunzătoarei, lăsîndu-l însă totdeauna pe el să descopere obiectul. Găsirea acestui obiect va fi urmată de cuvîntul „APORT" și de gestul corespunzător al chemării spre noi.

După fiecare executare corectă a acestor exerciții, îl vom mîngîia și-l vom răsplăti cu o bucată de zahăr sau cu altă delicatesă care-i place lui mult.

Alte două cuvinte pe care trebuie să le cunoască sînt: „CUMINTE" și „MUȘCĂ". Primul va fi pronunțat cu voce blajină, liniștitoare, iar al doilea spus apăsat, printre dinți, pentru a-l asmuți asupra unui vînat care fuge.

Fiecare dresor mai poate adăuga ceva la cele de mai sus, în funcție de fantezia și specialitatea lui ca vînător, dar în nici un caz nu va depăși cifra de 12 cuvinte, în total.

Dacă animalul nu se supune integral unei comenzi, e necesar să fie admonestat cu un ton ferm, dar niciodată nu trebuie să fie brutalizat. Iar dacă uneori întîrzie cu aducerea vînatului, nu trebuie certat. Dimpotrivă, tocmai în cazul acesta se cere a fi recompensat cu ceea ce îi place lui mult, ca data următoare să știe ce-l așteaptă și să se grăbească.

Desigur, fiecare vînător versat își are metoda lui de a-și dresa cîinele, dar noi n-am intenționat să arătăm aici decît cel mai redus și mai practic procedeu — am spune un „abecedar" al dresajului — pe care să-l poată folosi cei care nu au prea mare experiență în materie.

I.V.

4 DECENII DE FOTBAL ÎN 5 COMPARTIMENTE ŞI 15 NUME CELEBRE...

de Eftimie IONESCU desene de Al. CLENCIU

Cum să fie, ce să fie, cît să fie micul capitol închinat fotbalului în Almanahul „Flacăra"? Întrebările ni le puneam în săptămînile cînd canicula ne chinuia şi ea şi echipa României se pregătea pentru un meci în nocturnă (ah! ce[răcoare o să fie!) cu „squadra azzurra". Să facem arhiepuizata revistă a evenimentelor din arena lui 1972? Să vă punem în faţă arhiaşteptatul portret al vedetei nr. 1 din anul acesta? Echipa-fanion a lui 1972? Şi, iată, revista „Flacăra" ne propune o incursiune din trecutul îndepărtat şi pînă în zilele noastre, pornind-o după fizionomia unei echipe, urmîndu-i chipul care, oricîte tactici au venit şi vor mai veni, n-o să i-l schimbe: — urmărind în timp şi în spaţiu (regulamentar, dreptunghiular, cu careuri mari şi mici şi cu colţuri de corner) viaţa balonului românesc, conduşi de clasicele compartimente: portarul, fundaşul, mijlocaşul, extrema şi centrul atacant. Viaţa acestor inimi ale unei echipe — cuprinsă în poveştile mai mari sau mai mici ale celor trei generaţii din fotbalul nostru — iată ce încercăm să vă înfăţişăm mai jos. Începînd cu David pînă la Dobrin, o să ne oprim, prin cîte un subcapitol, la fiecare compartiment şi o să aflăm astfel o scurtă istorie a lor, ilustrată de 15 nume celebre ale soccerului românesc...

ÎN LUMEA ACROBAŢILOR GENEROŞI...

Portarii au o lume a lor. Intruşii nu vor ajunge niciodată cu adevărat în această lume. La noi ajung doar ecouri... E fascinant că în cronica peste timp a portarilor — nu numai de la noi, ci de pretutindeni — literele mai adînci le sapă nu cei cuminţi şi constanţi, nu cei sobri şi nespectaculoşi dintre apărătorii de buturi. Nu. Vorbim, comentăm, ne amintim mai repede de năbădăioşi şi temerari. Golurile printre picioare de la 40 de metri se uită; se ţine minte o robinsonadă terminată cu o aterizare în cap... Trioul nostru face parte din această categorie care este mai aproape de ceea ce înseamnă portarul pentru o echipă — un prieten, un coechipier în stare să zică „nu" şi celui mai năstruşnic balon. De aceea i-am „selecţionat" pentru dv. pe

DAVID — VOINESCU — RĂDUCANU

Sub aceste trei nume e aproape o jumătate de veac de plonjoane senzaţionale, de ieşiri vecine cu nebunia în picioarele celor mai cruzi atacanţi din faţă, sînt sărituri disperate spre colţurile unde, ştiţi cum spune vorba, numai păianjenii sînt stăpîni.

Mircea David rămîne pentru totdeauna în marea cronică a fotbalului românesc pentru meciurile sale cu Italia. E de ajuns? Nu ştiu. Dar ştiu că ăsta este adevărul. „Il Dio", numele venit de la un om de duh care era tinerelul (pe atunci) Niccolo Carozzio, astăzi septuagenarul-decan al comentatorilor radio şi tele, a adăugat un nimb partidei de nebunie de la Roma. N-a fost de ajuns, România a pierdut, dar David a intrat în legendă. Îl zăresc cîte o dată... Cred că e omul care a admis timpului cele mai mici intervenţii. Pasul său are elasticitatea cu care îşi însoţea intrările aplaudate în cabinele arenei Venus. Ochii, ochii n-au pierdut nimic din vioiciunea de odinioară, chiar dacă necruţătorul Albu nu-l menaja pentru golurile de la distanţă cînd principala acuzare era... o miopie nemărturisită.

DAVID VOINESCU RĂDUCANU

Lîngă David vine Voinescu, chiar dacă pentru asta trebuie să sărim cîțiva ani buni și, sigur, și cîțiva alți portari tot așa de mari și, poate, mai utili, fotbalului nostru. Fără să-l vadă așa cum era el în zilele lui mari, Voinescu a continuat școala lui „il Dio". Țop a iubit și el aterizările nebune în crampoanele adversarilor, țîșnirile de miime de secundă în calea unei mingi pe care un singur om, el, nu admitea să ajungă în plasa porții. Voinescu a avut satisfacția de a majora exact cu 10 numărul prezențelor în echipa națională față de cele totalizate de Mircea David (22 la 10) și să colecționeze și o impresionantă suită de titluri și de cupe cu echipa de aur a C.C.A.-ului. Aș vrea să găsesc meciul vieții lui Voinescu. Dacă Roma, cu Biavati, Piola, Locatelli și ceilalți ași ai șutului din „squadra azzurra" rămîne momentul-apogeu al lui David, cred că Belgradul, cu acel 1—0 de la 22 aprilie 1956, întruchipează un mare moment pentru Voinescu, împărțit cu rivalul de club și de națională, cu Toma. Milutinovici, Vukas, Bobek, Mitici și Boșkov — citez doar cinci dintre cei mai celebri jucători din toată istoria fotbalului iugoslav masați în fața porții lui Voinescu — n-au putut să-l învingă nici pe el și nici pe Toma...

Și iată-ne la Răducanu. David plus Voinescu se întîlnesc în actualul portar al echipei naționale și al Rapidului. Uriașul din Giulești aduce, în plus, în arenă, momentele de comic și divertisment care îl costă — e drept — foarte mult. O spune chiar Mircea David: „Dacă ar ști să se oprească la hotarul dintre intervenția supremei întîlniri cu balonul și momentul cînd cade în păcatele demonstrațiilor ușoare, Răducanu s-ar urca cu siguranță pe locul celui mai bun portar al tuturor timpurilor din fotbalul românesc". Și noi sperăm de fiecare dată cînd vin dojenile, și suspendările, că Rică va învăța ce trebuie să învețe. Dar iar... Indiferent însă de aceste clipe cînd busola comportării se defectează, de numele lui Răducanu se leagă, alături de alte contribuții pe care le cunoaștem și de care vom mai vorbi, una dintre cele mai fructuoase perioade ale echipei naționale. Să încercăm să-i alegem și lui meciul de vîrf, cu adăugirea „de pînă acum", pentru că sperăm ca el să nu se rezume la ceea ce a realizat pînă acum. Și opinăm că ar fi Lausanne 1969, cînd autogolul Michaud a devenit de neegalat pentru elvețieni prin prodigioasele intervenții ale uriașului din poarta naționalei noastre.

CUMINȚII ȘI LUPTĂTORII DIN APĂRAREA IMEDIATĂ

Fundașii laterali, ei sînt al doilea popas al nostru, reprezintă sobrietatea. Probabil că riscurile postului lor i-a făcut așa; plus misiunea lor, care pretinde simplitate în fiecare intervenție, nici un fel de joacă cu mingea cîștigată cu greu din fața driblerilor de rasă care sînt extremele, adversarii direcți. Așa sînt și oamenii tricoului nr. 2 aleși pentru trecerea noastră în revistă:

BÜRGER — ZAVODA II — SĂTMĂREANU

De 34 de ori prezent în echipa națională, model de conștiinciozitate și de prețuire a adversarului, coechipier desăvîrșit, Rudolf Bürger a dat totul reprezentativei și Ripensiei. Mi se pare că însăși despărțirea lui Bürger de fotbal, intervenită tot în serviciul echipei naționale prin acel grav accident suferit în meciul cu Anglia de la București (1939: 0—2) reprezintă un mod neobișnuit de a părăsi arena. Nimeni nu l-a văzut persiflîndu-și partenerul de întrecere; a urît nesportivitatea și necinstea față de echipă, față de spectatori, adică menajarea sau deriderea. Acesta a fost Bürger. Am găsit, nu demult, o suită de impresii ale unor foști internaționali englezi. Poate că o să-i facă plăcere lui Bürger citind cîteva cuvinte emoționante spuse redactorului acelei cărți de Boome, adversarul direct al timișoreanului la meciul care a însemnat sfîrșitul carierei lui: „...O scenă mă urmărește după mai bine de 30 de ani; un accident stupid și grav suferit de un fundaș al echipei României în partida de la București. Îi văd și acum chipul crispat de durere și am aflat că a terminat cu fotbalul din acea clipă. Regret la fel de mult acum ca și atunci ciocnirea noastră".

Generația următoare a dat fotbalului românesc, ca veritabil și demn succesor al lui Bürger, pe Vasile Zavoda. Vorbeam la portari de o tradiție a postului. Iată, ne întîlnim cu ea și la fundași. Pentru cel mai mic dintre frații Zavoda păstrez regretul unei decizii pripite tăindu-i o carieră care ar fi putut continua cel puțin trei ani cu același succes și randament. Și nu-i o părere singulară aceasta. Vasile a dat totdeauna încredere și curaj oamenilor cu care a luptat cot la cot pe gazon. Vesel și generos, sensibil sufletește cum n-ai fi bănuit-o din partea unui om care nu s-a jucat cu atacurile lui, mereu corecte, cinstite, la omul cu mingea din fața lui; a debutat într-un meci cu un excelent rezultat, în echipa

BÜRGER ZAVODA II SĂTMĂREANU

națională: la un 2—2 cu Cehoslovacia, la Praga (20 mai 1951), avîndu-l ca adversar direct pe periculosul Hlavacek. Și a jucat ultima oară în reprezentativă la 14 septembrie 1958 tot într-un meci în deplasare: cu selecționata R.D. Germane la Leipzig.

Ștafeta, trecută pe la alt reprezentant al grupului generoșilor, Popa, a ajuns acum la Sătmăreanu. Tradiția obligațiilor de onoare ale postului este deplin respectată. Corectitudine — să reținem bine acest cuvînt fiindcă vorbim despre apărători din ultima linie — corectitudine deplină față de adversar, prețuire fără rezerve pentru coechipieri, o mare delicatețe sufletească și toată pasiunea pusă pentru succesul clubului și al naționalei, acesta este titularul actual al catedrei fundașilor dreapta; coincidență, el aparține tot clubului Steaua care l-a consacrat pe Zavoda II. O tradiție pe care clubul bucureștean trebuie să lupte să nu o abandoneze.

„METRONOMII" DE LA MIJLOCUL TERENULUI

Aici am lăsat puțin la o parte granițele conformiste ale compartimentului. Și am grupat trei dintre cele mai puternice personalități ale fotbalului nostru, legate de ceea ce au reprezentat, la etapa respectivă, mai cu seamă pentru națională. Un

VOGL PETSCHOWSKI DINU

fel de conducători spirituali dacă vreți ai formației, dar nu numai atît, ci jucători care au colorat, prin virtuozitatea și sensul superior de orientare tactică, fotbalul formațiilor unde au evoluat sau evoluează. E vorba de:

VOGL — PETSCHOWSKI — DINU

„Prințul fotbalului românesc", cum îl numește demn și adevărat Eugen Barbu în rîndurile de mare sensibilitate scrise la moartea lui, Emerich Vogl poate fi considerat cea mai liniară biografie a fotbalului românesc, nu numai ca jucător ci și mai departe, pînă la sfîrșitul vieții, ca antrenor de vază al soccerului nostru. 29 de prezențe în echipa națională, cifră remarcabilă pentru programul debil al reprezentativei în epoca în care el a strălucit ca internațional; un jucător pe care nimeni nu l-a văzut comportîndu-se slab, un mecanism de o constanță uimitoare, un om de o rară delicatețe, nobil sufletește, un caracter limpede precum cristalul și o valoare profesională, ca antrenor, admirată în Europa și mai departe.

Petschowski, „jucătorul de aur", e pentru mine succesorul fotbalistic al lui Vogl pentru că i-a egalat perfecțiunea tehnică și poate că l-a întrecut în acea artă a orientării tactice. Un vulcan al ambiției, al dorinței de a se întrece pe sine însuși, un permanent nemulțumit pentru ceea ce a realizat astăzi în dorința de a face mai mult mîine, acesta era Ciolo. Ce luptă a fost toată viața lui pe stadion! Și ce clipe superbe ne-a dăruit artistul acesta al balonului care parcurgea, sub ochii noștri înmărmuriți, distanța dintre stadioanele Progresul și Republicii jucînd balonul numai pe cap; și era o zi de iarnă și era alunecuș pe caldarîm și Petschowski fugea cu balonul lui fermecat care rămînea mereu deasupra capului. Cînd s-a oprit, în sfîrșit, din cursa lui, rîdea ca un copil... Petschowski, marele copil al fotbalului nostru, marele său maestru, plecat dintre noi cînd de-abia încheiase o carieră strălucită pe gazon și îl așteptam pe antrenorul prestigios în fața căruia elevii cei mai blazați se rușinau. Petschowski, internațio-

nal la 17 ani, Petschowski socotit între primii trei mijlocaşi ai Europei în anii 1950 — 1954, eu zic şi ai lumii...

Îl avem acum pe Dinu. Nu ştiu dacă greşesc, dar eu văd în Dinu o reunire a profilurilor tehnice-tactice şi temperamentale ale lui Vogl şi Petschowski. El are constanţa de metronom a lui Vogl, dîrzenia lui Petschowski şi, de la amîndoi, măiestria tehnică şi forţa de orientare în teren. Dinu joacă totdeauna cu dăruire şi pasiune. Numeroasele selecţionări în reprezentativa ţării îl îndreptăţesc să aspire la depăşirea recordului deţinut acum, cu 48 de meciuri la activ, de către Bodola. Are un singur mare concurent de învins Cornel Dinu. Pe... Cornel Dinu!

BINDEA

DUMITRESCU III

PÎRCĂLAB

I-AM ALES PE MARII AMOREZI AI DRIBLINGULUI

Cortegiul nostru cu amintiri şi fugare schiţe pătrunde acum pe laturile terenului. Acolo îi aflăm pe săgetătorii echipei, pe oamenii grăbiţi, pe oamenii vitezei care, cu balonul la picior şi cu arma lor aşa de spectaculoasă şi de greu imitabilă, cu driblingul, vor un singur lucru: să treacă, să treacă cît mai repede de fundaşul din faţa lor şi să zboare spre buturi pentru centrare sau pentru şut. Din lista bolizilor de pe extreme i-am reunit pe marii amorezi ai driblingului...

BINDEA — DUMITRESCU III — PÎRCĂLAB

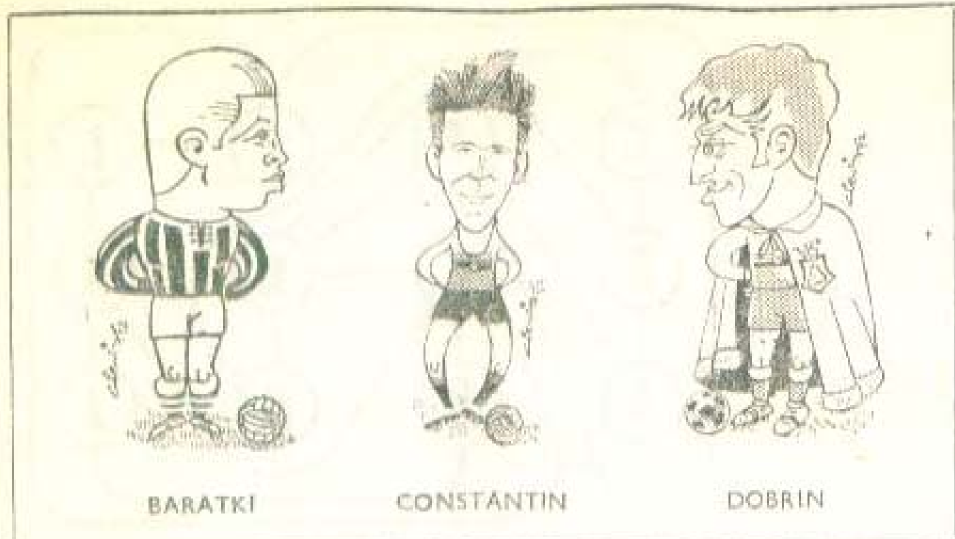
Probabil că Bindea deschide seria extremelor de mare pătrundere şi rapiditate din istoria fotbalului nostru. Tipul aripii consacrate **Binduţ** a dat atacurilor Ripensiei şi naţionalei vigoare şi impetuozitate. Selecţionerii i-au încredinţat de 27 de ori tricoul reprezentativei. A debutat la Linz, în meciul cu Austria într-o zi de toamnă din 1932, lîngă cel cu care avea să apară de multe ori în selecţionată, Nicolae Covaci (fratele antrenorului de celebritate mondială, astăzi, Ştefan Covaci); naţionala învingea atunci cu 1—0 (gol al regretatului Ronnay în secunda 30 a partidei!).

Generaţia nr. 2 ni-l dă ca maestru al driblingului pe Dumitrescu III. Produs al Bucureştiului, Nicolae Dumitrescu avea să contracteze o trainică legătură cu Aradul unde U.T.A. i-a adus mari satisfacţii ca jucător; iar el i-a procurat acestei echipe de suflet bucurii şi sub tricoul nr. 11 (marcînd goluri şi driblînd, driblînd, driblînd cu o felinitate care paraliza fundaşii) dar şi de pe banca conducerii tehnice unde a reînnodat firul cuceririi titlurilor, un obicei pe care formaţia de pe malurile Mureşului îl cam pierduse. Îmi vine în minte o scenă-demonstraţie a acestui scrimer al driblingului: meci la Bucureşti, A.S.A. — U.T.A. Adversar direct al lui Dumitrescu III, Panait, fundaş masiv şi deloc milos cu cei din faţa lui (sper ca bravul inginer de astăzi de la Petroşani să nu mi-o ia în nume de rău; asta este în definitiv o condiţie a fundaşului adevărat!). La un moment dat, arădeanul îl depăşeşte în dribling pe ambiţiosul său concurent. Panait îl acroşează, Dumitrescu scapă şi de data aceasta, arbitrul acordă avantaj, dar Dumitrescu se opreşte... Aşteaptă ca Panait, care căzuse în încercarea sa de acroşaj, să se ridice şi îl driblează apoi de trei ori consecutiv încît fundaşul dreapta al bucureştenilor abandonează disputa. Interesant este că succesorul lui Dumitrescu III la catedra driblingului vine din aceeaşi familie...

Ion Pîrcălab e fratele fostului internaţional de la U.T.A. şi specialitatea casei o recunoaştem şi în slalomurile „săgeţii Carpaţilor". Albert Batteux, cunoscutul antrenor francez, care l-a urmărit de multe ori în ultima vreme, la Nîmes, pe internaţionalul nostru, crede că „Pîrcălab are unul dintre cele mai curate şi mai surprinzătoare driblinguri din cîte a văzut. Ca fundaş, trebuie să ai frîne tare bune pentru a-l bloca". Cursele şi, mai cu seamă, centrările lui, au făcut golgeteri şi au apropiat titluri de campioană naţională. La Dinamo, în perioada celor patru victorii consecutive în campionat, fazele de gol deveniseră stereotipe: Petru Emil pasă fără greşeală la Pîrcălab, cursă Pîrcălab, centrare Pîrcălab şi gol Frăţilă sau Ene II. Valoarea sa l-a impus şi în campionatul francez unde „Piccolo", cum îl alintă tribuna, a contribuit în proporţie de 60% (cifra aparţine antrenorului Ahmed Firoud) la realizarea celei mai bune performanţe din istoria lui Nîmes: locul 2 în ediţia 1971/1972.

ACOLO, ÎN CENTRU, UNDE E VÎLTOAREA

Ne vedem ajunşi la grupul jucătorilor care întruchipează misiunea cea mai grea, cea mai complexă, cea mai ingrată adeseori. Ne întîlnim cu centrii atacanţi: fie că e vorba de „centri 2" cum sînt numiţi oamenii care joacă mai înapoi dar apar în postura de realizatori, atunci cînd n-o îndeplinesc pe aceea de creator de situaţii de gol; fie că ne întîlnim cu acei „spărgători de fronturi", cele mai înaintate vîrfuri ale liniei de înaintare. Selecţionaţii noştri, pe trei generaţii, fac parte din amîndouă categoriile fiindcă ei se numesc

BARATKI CONSTANTIN DOBRIN

BARATKI — CONSTANTIN — DOBRIN

Giussy Baratki, şi el plecat dintre noi ca şi Vogl, ca şi Petschowski, „minunea blondă" — metaforă avîndu-l ca autor pe Camil Petrescu („Grămătic" pentru semnăturile cronicilor de sport) candidează, cu multe şi îndreptăţite argumente la titlul de cel mai bun jucător al fotbalului românesc dinaintea celui de-al doilea război mondial. Cei care l-au cunoscut mai bine şi l-au văzut ani şi ani în arenă afirmă că nimeni n-a şutat aşa de tare, de precis şi indiferent de poziţia balonului ca el. Eu mi-am putut face o idee de ce trebuie să fi fost Baratki, în bocanci de fotbal, văzîndu-l cum şutează, în pantofi de tenis, la poarta lui Uţu şi Dateu, la Dinamo. Tot la Dinamo, într-o după-amiază dulce, de primăvară, îmi spunea, arătîndu-mi un zgîmboi cu o bascută pe cap: „Dacă va fi cuminte, ajunge mare jucător!" Era Varga. Şi n-a fost, din nefericire, cuminte, dragă Giussy, ştiu cît ai fi vrut să-l vezi în fruntea piramidei... Baratki a avut un dar pedagogic cum n-au deţinut mulţi antrenori, lăsînd în inimile elevilor săi o amintire duioasă şi puternică; o scenă vorbind despre Nunweiller III care îi îngrijea mormîntul era sugestiv şi cu recunoscuta-i sensibilitate povestită de Ioan Chirilă. Goluri multe, goluri frumoase, şuturi aplaudate în picioare pe mari stadioane, 20 de tricouri ale echipei naţionale, ani frumoşi închinaţi Rapidului, acesta a fost Giussy Baratki.

Punînd piciorul pe podiumul afirmării la anii cînd alţi jucători constată că nu au chemarea marii performanţe, Constantin ne-a dat o lecţie (poate de aici îi vine cu adevărat numele de „profesorul") de ceea ce înseamnează grija pentru înalta formă sportivă, sub toate aspectele ei, şi — în plus — ce înseamnează să vrei să fii mereu sus, în frunte, şi să ştii să fii totdeauna pregătit pentru examenele grele şi diverse care te aşteaptă la fiecare pas. Pentru mine, omul cu 35 de jocuri în echipa naţională şi atîtea campionate de succes cu Steaua rămîne unul dintre cele mai frumoase exemple de sacrificiu în favoarea fotbalului de performanţă, mai cu seamă că a avut de învins şi handicapurile unei tîrzii „deschideri" de carieră şi chiar şi pe unele de ordin fiziologic. Cu atît mai mari sînt meritele lui. Fotbalist complet, pentru care nici un domeniu al tehnicii n-a rămas un secret, Constantin a avut — ca şi Petschowski — o permanentă nemulţumire pentru ceea ce a realizat; lăcomia performanţei, ce frumos defect!, l-a ţinut pe primul plan ani în plus şi a meritat să fie acolo.

Argeşul ni l-a dăruit pe Dobrin pentru continuarea galeriei fotbaliştilor de supremă clasă tehnică. Cel mai controversat jucător al ultimilor ani demonstrează tocmai prin asta o personalitate puternică. Ca şi ceilalţi doi selecţionaţi ai postului de maximă dificultate dintr-o echipă, „Dobrin" are disponibilităţi pentru orice moment al jocului. Resursele lui provin şi din virtuozitatea tehnică dar şi dintr-un simţ al găsirii instantanee a celei mai bune continuări a fazei, cum puţini jucători în lume posedă. Cînd a luptat cu inevitabila condiţie a pregătirii fizice să fie la cuantumul pretins de celelalte două, Dobrin a reprezentat randamentul maxim al valorii sale şi reuşitele şi laudele şi echipa naţională nu l-au ocolit. Într-un moment cînd cariera lui pătrunde în a doua ei jumătate, aceea cînd robusteţea forţelor tinereţii începe să scadă, internaţionalul piteştean are datoria faţă de fotbalul nostru, faţă de generaţia lui, să-şi aducă aminte de ambiţia de adolescenţi a unor predecesori glorioşi numiţi Vogl, Petschowski, Constantin sau Voinescu...

Aici se termină un raid pe patru decenii şi mai bine, în cinci compartimente şi cincisprezece nume celebre...

„ENIGME" FOTBALISTICE

Vă propunem, spre destindere, cîteva întrebări din lumea balonului, ciudăţenii sau şotii ale regulamentului. Distraţi-vă încercînd să răspundeţi. Şi dacă v-aţi pierdut răbdarea şi vreţi totuşi să aflaţi răspunsurile, le găsiţi la pagina 333.

1. POATE MARCA UN JUCĂTOR UN GOL PERFECT VALABIL FĂRĂ SĂ FI INTRAT PE TEREN?

2. UN ÎNAINTAŞ LOVEŞTE PUTERNIC MINGEA, EA ÎNTÎLNEŞTE ÎN CALEA SA PE ARBITRU ŞI INTRĂ ÎN POARTĂ. GOLUL ESTE VALABIL?

3. ACCIDENTARE ÎN CURSUL UNUI MECI. MEDICUL INTRĂ PE TEREN ŞI — VRÎND SĂ DEGAJEZE — UN FUNDAŞ TRIMITE MINGEA DREPT ÎN TRUSA CU MEDICAMENTE ŞI, DE ACOLO, BALONUL INTRĂ ÎN POARTĂ. VA FI VALIDAT GOLUL?

4. CUNOAŞTEŢI UN JUCĂTOR CELEBRU CARE N-A PUTUT PARTICIPA LA VICTORIA ECHIPEI LUI ÎN CAMPIONATUL MONDIAL 1962 — DIN CHILE — PENTRU CĂ A FOST ACCIDENTAT ŞI A PRIVIT TRIUMFUL COECHIPIERILOR DE PE MARGINE?

5. ŞTIŢI CARE A FOST CEL MAI RAPID GOL MARCAT DE ECHIPA NOASTRĂ NAŢIONALĂ? ÎN CE MECI ŞI CINE A REALIZAT ACEL GOL-RECORD CA REPEZICIUNE?

6. ŞTIŢI CINE A FOST CĂPITANUL ECHIPEI BRAZILIEI — CAMPIOANA MONDIALĂ — ÎN 1970 ÎN MEXIC?

Aveți puțintică răbdare...

ȘASE NASTURI ȘUGUBEȚI

Numerotați de la 1 la 6, nasturii noștri sînt așezați în șapte căsuțe, prima din stînga rămînînd goală, ca în figură:

Nasturii se pot deplasa fie într-un sens, fie în altul,

	1	2	3	4	5	6

ocupînd o căsuță liberă vecină sau sărind peste un nasture alăturat spre o căsuță goală.

Problema constă în a inversa ordinea de așezare a nasturilor, lăsînd la sfîrșitul operației aceeași primă căsuță din stînga neocupată. Adică:

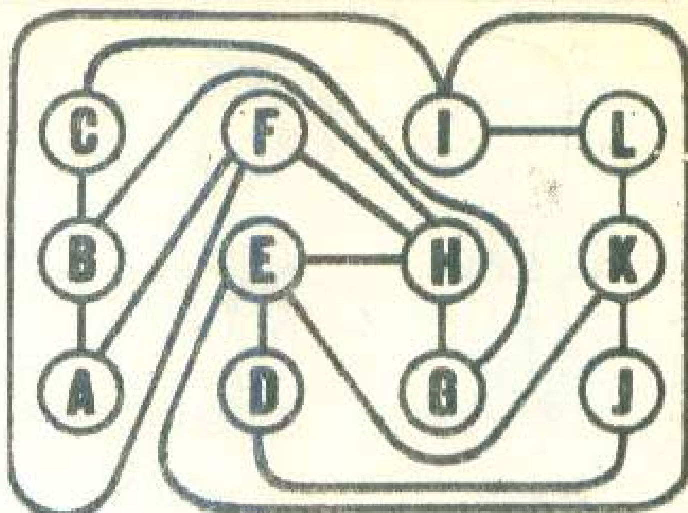
	6	5	4	3	2	1

De cîte mutări aveți nevoie?

LA VOLAN

Un automobilist are în fața sa o hartă ca în schița alăturată, în care orașele sînt marcate cu litere de la A la L, iar drumurile care unesc aceste localități — prin linii drepte sau curbe.

El dorește să-și înceapă călătoria din orașul A și să o

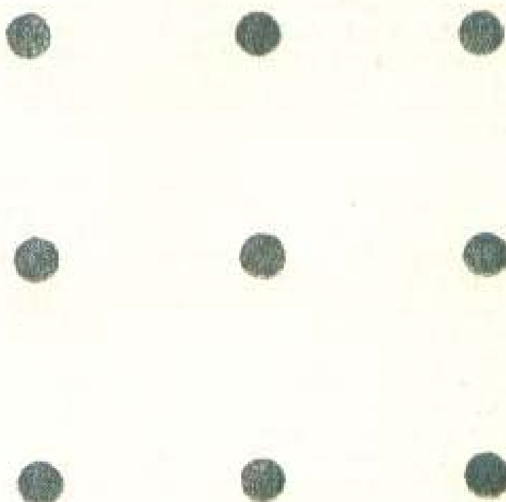

sfîrșească în L, trecînd însă obligatoriu o singură dată prin fiecare localitate, fără să mai revină.

Care e traseul pe care îl va urma?

ARHITECTUL ÎN ÎNCURCĂTURĂ

Un arhitect a construit nouă blocuri de locuințe, așezate în trei rînduri de cîte trei, ca în figură:

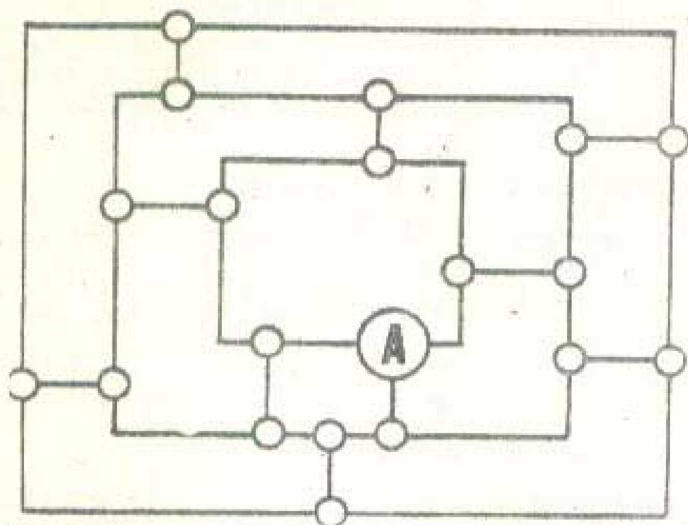
El trebuie să realizeze și patru străzi, fiecare în linie dreaptă și pornind una din alta, care să permită ca, plecînd de la unul din blocuri, aflat într-un colț, să se poată trece pe la toate celelalte mergînd într-o singură direcție, fără a se reîntoarce pe o stradă deja străbătută.

Precizăm că, la nevoie, străzile se pot intersecta.

Ajutați-l pe arhitect și desenați străzile!

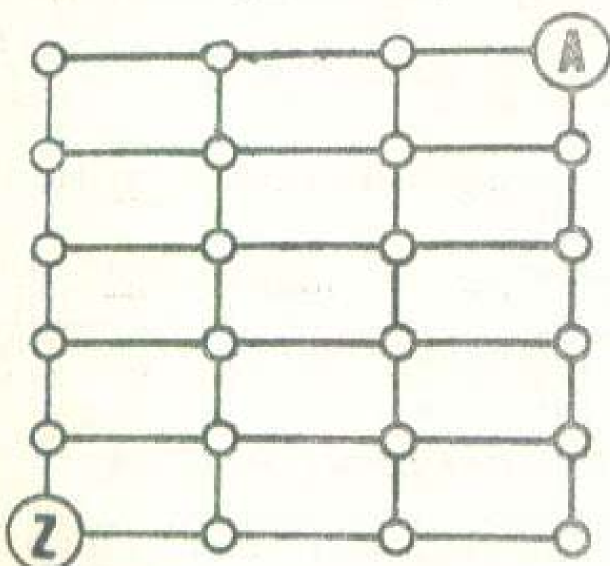
ȚINTAR? NU, PROBLEMĂ DE PERSPICACITATE!

Porniți din A și reveniți în A, traversînd o singură dată prin fiecare din cerculețele de pe desen, fără a mai reveni pe unde ați mai trecut.
Vi se pare ușor? Încercați!

POMICULTORUL PEDANT

Într-o livadă se găsesc 24 de caiși, plantați în 6 rînduri a cîte 4 pomi fiecare, ca în figura noastră.
Îngrijitorul livezii controlează zilnic starea fiecărui cais, plecînd din punctul A și terminînd inspecția în punctul Z, după ce a trecut obligatoriu pe la fiecare pom, fără să omită nici unul, fără să revină pe un drum o dată

parcurs și fără să se încrucișeze cu o rută pe care a mai străbătut-o.
Puteți să reconstituiți și dv. itinerarul amicului nostru?

DE-A HOȚII ȘI VARDIȘTII!

Trei polițiști au arestat trei borfași la ultimul etaj al unui bloc. Trebuie să coboare cu toții cu liftul la parter, de unde infractorii să fie transportați la închisoare. Dar în lift nu încap decît două persoane...
Cîte curse, în jos și în sus, trebuie să se facă cu liftul și cum trebuie să se procedeze la fiecare cursă, pentru ca în nici un moment borfașii să nu se găsească, la parter sau la etaj, în număr mai mare decît polițiștii prezenți.

ENIGME FOTBALISTICE

1. Sigur — și iată cum unul dintre jucători a întîrziat și sosește aproape de terminarea primei reprize pe stadion. Antrenorul îl trimite repede spre teren dar în acel moment echipa întîrziatului beneficiază de un corner chiar de pe partea de unde el urma să pătrundă pe gazon. Execută lovitura de colț și marchează chiar în clipa în care arbitrul anunța terminarea reprizei. Și iată cum întîrziatul a înscris un gol perfect valabil fără să fi intrat pe teren!

2. Da, este gol valabil. Regulamentul îl socotește pe arbitru ca făcînd parte din... instalațiile terenului. El este asimilat cu steagurile de la colțurile și centrul terenului, cu barele și stîlpii porților.

3. Nu, golul nu este regulamentar, la accidentări, cînd arbitrul admite intrarea medicilor și maserilor în teren jocul este oprit așa ca acțiunea desfășurată în asemenea condiții, nu poate fi validată.

4. Pelé

5. Golul înscris de Bonnay în partida Austria — România (Linz, 16 octombrie 1932). La 30 de secunde după fluierul de începere. Avea să rămînă singurul gol al întîlnirii.

6. Carlos Alberto.

DEZLEGĂRI

CUVINTE ÎNCRUCIŞATE

DEZLEGAREA JOCULUI „RESPIRO"

ORIZONTAL: *1) BALANSOAR — EP. 2) ATIPI—RELAXA. 3) NANI—DER—UCU. 4) CRICHET—CRUZ. 5) A—SIAC—SEARA. 6) ST—MOTEL—S. 7) HAIMANA—ESIO. 8) ANTICE—ESTER. 9) LA OM—CRUTA—D. 10) ATRACTIE—RAI. 11) TOI—EAS—TERN. 12) ES—ACTIVA—CE.*

DEZLEGAREA JOCULUI „MOMENT MUZICAL"

ORIZONTAL: *1) COLORATURA—W. 2) OPERE—IBERIA. 3) DEMONUL—BERG. 4) ARENA—LEE—AN. 5) SEN—TA—SCENE. 6) TINO—OPUS—R. 7) VA—I—STAR—C. 8) E—NOM—UNISON. 9) SIEBEL—A—ACA. 10) CASELLI—IROD. 11) AGI—O—LOTUSI. 12) NONETE—BATIR.*

DEZLEGAREA JOCULUI „DE LA MUNTE LA MARE"

ORIZONTAL: *1) CATARATOR—SS. 2) OZON—MATELOT. 3) NUN—CANICULA. 4) IG—TARC—IPAT. 5) FALEZA—S—IRI. 6) E—ILI—ATA—IU. 7) RUMENITI—CIN. 8) SIFON—NEA—I. 9) P—TEU—MA—PV. 10) ODER—GO—ARAL. 11) RU—ITINERARE. 12) TRECATORI—AI.*

DEZLEGAREA JOCULUI „ANTRACT"

ORIZONTAL: *1) SPECTACULARI. 2) CORTINA—AMAN. 3) EDA—PAUZE—MT. 4) NI—FARSE—APE. 5) AUTOR—TUICAR. 6) MASINISTI—P. 7) A—LT—IC—IDAR. 8) CREATOARE—ME. 9) TEN—EB—I—MAT. 10) GTO—EMERITA. 11) VIAȚA—I—AMOR. 12) SET—PREMIERE.*

DEZLEGAREA JOCULUI „MENS SANA" √

ORIZONTAL: *1) PING-PONG—SAH. 2) AVIOANE—PAVA. 3) RAVASE—POCAL. 4) ARENA—SALINA. 5) S—LARGIMI—ST. 6) USA—TUTI—S—E. 7) TARA—RANITE. 8) ALERGA—TRAGE. 9) T—MUIA—IRAT. 10) MUTAT—ROTULA. 11) ARATURA—ARAP. 12) TITEI—CUTITE.*

DEZLEGAREA JOCULUI „VERNISAJ"

ORIZONTAL: *1) PICTOR—DESEN. 2) OPERA—SAXA—U. 3) IAR—SCULPTOR. 4) NT—APOLLO—PO. 5) TENTE—TEZAUR. 6) ISER—PASIUNI. 7) LC—AMAN—T—E. 8) IUSCA—ISIS—M. 9) S—ATAC—TITLU. 10) MILITARI—AEZ. 11) MOV—GALERIE. 12) PENEL—PALETE.*

DEZLEGAREA JOCULUI „PASIUNEA DV."

ORIZONTAL: *1) CHIBRITURI—V. 2) HANI—CREATII. 3) ILUSTRATA—NN. 4) BAT—REF—BUDA. 5) I—IPA—OMENIT. 6) TELEGARI—AFON. 7) IX—SARADA—ER. 8) PACT—JOCURI. 9) REPAOS—UT—EE. 10) ADORATA—ORN. 11) PIRIRE—URITI. 12) IAT—ERUDITIE.*

DEZLEGAREA JOCULUI „ŞTIAŢI CĂ..."

ORIZONTAL: *1) BUSOLA—ALIAJ. 2) ARAMA—OLANDA. 3) BAN—BALENA—P. 4) INIMITAC—VO. 5) LIE—RE—SEVAN. 6) OU—PISTA—ASE. 7) N—MUNTI—OREZ. 8) MARTINICA—I. 9) CARP—CURENT. 10) OR—UT—TEA—ON. 11) PETROL—ANINI. 12) TEMA—VALCAL.*

DEZLEGAREA JOCULUI „TV"

ORIZONTAL: *1) PROGRAM—AURI. 2) REGIE—AISTEA. 3) ECONOMICI—UH. 4) CORESPONDENT. 5) AM—RT—REUSI. 6) RADIAL—LUT—R. 7) ANI—TARI—OPE. 8) DOS—TV—SMIL. 9) CARUTE—CUPLU. 10) ORARE—ROMANA. 11) DIMINEAȚA—IT. 12) A—ASISTENTI.*

DEZLEGAREA JOCULUI „ÎN VACANȚĂ, O CARTE"

ORIZONTAL: *1) SOARE—MAZILU. 2) AD—AMIAZA—UL. 3) DOI—ACCIDENT. 4) OBUZ—SEMI—CI. 5) VERES—SI—KAM. 6) ESENIN—ORA—A. 7) ACSAN—MARTI. 8) NU—I—FOR—ALB. 9) U—ADMITERE—A. 10) BRAILA—IVAN. 11) NAE—CONIC—SU. 12) STOIAN—HOGAS.*

DEZLEGAREA JOCULUI „N-AVEŢI UN BILET ÎN PLUS?"

ORIZONTAL: *1) CINEMATECA—A. 2) OMONIME—ORAŞ. 3) NARUI—LUMINI. 4) TG—MIRESE—IS. 5) RIME—ACIDE—T. 6) ONORA—I—IDEE. 7) LIRA—ANTEU—N. 8) O—A—CHEI—COT. 9) RELUA—MIRAJ. 10) DACICA—STIL. 11) CI—ISI—ACIN. 12) PLASATOR—VAL.*

DEZLEGAREA JOCULUI „LUME, LUMEEE!"

ORIZONTAL: *1) DISTRACTIV—M. 2) ALAI—LAINICI. 3) NALTI—LASTUN. 4) TRALALA—IATC. 5) E—RUPERE—LAI. 6) MIRATE—MITU. 7) CEAI—CABOTIN. 8) ACT—CATUSA—E. 9) RITOIAG—TEL. 10) U—BAZE—ERETE. 11) NOURI—UTA—N. 12) TECI—SPERIAT.*

AVEȚI PUȚINTICĂ RĂBDARE...

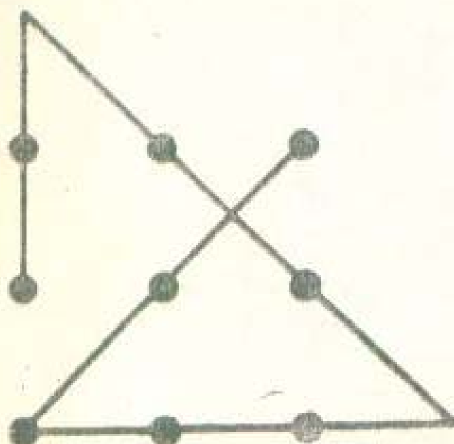
ȘASE NASTURI ȘUGUBEȚI

Răspuns: 21 mutări.

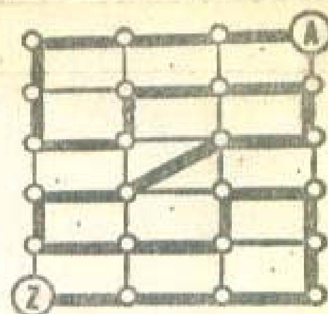
LA VOLAN

Răspuns: A—B—C—G—H—F—I—E—D—J—K—L

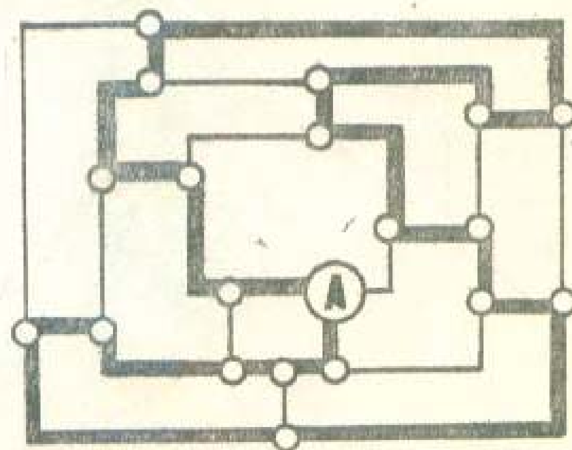
ARHITECTUL ÎN ÎNCURCĂTURĂ

POMICULTORUL PEDANT

ȚINTAR? NU, PROBLEMĂ DE PERSPICACITATE

DE-A HOȚII ȘI VARDIȘTII!

Sînt necesare unsprezece curse cu liftul (șase în jos și cinci în sus), în condițiile ilustrate în schițele alăturate.

START ETAJ

PPP BBB	PP BB	PPP BB	PPP	PPP B	P B
LIFT	P ↓ B	↑ P	↓ BB	↑ B	PP ↓
	P B	B	BBB	BB	PP BB

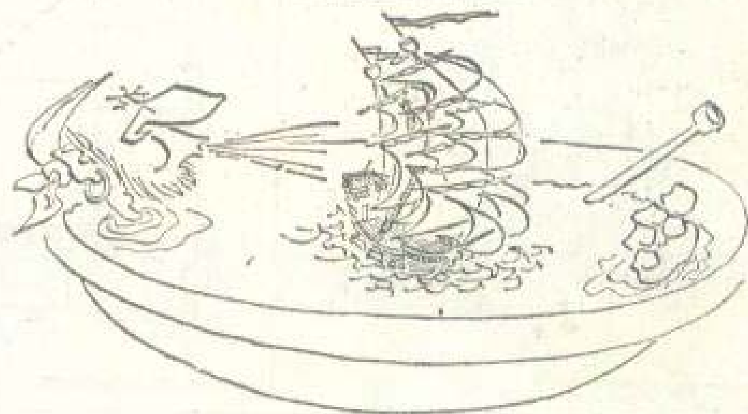
PP BB	BB	BBB	B	BB	
↑ P B	PP ↓	↑ B	↓ BB	↑ B	↓ BB
P B	PPP B	PPP	PPP BB	PPP B	PPP BBB

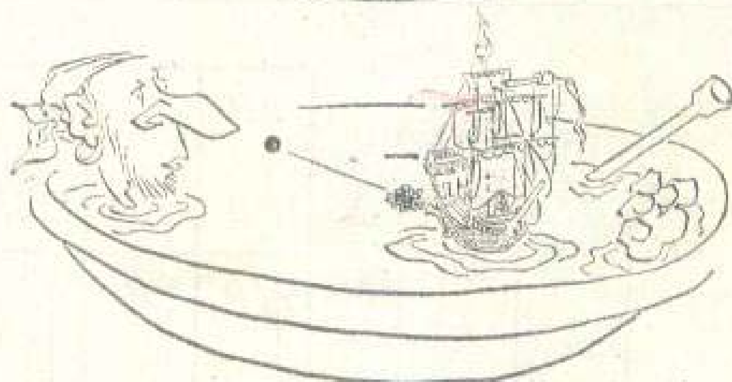
SOSIRE PARTER

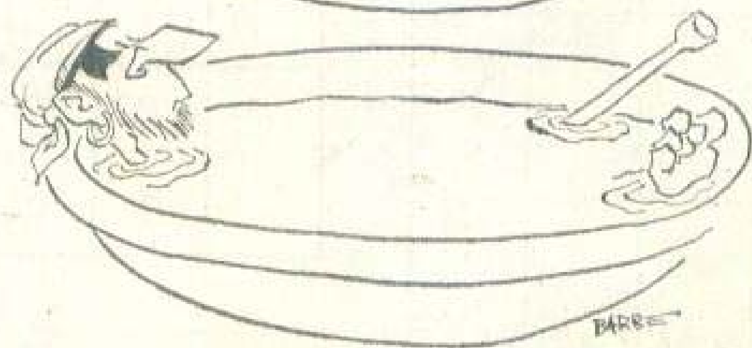
P = polițiști, B = borfași.

UMOR DE PESTE HOTARE

a buna prezentare a celor 384 de pagini cuprinse între scoarțele almanahului nostru s-au străduit spre mulțumirea dv.:

Dan BÎRLĂDEANU — secretar de redacție

Vasile OLAC — prezentare artistică

Constantin TONCIU — prezentare tehnică

FLACĂRA. Redacția: București, Piața Scînteii 1, Sectorul 1, Căsuța poștală 41 12. Of. 33. Telefon 17 60 10-int. 1744: TIPARUL executat la Combinatul poligrafic «Casa Scînteii».

Prețul unui exemplar — 16 lei.